

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

แนวทางการจัดการเรียนรู้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารลำดับที่ 34/2553

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
แนวทางการจัดการเรียนรู้

ISBN 978-974-232-387-5

เอกสารลำดับที่ 34 /2553

พิมพ์ครั้งที่ 1 /2553

จำนวนพิมพ์ 20,000 เล่ม

จัดทำต้นฉบับและเผยแพร่

กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ถนนราชดำเนินกลาง แขวงดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 02-2822853

โทรสาร 02-2813732

พิมพ์ที่ :

บริษัท ไทย พับบลิก เอ็ดดูเคชั่น จำกัด

99/936 หมู่ 8 ต.บางรักพัฒนา อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11140

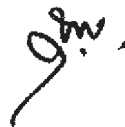
โทร. 08-1175-7096, 02-888-7142

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้ใช้แทนหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เป็นไปตามหลักการและปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียน นโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงได้ดำเนินการจัดทำ “แนวทางการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ” ขึ้น

เอกสารเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา กศน. และผู้เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญ และสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยจุดเน้นของการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรดังกล่าว คือ การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงสู่วิถีชีวิตของผู้เรียน เนื้อหาสาระของเอกสารจะประกอบด้วยบทนำ การจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การบริหารจัดการเรียนรู้ และเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้

สำนักงาน กศน. หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครูและ ผู้ปฏิบัติ ได้ใช้ประกอบการดำเนินงาน ขอขอบคุณผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ ที่ร่วมกันจัดทำเอกสารนี้ หากมีข้อเสนอแนะที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โปรดแจ้ง คณะผู้จัดทำเพื่อจะได้นำข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(นายอภิชาติ จิระวุฒิ)

เลขาธิการ กศน.

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทที่ 1 แนวคิดการจัดการเรียนรู้.....	1
• การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ 2545.....	1
• การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ 2551.....	4
• แนวคิด ความเชื่อพื้นฐาน และหลักการการศึกษานอกโรงเรียน.....	5
• จิตวิทยาการเรียนรู้.....	11
บทที่ 2 การบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา.....	16
• การศึกษาโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	16
• การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.....	19
• การจัดทำหน่วยการเรียนรู้.....	21
• การวางแผนจัดโปรแกรมการลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชา.....	21
บทที่ 3 การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	22
• ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	23
• วิธีเรียน กศน.	26
• การวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้.....	33
• หลักฐานการเรียนรู้.....	36
• การวางแผนการเรียนรู้.....	43
• วิธีการจัดการเรียนรู้.....	49
• วิธีการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม.....	49
• วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	63
• วิธีการเรียนรู้แบบทางไกล.....	69
• วิธีการเรียนรู้แบบชั้นเรียน.....	75

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้.....	91
• การเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	91
• การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.....	101
• การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ.....	110
• การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม.....	126
บรรณานุกรม.....	137
คณะผู้จัดทำ.....	139

บทที่

1

แนวคิดการจัดการเรียนรู้

สืบเนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน และเพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถอธิบายเหตุผลการได้มาขององค์ความรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องศึกษาหลักการ แนวคิดที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 แนวคิด ความเชื่อพื้นฐาน ปรัชญา “คิดเป็น” หลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” หลักการจัดการศึกษานอกโรงเรียน จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้ของวัยรุ่น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

**การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีสาระสำคัญในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา ในส่วนที่เป็นเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีดังนี้

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เรื่องจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย

(4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ครูและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้เรียนริเริ่มการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เขาสนใจและถนัด
2. จัดสภาพแวดล้อม จัดสถานการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน รู้จักคิดวิเคราะห์ เกิดการใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. จัดกระบวนการเรียนรู้แบบผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุลและสอดคล้องกับสภาพของชุมชน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งการจัดหาสื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถค้นคว้า วิจัย ให้เกิดการเรียนรู้
6. สนับสนุนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทุกฝ่าย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตามศักยภาพ
7. ผู้เรียนและครูร่วมกันประเมินการเรียนรู้ และนำผลมาพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีดังนี้

1. ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง
2. ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับความต้องการ และความสนใจและความถนัดของตนเอง
3. ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์
4. ผู้เรียนสามารถแสดงออกอย่างอิสระ

5. ผู้เรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
6. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงและได้รับประสบการณ์ตรง
7. ผู้เรียนได้ใช้สื่อต่างๆ เพื่อการเรียนรู้
8. ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น
9. ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข
10. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตและพัฒนาความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน

**การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551**

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“การศึกษานอกระบบ” หมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

“การศึกษาตามอัธยาศัย” หมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคลซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาสความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

มาตรา 6 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ในข้อ

(ก) ความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งถึง เป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน

(ข) การกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

มาตรา 7 กล่าวว่

- (1) ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคมที่ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิตทั้งนี้ ตามแนวทางการพัฒนาประเทศ
- (2) ภาาีเครือข่ายเกิดแรงจูงใจและความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา

มาตรา 9 ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ความสำคัญแก่ผู้เกี่ยวข้องตามบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถเลือกรับบริการได้หลากหลายตามความต้องการของตนเอง
- (2) ผู้จัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษานอกระบบ และผู้จัดแหล่งการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย มีการดำเนินการที่หลากหลายตามศักยภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนโดยบูรณาการความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม
- (3) ผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งเป็นผู้ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้ มีการดำเนินการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

มาตรา 11 เพื่อประโยชน์ในการจัดและพัฒนาการศึกษา ในข้อ

- (1) จัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ เช่น แหล่งการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาเข้าถึงการเรียนรู้
- (2) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของภาาีเครือข่าย เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

แนวคิด ความเชื่อพื้นฐาน และหลักการศึกษานอกโรงเรียน

1. "คิดเป็น" (KIDPEN) ปรัชญาพื้นฐานของ กศน.

คิดเป็น เป็นกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นจากหลักการและแนวคิดของ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ นักการศึกษาไทย ที่กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องการสอนคน ให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น”

คิดเป็น หมายถึง กระบวนการที่คนเรานำมาใช้ในการตัดสินใจ โดยต้องแสวงหาข้อมูลของตนเอง ข้อมูลของสภาพแวดล้อมในชุมชน และข้อมูลทางวิชาการ แล้วนำมาวิเคราะห์หาทางเลือกในการตัดสินใจที่เหมาะสม มีความพอดีระหว่างตนเองและสังคม

คิดเป็น มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข แต่ความสุขของแต่ละคนแตกต่างกัน เนื่องจากมนุษย์มีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ เช่น เพศ วัย สภาพสังคมสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ซึ่งทำให้ความต้องการและความสุขของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ดังนั้น การที่บุคคลจะอยู่ได้อย่างเป็นสุขในสังคม จะต้องเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และกระบวนการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหานั้น จะต้องนำข้อมูลอย่างน้อย 3 ประการ มาประกอบในการคิด คือ ข้อมูลด้านตนเอง ข้อมูลด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ข้อมูลด้านวิชาการ โดยเราจะต้องชั่งน้ำหนักดูว่า ข้อมูลใดน่าเชื่อถือมากกว่า หรือมีผลดีมากกว่า นำมาตัดสินใจโดยอาศัยการพิจารณาอย่างรอบคอบ

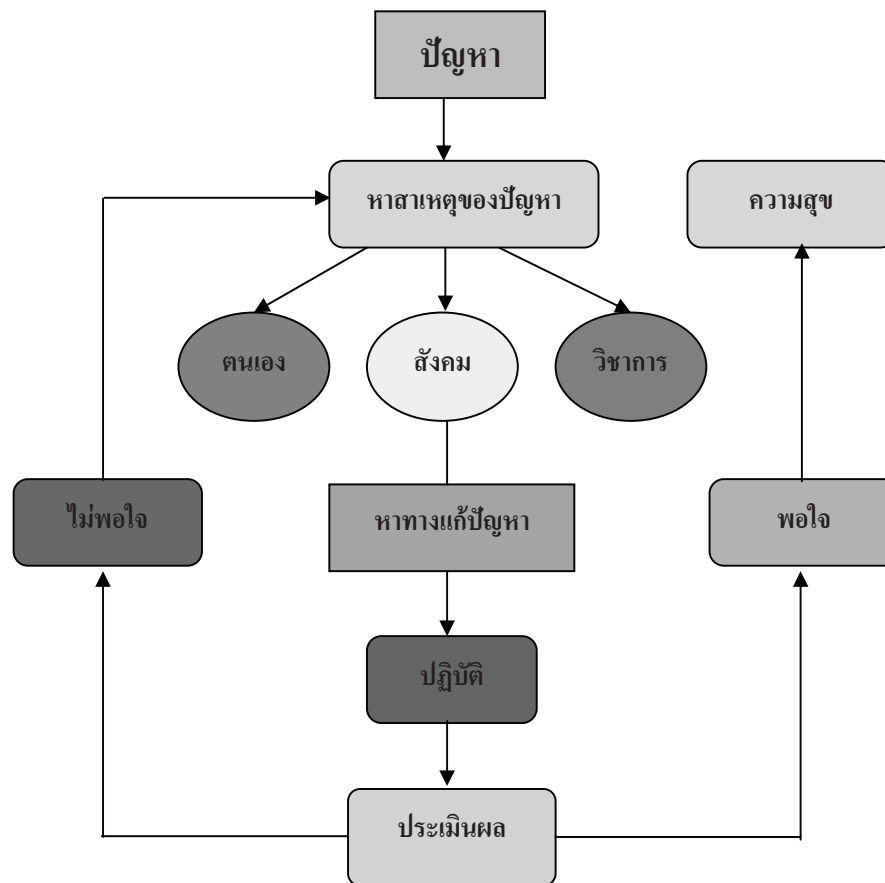
หลักการของการคิดเป็น

- (1) คิดเป็น เชื่อว่า สังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจก่อให้เกิดปัญหา ซึ่งปัญหานั้นสามารถแก้ไขได้
- (2) คนเราจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมที่สุด โดยใช้ข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจอย่างน้อย 3 ประการ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สังคม และวิชาการ
- (3) เมื่อได้ตัดสินใจแก้ไขปัญห ด้วยการไตร่ตรองอย่างรอบคอบทั้ง 3 ด้านแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความพอใจในการตัดสินใจนั้นและควรรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น
- (4) เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การคิดตัดสินใจจึงอาจจะต้องเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

ลักษณะของคนคิดเป็น มี 8 ประการ

- (1) มีความเชื่อว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งธรรมดา สามารถแก้ไขได้
- (2) การคิดที่ดีต้องใช้ข้อมูลหลายๆ ด้าน (ตนเอง สังคม วิชาการ)
- (3) รู้ว่าข้อมูลเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
- (4) สนใจที่จะวิเคราะห์ข้อมูลอยู่เสมอ
- (5) รู้ว่าการกระทำของตนมีผลต่อสังคม
- (6) ทำแล้ว ตัดสินใจแล้ว สบายใจ และเต็มใจรับผิดชอบ
- (7) แก้ปัญหาชีวิตประจำวันอย่างมีระบบ

(8) รู้จักชั่งน้ำหนักคุณค่าและตัดสินใจหาทางเลือกให้สอดคล้องกับค่านิยม
ความสามารถ สถานการณ์ หรือเงื่อนไขส่วนตัว และระดับความเป็นไปได้ของทางเลือกต่างๆ

แผนภูมิ แสดงกระบวนการคิดเป็น

กระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การคิดเป็น มีดังนี้

- (1) ขั้นสำรวจปัญหา เมื่อเกิดปัญหา ย่อมต้องเกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหา
- (2) ขั้นหาสาเหตุของปัญหา เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อทำความเข้าใจในปัญหานั้น และนำมาวิเคราะห์ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น เกิดขึ้นได้อย่างไร มีอะไรเป็นองค์ประกอบของปัญหบ้าง โดยสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น อาจมาจากสาเหตุ 3 ด้าน คือ
 - สาเหตุจากตนเอง เช่น พื้นฐานชีวิต ครอบครัว อาชีพ การปฏิบัติตน ฯลฯ
 - สาเหตุจากสังคม เช่น บุคคลที่อยู่แวดล้อม ความเชื่อ ประเพณี ฯลฯ
 - สาเหตุจากการขาดวิชาการ ความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับปัญหา
- (3) ขั้นวิเคราะห์ หาทางแก้ปัญหา เป็นการวิเคราะห์หาทางเลือกในการแก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลด้านตนเอง สังคม วิชาการ มาประกอบในการวิเคราะห์
- (4) ขั้นตัดสินใจ เมื่อได้ทางเลือกแล้วจึงตัดสินใจเลือกแก้ปัญหาในทางที่มีข้อมูลต่างๆพร้อมสมบูรณ์ที่สุด
- (5) ขั้นตัดสินใจไปสู่การปฏิบัติ เมื่อตัดสินใจเลือกทางใดแล้ว ต้องยอมรับว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในข้อมูลเท่าที่มีขณะนั้น
- (6) ขั้นปฏิบัติในการแก้ปัญหา ในขั้นนี้เป็นการประเมินผลพร้อมกันไปด้วย ถ้าผลเป็นที่พอใจ ก็จะถือว่า พบความสุข เรียกว่า คิดเป็น แต่ถ้าไม่พอใจ หรือผลออกมาไม่ได้เป็นไปตามที่คิดไว้ หรือข้อมูลเปลี่ยน ต้องเริ่มต้นกระบวนการคิดแก้ปัญหาใหม่ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2546.)

2. หลักการศึกษานอกโรงเรียน

การศึกษานอกโรงเรียนเป็นกระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิต มีภารกิจสำคัญที่มุ่งให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคมซึ่งเป็นสิทธิที่คนทุกคนพึงได้รับ นอกจากนั้นยังจะได้รับการศึกษาต่อเนื่องจากการศึกษาพื้นฐานเพื่อนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาชุมชนและสังคมในที่สุด การจัดกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนจึงยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2546 : 3-4)

(1) **หลักความเสมอภาคทางการศึกษา** กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกโรงเรียนส่วนมากเป็นผู้พลาดโอกาส และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอาจมีความแตกต่างทางด้านสถานภาพในสังคม อาชีพ เศรษฐกิจ และข้อจำกัดต่างๆ ในการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ หากแต่สร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ อย่างเท่าเทียมกัน

(2) **หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง** การจัดการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน สามารถเรียนรู้ และเกิดความรู้สึกรู้สึกที่ตนเองจะพัฒนาตนเอง เป็นคนคิดเป็น สามารถปรับตัวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม

(3) **หลักการบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต** หลักการนี้อยู่บนพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหา วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียน ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่งผลโดยตรงต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะของการบูรณาการ โดยบูรณาการสาระต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ และบูรณาการวิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน

(4) **หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของผู้เรียน** หลักการนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม วิทยาการมีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ วิธีการเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

(5) **หลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของชุมชน** การมีส่วนร่วมของชุมชนนับว่าเป็นหลักการสำคัญในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ชุมชนสามารถเข้าร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรเป็นแหล่งเรียนรู้ และสนับสนุนในเรื่องอื่นๆ เพื่อผลิตผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนต่อไป

3. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวพระราชดำริที่สำคัญเรื่องหนึ่งที่เหมาะสมกับการนำมาประยุกต์และบูรณาการเข้าสู่การจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนทุกระดับ คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหลักปรัชญาของการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทโดยคำนึงถึง ความ

พอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

(1) **กรอบแนวคิด** เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

(2) **คุณลักษณะ** เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

(3) **คำนิยาม** ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อมๆ กัน ดังนี้

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

(4) **เงื่อนไข** การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย การมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ตระหนี่

(5) **แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ** จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

1. จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่

การจัดการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะ ความรู้ และประสบการณ์ที่แตกต่างจากเด็ก ดังนั้นการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่จะต้องคำนึงถึงศาสตร์ว่าด้วยการเรียนรู้ผู้ใหญ่ วิธีการสอน และหลักการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้ใหญ่ ดังนี้

โนลล์ (Malcolm S. Knowles) ได้สรุปพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่ (Modern Adult Learning Theory) ซึ่งมีสาระสำคัญต่อไปนี้ (Knowles, 1978, p 31 อ้างอิงจาก สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547: 248-249)

(1) **ความต้องการและความสนใจ (Needs and Interests)** ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมา จะเกิดความพึงพอใจ เพราะฉะนั้นควรจะมีการเริ่มต้นในสิ่งเหล่านี้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ จึงต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ด้วยเสมอ

(2) **สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life Situation)** การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีถ้าหากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Life-Centered) ดังนั้น การจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรจะยึดถือเอาสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญ มิใช่ยึดที่ตัวเนื้อหาวิชา

(3) **การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of Experience)** เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้น หลักสำคัญของการศึกษาผู้ใหญ่ก็คือ การวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียด ว่ามีส่วนไหนของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้บ้าง แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

(4) **ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self-Directing)** ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ก็คือ ความรู้สึกที่ต้องการจะนำตนเองได้ ดังนั้นบทบาทของครูจึงอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกันกับผู้เรียน (Mutual Inquiry) มากกว่าการทำหน้าที่เป็นผู้ส่งผ่านความรู้ หรือเป็นสื่อสำหรับความรู้ แล้วทำหน้าที่ประเมินผลว่าเขาคล้อยตามหรือไม่เพียงเท่านั้น

(5) **ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference)** ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น การสอนผู้เรียนผู้ใหญ่จึงต้องจัด

เตรียมการในด้านนี้อย่างดีพอ เช่น รูปแบบของการเรียนการสอน (Style) เวลาที่ได้ทำการสอน สถานที่สอน และประการสำคัญ คือ ความสามารถในการเรียนรู้ในแต่ละขั้นของผู้ใหญ่ย่อมเป็นไปตามความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคน

หลักการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้ใหญ่

ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ที่รวบรวมไว้ มีดังนี้ (จกกลณี ชุตินาเทวินทร์. 2542)

- (1) ผู้ใหญ่ไม่ต้องการถูกปฏิบัติเหมือนกับตนเองเป็นเด็ก เพราะผู้ใหญ่สามารถที่จะรับผิดชอบ เคารพตนเอง และกำหนดวิถีของตนเองได้
- (2) ผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากมายหลายอย่างที่สามารถจะนำออกมาใช้ได้ในการเรียนของตนเองได้
- (3) ผู้ใหญ่มักจะไม่สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องที่มีเนื้อหาหนัก ๆ หรือการที่จะต้องจดจำข้อเท็จจริง หรือตัวเลขที่มากมาย หรือการพูดถึงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว แต่ผู้ใหญ่จะต้องแสวงหาสิ่งที่แท้จริง และคุณค่าในด้านอื่น ๆ ด้วย
- (4) ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดในสภาพการณ์ผ่อนคลาย สนุกสนาน และมีความสนใจ
- (5) ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้เร็วกว่า หากได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการปฏิบัติจริง มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ มากกว่าการนั่งฟังการบรรยายเพียงอย่างเดียว
- (6) ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี เมื่ออยู่ในสภาพที่พร้อมและพอใจที่จะเรียน
- (7) ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้เร็วที่สุดโดยหลัก “ความเกี่ยวข้องกัน” ซึ่งหมายถึงทุกข้อเท็จจริง ทุกแนวคิด และความคิดรวบยอดทั้งหลายนั้น จะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อสิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เคยรู้หรือมีประสบการณ์มาแล้ว
- (8) การเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ได้ค้นพบตัวเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง จะเป็นกิจกรรมที่แต่ละคนสามารถรับผิดชอบด้วยตัวเอง ในสัดส่วนเวลาของตนเอง โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้คอยแนะนำซึ่งการเรียนโดยวิธีนี้ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดี
- (9) ผู้ใหญ่แต่ละคนเรียนรู้ได้เร็วหรือช้าในอัตราก้าวกระโดดที่แตกต่างกัน และในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งมีปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและทางด้านร่างกาย เป็นตัวกำหนดขีดความสามารถทางการเรียนรู้

(10) สำหรับผู้ใหญ่แล้ว การเรียนรู้คือกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือสามารถเรียนรู้ได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด ผู้ใหญ่จึงมีความรู้มาก ซึ่งบางคนอาจมีความรู้ ประสบการณ์มากกว่า วิทยากร ครู และผู้เรียนในกลุ่มเดียวกัน

(11) ผู้ใหญ่ชอบเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ขณะที่การใช้ภาษาท่าทาง และสื่อทัศนูปกรณ์ที่หลากหลายจะมีผลต่อการเรียนรู้มากกว่าสื่อที่เป็นภาษาเขียน

(12) ถึงแม้ว่าผู้ใหญ่จะมีความรู้สีกทางด้านเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีค่อนข้างมาก แต่ผู้ใหญ่ก็ยังมี ความพอใจและความอบอุ่นใจที่ได้รับการยกย่องเช่นเดียวกับเด็ก ๆ

(13) การจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีมากที่สุด เมื่อการเรียนรู้ นั้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานปัจจุบันได้

(14) การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้ใหญ่ ควรเริ่มต้นจากภาพรวมก่อน ต่อจากนั้นจึงระบุทีละส่วน ทีละขั้นตอน และตามด้วยการแสดงให้เห็นภาพรวมอีกครั้ง

(15) นอกจากความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคนจะแตกต่างกันแล้ว ความต้องการที่แท้จริงของแต่ละคนก็จะแตกต่างกันด้วย ทั้งในเรื่องของทักษะเฉพาะ ความรู้ เทคนิค ทัศนคติ และประสบการณ์

(16) อัตราการหลงลืมของผู้ใหญ่ อาจเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและในทันทีหลังการเรียนการสอนได้

(17) ทุกสิ่งทุกอย่างอาจง่ายต่อการเรียนรู้และการยอมรับของผู้ใหญ่ ถ้าหากการกระทำนั้นหรือสิ่งนั้นไม่ขัดกับสิ่งที่ได้เคยเรียนรู้ หรือเคยมีประสบการณ์มาก่อน

2. จิตวิทยาการเรียนรู้วัยรุ่น

นอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว ยังมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็น “วัยรุ่น” ที่เข้ามาเรียน กศน. ดังนั้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครู ต้องเข้าใจถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนี้ ว่า “วัยรุ่น” เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ เป็นวัยที่กำลังพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่เพื่อเป็นกำลังและเป็นอนาคตของชาติ ครูจึงจำเป็นต้องหาแนวทางและกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนา กลุ่มเป้าหมายนี้ ให้มีคุณภาพ การจัดกิจกรรมสำหรับวัยรุ่นนอกจากเนื้อหาที่ดีแล้ว ครูควรคำนึงถึงประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

2.1 ความต้องการและความสนใจ (Needs and Interests) กิจกรรมที่จัดให้วัยรุ่น ควรเป็นกิจกรรมที่วัยรุ่นสนใจ มีความต้องการที่จะเรียนรู้ เปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้มีส่วนร่วมในการคิด หรือเสนอกิจกรรมและความต้องการในเรื่องที่อยากเรียนรู้ เนื่องจากเป็นวัยที่มีความเพื่องาน ความคิด

อ่านกว้างขวาง ลึกซึ้งขึ้น อยากรู้ อยากเห็น ต้องการทดลอง และแสวงหาคำตอบ เริ่มคิดถึงชีวิตอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้หรือฝึกวิชาชีพ เพื่อความก้าวหน้า ความเป็นอิสระ ต้องการให้ผู้ใหญ่ รับฟังความคิดเห็นของตน อุดมคติสูง หัวรุนแรง ต้องการให้สังคมมีความยุติธรรม เสมอภาค

2.2 ได้ความสนุก (Enjoyment) กิจกรรมที่จัดให้วัยรุ่นควรเป็นกิจกรรมที่สนุก มิใช่เพียงการนั่งฟัง นั่งเรียนแบบในชั้นเรียน แต่ควรเป็นกิจกรรมที่วัยรุ่นได้คิด ได้เคลื่อนไหว ได้ใช้พลังงานประกอบกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ ที่สร้างจินตนาการกว้างไกล หรือการผจญภัย ทดลอง ขอบเสี่ยง (ในขอบเขตที่สามารถควบคุมได้) เพราะกิจกรรมที่มีความสนุกช่วยให้วัยรุ่นไม่รู้สึกรำคาญ หรือไม่สนใจในสิ่งที่ต้องเรียนรู้

2.3 ได้มิตรภาพ (Friendship) ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบเข้าสังคม ชอบการแสวงหาเพื่อนและมิตรภาพ กิจกรรมสำหรับวัยรุ่นจึงควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้วัยรุ่นได้สร้างมิตรภาพ ได้มีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อนๆ ด้วยกันเอง วัยรุ่นจะเชื่อถือ และรับฟังเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ ชอบเปรียบเทียบตนเองกับเพื่อนฝูง ดังนั้นการจัดกิจกรรมต้องระมัดระวังและต้องไม่สร้างให้เกิดความรู้สึกมีปมด้อย เพราะวัยรุ่นจะรู้สึกท้อแท้ใจได้ง่าย

2.4 ได้ความภาคภูมิใจ (Pride) ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้วัยรุ่นรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคม หากกิจกรรมที่จัดช่วยให้วัยรุ่นเกิดความภาคภูมิใจเขาก็จะรู้สึกดีกับความรู้ และทักษะที่เขาได้รับ พร้อมจะนำสิ่งที่ได้ ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เป็นวัยที่ต้องการแสวงหาให้รู้จักสังคมและโลกภายนอก และรับผิดชอบต่อการงานที่ทำ

2.5 ได้รับการให้คำปรึกษาแนะนำ (Take advice) วัยรุ่นต้องการคำแนะนำตามลักษณะปัญหา ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำปัญหาสุขภาพ การแนะแนวการศึกษา การแนะแนวอาชีพ การแนะแนวปัญหาส่วนตัวอื่นๆ และการแนะแนวเกี่ยวกับการมีครอบครัว เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ เพราะจะช่วยพัฒนาให้วัยรุ่นมีความคิด มีพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศ

3. วิธีการสอนผู้ใหญ่ (Teaching Methods)

จาร์วิส (Jarvis) ได้จำแนกวิธีการสอนผู้ใหญ่ออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ วิธีการสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง วิธีการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และวิธีการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางรายบุคคล (Jarvis, 1983, pp 130-156 อ้างอิงจาก สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547)

1. **วิธีการสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-Centered Methods)** เป็นวิธีการที่มีครูหรือวิทยากรทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ดำเนินการ จัดเป็นวิธีการสอนที่จะพยายามให้ความรู้ ข้อมูล และข้อเท็จจริงแก่ผู้เรียนหรือผู้เข้าอบรมเป็นสำคัญ โดยอาจมีการใช้ศิลปะในการตั้งคำถามของครูหรือวิทยากร เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสนองตอบในการเรียน อย่างไรก็ตามครูบางคนหรือในการสอนบางครั้งก็ไม่สามารถใช้เทคนิคในการตั้งคำถามได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าไม่มีเวลา หรือเป็นเพราะว่าผู้เรียนมีจำนวนมากจนไม่สามารถที่จะถามได้อย่างทั่วถึงทุกคน

2. **วิธีการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Methods)** เป็นวิธีการสอนที่มีลักษณะที่ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างพวกเขาตนเองเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ก็จะเป็นการนำเอาความรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนมาสู่สถานการณ์การเรียนการสอนด้วยเพื่อน (Peer Teaching) แต่ก็มีบางคนกล่าวแย้งว่าวิธีการสอนแบบนี้มีลักษณะคล้ายกับ “คนตาบอดจูงนำทางคนตาบอดด้วยกัน” อย่างไรก็ตาม ความจริงแล้วก็มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ผู้เรียนเองสามารถจะเป็นแหล่งความรู้ได้อย่างดี ซึ่งกรณีนี้ครูก็จะทำหน้าที่เป็น “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” (Facilitator)

3. **วิธีการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางรายบุคคล (Individual Student-Centered Methods)** เป็นวิธีการที่มีทั้งส่วนคล้ายและแตกต่างจากแบบที่ 2 ทั้งนี้เป็นวิธีการสอนซึ่งเน้นเฉพาะผู้เรียนแต่ละบุคคลเท่านั้น เพื่อผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง โดยมีลักษณะที่หลากหลายในวิธีการเรียน จากการเลือกเรียนด้วยตนเอง (Self-selected Learning) หรือการให้ครูกำหนดกิจกรรมได้

จากหลักการและ แนวคิดต่างๆ ที่ได้กล่าวมา ล้วนมีความสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องควรตระหนัก และทำความเข้าใจ เพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการกำหนดและออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการ จุดมุ่งหมาย และการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

การจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ให้เกิดประสิทธิภาพนั้น สถานศึกษาต้องดำเนินการในเรื่องหลัก ดังนี้

1. การศึกษาโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้
4. การวางแผนจัดโปรแกรมการลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชา

1. การศึกษาโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สถานศึกษาศวศึกษาโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย 5 สารการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต และการพัฒนาสังคม ซึ่งแต่ละสารประกอบด้วยรายวิชาบังคับ และ รายวิชาเลือก ตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง รายวิชาที่เลือกนั้นผู้เรียนสามารถเลือกได้ตามความต้องการของตนเอง และในการเรียนแต่ละระดับ ผู้เรียนต้องทำ กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ที่	สาระการเรียนรู้	จำนวนหน่วยกิต					
		ประถมศึกษา		มัธยมศึกษาตอนต้น		มัธยมศึกษาตอนปลาย	
		วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก	วิชาบังคับ	วิชาเลือก
1	ทักษะการเรียนรู้	5		5		5	
2	ความรู้พื้นฐาน	12		16		20	
3	การประกอบอาชีพ	8		8		8	
4	ทักษะการดำเนินชีวิต	5		5		5	
5	การพัฒนาสังคม	6		6		6	
รวม		36	12	40	16	44	32
		48 หน่วยกิต		56 หน่วยกิต		76 หน่วยกิต	
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต		100 ชั่วโมง		100 ชั่วโมง		100 ชั่วโมง	

หมายเหตุ

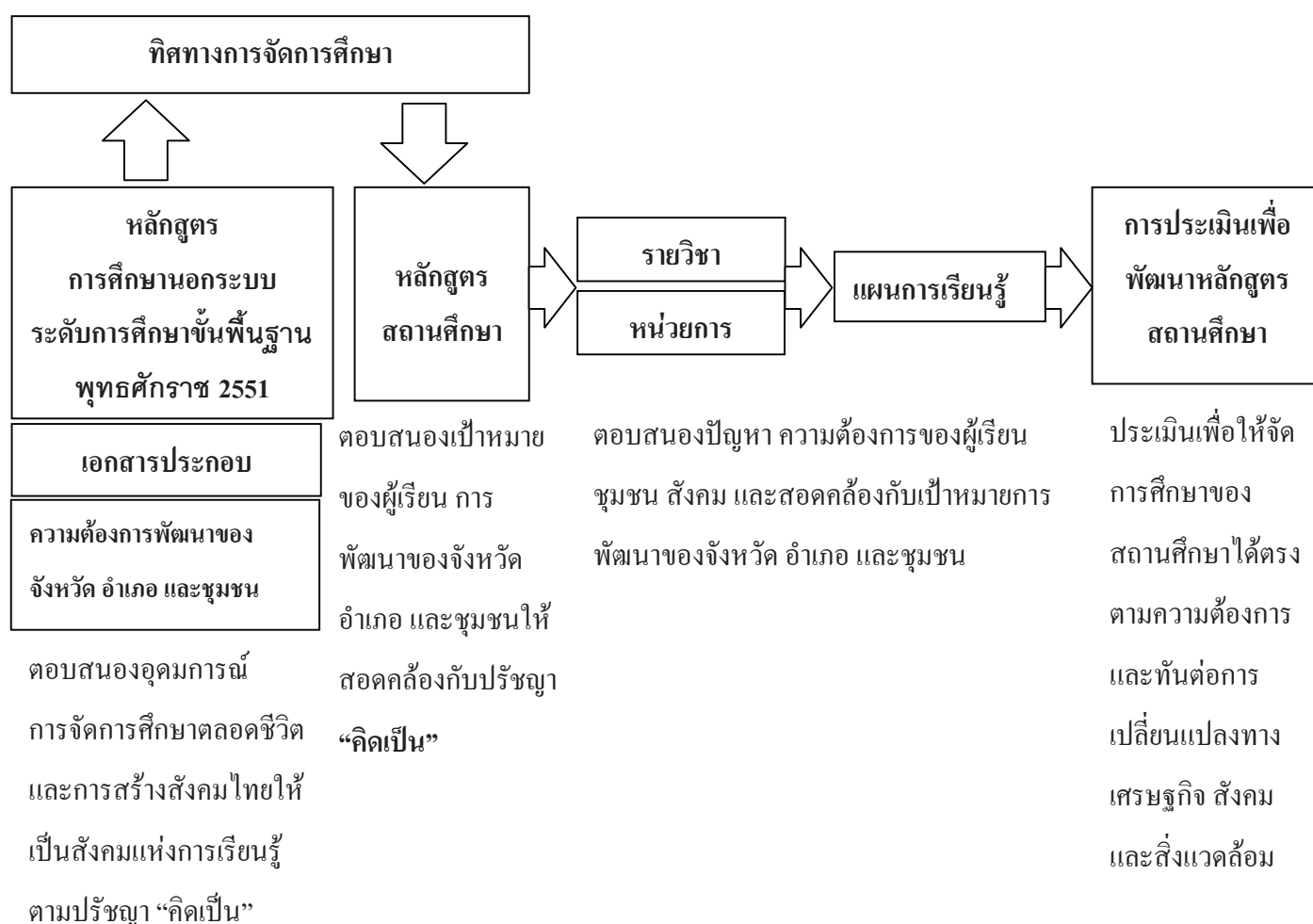
- จำนวนหน่วยกิตในแต่ละระดับ มีดังนี้
 - ระดับประถมศึกษา** ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต
แบ่งเป็นวิชาบังคับ 36 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต
 - ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น** ไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต
แบ่งเป็นวิชาบังคับ 40 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 16 หน่วยกิต
 - ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย** ไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต
แบ่งเป็นวิชาบังคับ 44 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 32 หน่วยกิต
- จำนวนหน่วยกิตวิชาเลือก ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการ โดยเลือกสาระการเรียนรู้ใดสาระการเรียนรู้หนึ่ง หรือหลายๆ สาระการเรียนรู้ก็ได้ ให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตวิชาเลือกที่กำหนดในแต่ละระดับ
- วิชาเลือกในแต่ละระดับ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำโครงการ
จำนวนอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

รายละเอียด โครงสร้างหลักสูตรตามสาระและรายวิชาบังคับ
หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สาระการเรียนรู้	มาตรฐาน	ประถมศึกษา รายวิชา (หน่วยกิต)	มัธยมศึกษาตอนต้น รายวิชา (หน่วยกิต)	มัธยมศึกษาตอนปลาย รายวิชา (หน่วยกิต)
1. ทักษะการเรียนรู้	1.1	ทักษะการเรียนรู้ (5)	ทักษะการเรียนรู้ (5)	ทักษะการเรียนรู้ (5)
	1.2			
	1.3			
	1.4			
	1.5			
2. ความรู้พื้นฐาน	2.1	ภาษาไทย 1 (3)	ภาษาไทย 2 (4)	ภาษาไทย 3 (5)
	2.2	ภาษาอังกฤษพื้นฐาน (3)	ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน (4)	ภาษาอังกฤษเพื่อชีวิตและสังคม (5)
	2.3	คณิตศาสตร์ (3)	คณิตศาสตร์ (4)	คณิตศาสตร์ (5)
	2.4	วิทยาศาสตร์ (3)	วิทยาศาสตร์ (4)	วิทยาศาสตร์ (5)
3. การประกอบอาชีพ	3.1	ช่องทางการเข้าสู่อาชีพ (2)	ช่องทางพัฒนาอาชีพ (2)	ช่องทางการขยายอาชีพ (2)
	3.2	การเข้าสู่อาชีพ (4)	การพัฒนาอาชีพ (4)	การขยายอาชีพ (4)
	3.3	พัฒนาอาชีพให้มีความมั่งคั่ง (2)	พัฒนาอาชีพให้มีความเข้มแข็ง (2)	พัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง (2)
4. ทักษะการดำเนินชีวิต	4.1	เศรษฐกิจพอเพียง (1)	เศรษฐกิจพอเพียง (1)	เศรษฐกิจพอเพียง (1)
	4.2	สุขศึกษา พลศึกษา (2)	สุขศึกษา พลศึกษา (2)	สุขศึกษา พลศึกษา (2)
	4.3	ศิลปศึกษา (2)	ศิลปศึกษา (2)	ศิลปศึกษา (2)
5. การพัฒนาสังคม	5.1	สังคมศึกษา (3)	สังคมศึกษา (3)	สังคมศึกษา (3)
	5.2	ศาสนาและหน้าที่พลเมือง (2)	ศาสนาและหน้าที่พลเมือง (2)	ศาสนาและหน้าที่พลเมือง (2)
	5.3	การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม (1)	การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม (1)	การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม (1)

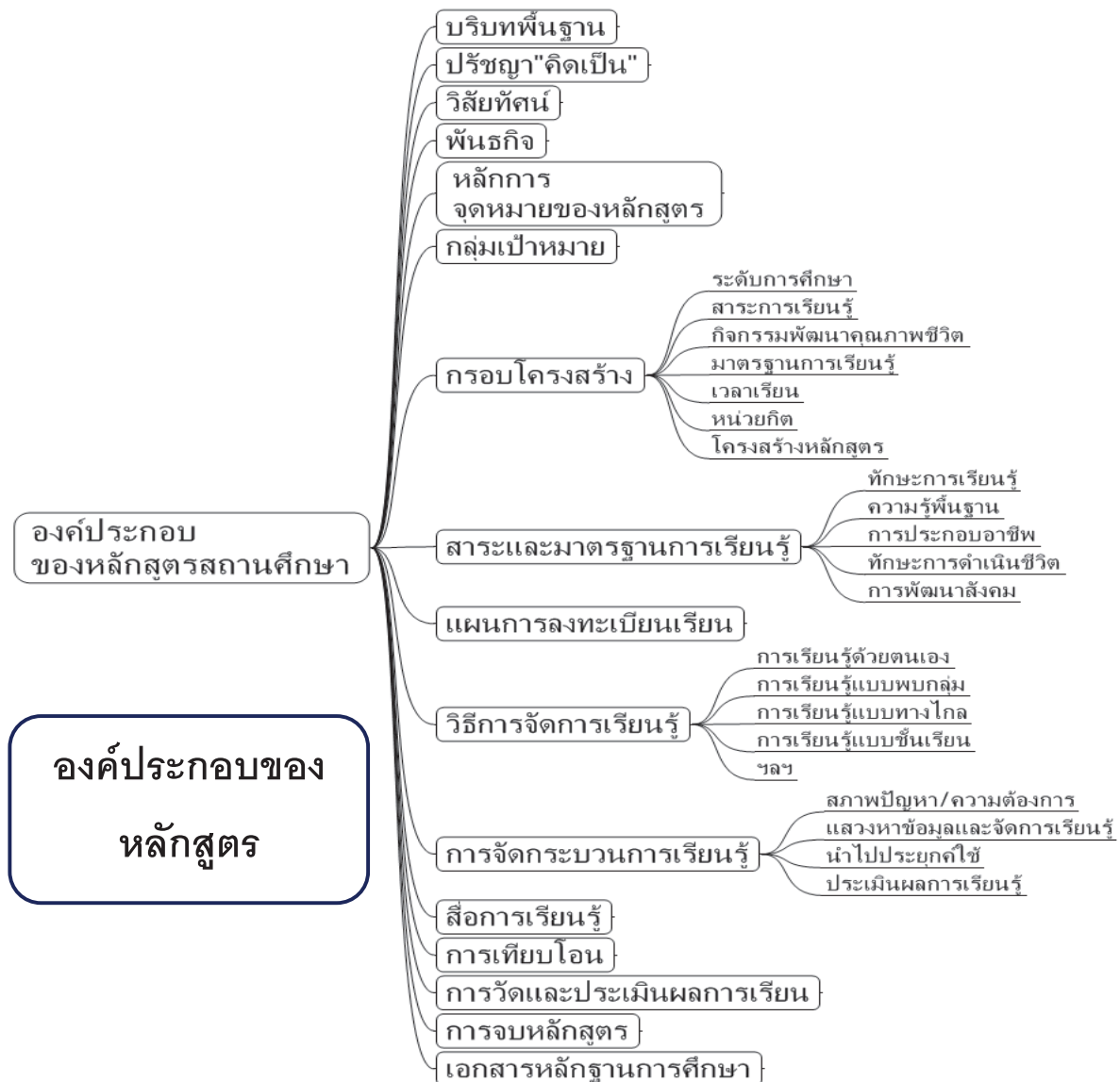
2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา (School-Based Curriculum) หมายถึง แผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ซึ่งจัดทำโดยคณะบุคคลของสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาผู้เรียน และชุมชน สังคม ให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในชุมชน สังคมอย่างมีความสุขซึ่ง ต้องไม่ขัดต่อความมั่นคงของชาติ และสิทธิมนุษยชน

กรอบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ชุมชน ภาคีเครือข่าย โดยยึดหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นฐานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการเรียนรู้ สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาของจังหวัด อำเภอ ชุมชน ให้เป็นไปตามปรัชญาพื้นฐานของการศึกษานอกระบบ “คิดเป็น” และวิสัยทัศน์ของ สถานศึกษา ด้วยการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการการพัฒนาระดับจังหวัด อำเภอ และชุมชน เพื่อ กำหนดทิศทาง และบ่งชี้ให้เห็นอัตลักษณ์ของการพัฒนากำลังคนของจังหวัด อำเภอ ชุมชน นำไปสู่การ จัดทำแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสม

องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นการกำหนดกรอบการจัดการศึกษา เพื่อให้เป็นทิศทางในการพัฒนาผู้เรียน และชุมชน สังคม ดังนั้นหลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วย องค์ประกอบต่าง ๆ ดังแผนภูมิ

แผนภูมิ องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

3. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้เป็นขอบเขตการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น โดยบูรณาการความรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ชื่อหน่วย สาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ เมื่อได้หน่วยการเรียนรู้แล้วจึงนำหน่วยการเรียนรู้ไปจัดทำ แผนการเรียนรู้ต่อไป

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้มี 2 ลักษณะ คือ

1. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เริ่มจากมาตรฐานการเรียนรู้ ให้พิจารณาโครงสร้าง หลักสูตรที่ได้กำหนดไว้แล้ว
2. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เริ่มจากความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม ให้นำ สภาพหรือความต้องการมากำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ โดยกำหนดหัวเรื่อง และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง / ตัวชี้วัด / จุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วมาเทียบเคียงเข้าสู่สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับการศึกษานั้น ๆ (รายละเอียดให้ศึกษาจากเอกสารแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา)

4. การวางแผนจัดโปรแกรมการลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชา

สถานศึกษาควรมีการวางแผนจัดโปรแกรมการลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชา ในแต่ละ ภาคเรียน จนจบการศึกษา ของผู้เรียนแต่ละรุ่น แต่ละระดับ เพื่อความสอดคล้องกันในการจัดการ เรียนรู้ให้กับผู้เรียนแต่ละรุ่น แต่ละระดับ จะทำให้สถานศึกษา สามารถบริหารจัดการในการจัดการ เรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีข้อที่ควรคำนึง ดังนี้

1. การจัดโปรแกรมการลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชาในแต่ละภาคเรียน รวมจำนวน หน่วยกิตทุกรายวิชาที่ลงทะเบียนไม่เกินตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (ระดับประถมศึกษา ภาคเรียนละ 12 – 14 หน่วยกิต, ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนละ 14 – 16 หน่วยกิต, ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลาย ภาคเรียนละ 18 -20 หน่วยกิต)
2. เมื่อมีผู้เรียนลงทะเบียนเรียนเกินกว่า 1 รุ่น (สถานศึกษาจะมีผู้เรียนแต่ละระดับ ประมาณ 4 – 5 รุ่น กรณีที่รับสมัครทุกภาคเรียน) การจัดโปรแกรมการลงทะเบียนของผู้เรียนแต่ละรุ่น แต่ละระดับ ควรให้มีรายวิชาที่ลงทะเบียนเหมือนกันให้มากที่สุด เพื่อต่อการจัดการเรียนรู้
3. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จะช่วยให้การวางแผนการจัดโปรแกรมการลงทะเบียน เป็นรายวิชาได้ง่ายขึ้น

บทที่

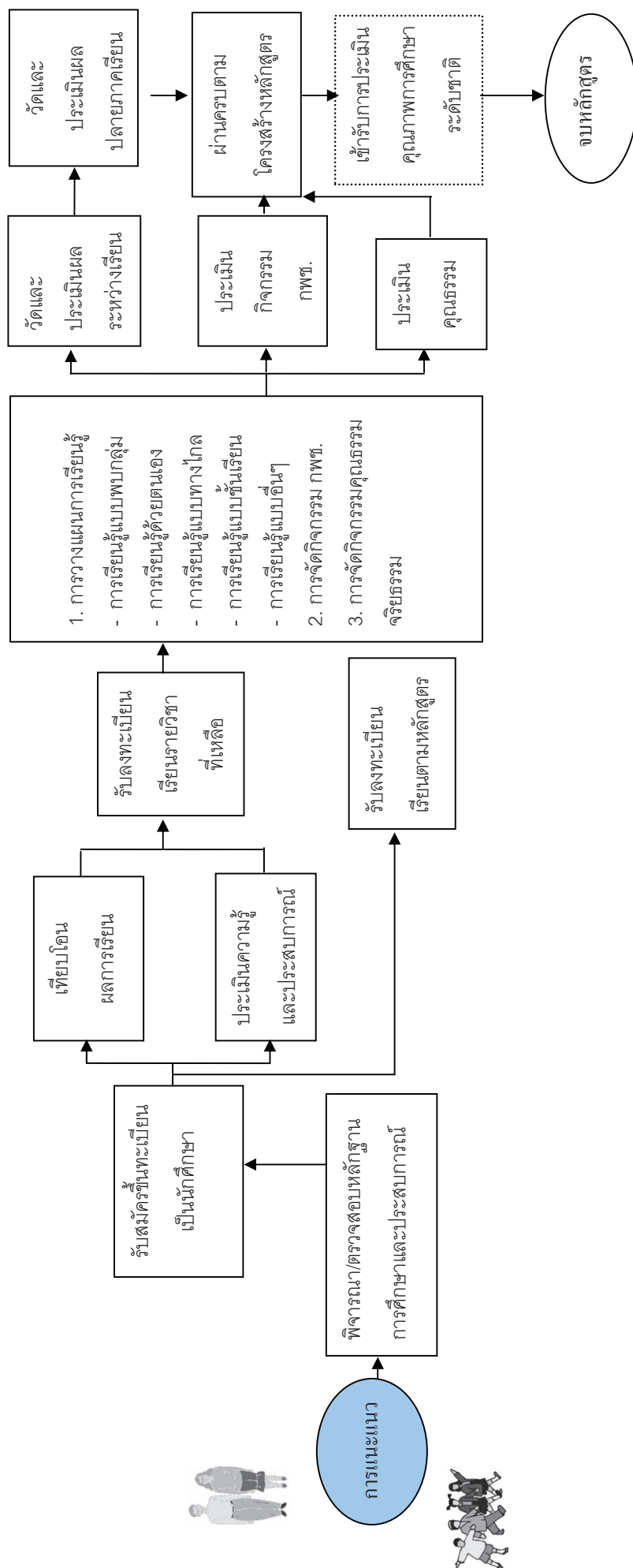
3

การจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในเรื่องการศึกษานอกระบบซึ่งหมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบหลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลา ที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน มีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐาน เพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษาหรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้ โดยมีสถานศึกษาเป็นผู้จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาให้มีความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทัวถึง เป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา และให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ทำให้นำไปสู่การขับเคลื่อนจนมีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551

การจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” และ ยึดหลักผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนแต่ละคนมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน ในด้านวัย วุฒิภาวะ ความถนัด ความสนใจและวิธีการเรียนรู้ ตลอดจน มีการดำเนินชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเอง ตามธรรมชาติ เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ และเรียนรู้อย่างมีความสุข

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

จากแผนผังขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้างต้น เป็นการแสดงให้เห็นบทบาทครูและผู้เกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การแนะแนว

เป็นขั้นตอนสำคัญที่สถานศึกษาต้องจัดบริการแนะแนว เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพราะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับประชาชนหรือผู้ที่มาขอรับบริการให้เข้าใจวิธีเรียน กศน. ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่ผู้รับบริการสามารถเลือกใช้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานของ กศน. ได้ รวมทั้งเรื่องของการจบหลักสูตรการศึกษา การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การเทียบโอนผลการเรียน ที่ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียน หรือ นำประสบการณ์ มาขอเทียบโอนความรู้ตามหลักสูตรฯ และเรียนบางสาระที่ไม่สามารถเทียบโอนได้ สถานศึกษาของ กศน. จะต้องจัดบริการแนะแนวให้ผู้ที่มาขอรับบริการได้เข้าใจในครั้งแรก เพื่อจะได้ตัดสินใจ เลือกอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การรับสมัครผู้เรียน และการตรวจสอบหลักฐานการศึกษา

เป็นขั้นตอนที่สถานศึกษาจะต้องรับสมัครผู้เรียน และตรวจสอบหลักฐานการสมัครที่ผู้ขอรับบริการนำมาสมัครเข้าเป็น นักศึกษา กศน. ให้ถูกต้องครบถ้วน เช่น การกรอกใบสมัครเป็นนักศึกษา กศน. วุฒิการศึกษา สำเนาทะเบียนบ้านของผู้สมัครที่มีชื่อบิดา มารดา บัตรประจำตัวประชาชน ใบเปลี่ยนชื่อ-ชื่อสกุล หรือใบทะเบียนสมรส ใบหย่า รูปถ่ายหน้าตรงที่ไม่สวมแว่นตาและไม่สวมหมวก เป็นต้น เมื่อตรวจสอบหลักฐานและใบสมัครเป็นนักศึกษา กศน. ถูกต้องครบถ้วนแล้ว ให้กรอกใบลงทะเบียนเรียน การลงทะเบียนเรียนนั้น ต้องยื่นขอลงทะเบียนเรียน ตามสาระรายวิชาที่สถานศึกษาเปิดสอน และตามจำนวนหน่วยกิต ที่สถานศึกษากำหนดให้ลงทะเบียนเรียนได้ตามวันเวลาที่กำหนด

ระดับประถมศึกษา ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละ 12-14 หน่วยกิตต่อภาคเรียน

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละ 14-16 หน่วยกิตต่อภาคเรียน

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลงทะเบียนเรียนได้ภาคเรียนละ 18-20 หน่วยกิตต่อภาคเรียน

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาที่เปิดให้ลงทะเบียน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล และการวางแผนการเรียนรู้

เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากสำหรับผู้เรียน สถานศึกษาต้องชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับวิธีเรียน กศน. การวัดและประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนได้เลือกรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตามความต้องการ สอดคล้องกับวิถีชีวิต และการทำงานของผู้เรียน เช่น การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบทางไกล การเรียนรู้แบบชั้นเรียน และการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ ซึ่งการเรียนรู้แบบต่างๆดังกล่าว ในแต่ละรายวิชาผู้เรียนสามารถเลือกการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่ง หรืออาจเลือกการเรียนรู้หลายๆแบบ ก็ได้ตามความต้องการและความเหมาะสมของผู้เรียน ที่ผู้เรียนคิดว่าจะทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียน แต่อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ในแบบต่างๆ ที่ผู้เรียนจะเลือกเรียน ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้วย ซึ่งสถานศึกษาจะต้องชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจถึง วิธีเรียน กศน. ที่มีการเรียนรู้หลายรูปแบบดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 4 การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเป้าหมายสำคัญ เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรฯ หรือนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนโดยตรง และนำไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปใช้ในการพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียน การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การวัดและประเมินผลการเรียน

- 1.1 การวัดและประเมินผลการเรียนรายวิชา
- 1.2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต
- 1.3 การประเมินคุณธรรม

2. การประเมินคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับชาติ

สถานศึกษาต้องจัดทำระเบียบการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา รวมทั้งจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสถานศึกษาให้ชัดเจนเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน (ศึกษารายละเอียดจากเอกสารคู่มือการดำเนินงาน)

วิธีเรียน กศน.

การจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยึดหลักการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช 2551 และยึดหลัก **ปรัชญา “คิดเป็น”** โดยให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ในสถานการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในแต่ละรายวิชา รวมทั้งเน้นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามสภาพความพร้อมและความต้องการของผู้เรียน มีครูเป็นผู้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ อาศัยระบบช่วยเหลือผู้เรียนเป็นเครื่องมือ ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำและร่วมแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน โดยวิธีการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะมีวิธีเดียว คือ **“วิธีเรียน กศน.”** ที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ โดยพิจารณาจากปัจจัยต่อไปนี้

1. ความพร้อม ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน
2. ความพร้อมในการบริหารจัดการของสถานศึกษา
3. ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน
4. ความยากง่ายของเนื้อหาวิชา

วิธีเรียน กศน. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบทางไกล การเรียนรู้แบบชั้นเรียน และการเรียนรู้แบบอื่นๆ ซึ่งการเรียนรู้แต่ละรูปแบบ มีลักษณะดังนี้

1. การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกัน โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาข้อสรุปร่วมกัน ทุกสัปดาห์ครูจะต้องจัดให้มีการพบกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ใช้เวลาในการพบกลุ่มอย่างน้อย สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม

- จัดพบกลุ่มในรายวิชาที่ยากปานกลาง
- เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครู
- ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้างานเดี่ยว งานกลุ่ม ทำโครงการ
- ครูจัดกระบวนการกลุ่มที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดแทรกกระบวนการคิดเป็นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ในแต่ละรายวิชาที่เชื่อมโยงสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและอาจสอนเพิ่มเติมในบางเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ
- มีการสอบย่อย (QUIZ)
- จัดพบกลุ่มสัปดาห์ละ 3 ชม. เป็นอย่างน้อย แต่ถ้าสามารถจัดเวลาพบกลุ่มได้มากขึ้นจะมีประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง

การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม ควรดำเนินการ ดังนี้

1. การนำเสนอผลจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรืองานกลุ่มโดยผู้เรียน ซึ่งเป็นการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายจากการพบกลุ่มสัปดาห์ที่แล้ว ครูทำหน้าที่กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และสรุปองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครู
2. การจัดการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้ ที่ได้วางแผนร่วมกันไว้แล้วระหว่างครูและผู้เรียน โดยครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ เพิ่มเติมความรู้หรือเนื้อหาสาระที่จำเป็น ที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจและต้องการจะเรียนรู้ โดยอาจสอนเพิ่มเติมในบางเนื้อหาที่ผู้เรียนต้องการ หรือจัดสอนเสริมนอกเหนือจากเวลาพบกลุ่ม (โดยเฉพาะในเนื้อหาที่ยากที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์)
3. การนำเสนอโครงการ โดยผู้เรียนนำเสนอความคิด และความก้าวหน้าในการทำโครงการต่อกลุ่มใหญ่ เพื่อให้ผู้เรียนคนอื่นและครูช่วยกันวิเคราะห์ ชักถาม ให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการต่อยอดทางความคิดและนำไปสู่การพัฒนาโครงการในสัปดาห์ต่อไป การนำเสนอโครงการเช่นนี้จะไปอย่างต่อเนื่องทุกครั้งที่พบกลุ่มจนสิ้นสุดภาคเรียน
4. การสอบย่อย (Quiz) เป็นการทดสอบความรู้ความเข้าใจสาระเนื้อหา โดยครู และสถานศึกษาเป็นผู้จัดทำข้อทดสอบย่อย ในลักษณะ ถาม-ตอบ (Quiz) ให้ผู้เรียนตอบคำถามแบบเขียนสั้น ๆ ในลักษณะการสรุปความคิดรวบยอด ที่เป็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาในรายวิชานั้นของผู้เรียนเอง

5. การฝึกกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ “คิดเป็น” ให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อ เช่น สถานการณ์จริง ข่าว นสพ. บทความ ที่เกี่ยวข้องกับ เนื้อหารายวิชาที่กำลังเรียนรู้ ครูทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้น เสริมแรง ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมให้ผู้เรียนทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตลอดช่วงเวลาการพบกลุ่ม โดยครูควรตั้งคำถามปลายเปิดให้ผู้เรียน ได้คิด ร่วมอภิปราย เพื่อหาคำตอบจากประเด็นปัญหา และพยายามเชื่อมโยงเรื่องที่เรียนรู้จากรายวิชานั้น เข้าสู่วิถีชีวิตของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มองเห็นประโยชน์จากการมาพบกลุ่ม

6. การฝึกให้ผู้เรียนได้แสดงออกเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น การนำเสนองาน ประกอบการใช้สื่อ การฝึกพูดในโอกาสต่าง ๆ การใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง การฟังและจับประเด็นสำคัญ การ พูด/การเขียนเพื่อสรุปใจความสำคัญ ฯลฯ

7. การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง เป็นการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในกลุ่ม การ นัดหมายกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้เรียนต้องทำระหว่างสัปดาห์ รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ครูจะต้องเน้นย้ำ ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าตามแผนการเรียนรู้ที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ โดยเน้นเป็นพิเศษสำหรับผู้ที่จะมา นำเสนอสัปดาห์ต่อไป และกำหนดภารกิจสำหรับผู้เรียนคนอื่นๆ ด้วย

8. การติดตามและช่วยเหลือ อาจใช้กระบวนการติดตามช่วยเหลือโดยเพื่อน กลุ่มเพื่อน จัด ให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือใช้ระบบหัวหน้ากลุ่มผู้เรียน

2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเอง ให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน โดยระบุว่ากระบวนการเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนรู้ ด้วยวิธีการใด มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไร และมีครูเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้ จากสื่อต่างๆ

ลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง

1. มีความสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ได้เกิดจากการบังคับ
2. ใช้ตนเองเป็นแหล่งข้อมูล นั่นคือผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ตนจะเรียนคืออะไร รู้ว่า ทักษะและข้อมูลที่ต้องการหรือจำเป็นต้องใช้มีอะไรบ้าง สามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการรวบรวมข้อมูล ที่ ต้องการ และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนรู้ถึงความสามารถของตนเอง ตัดสินใจได้ มีการรับผิดชอบ ต่อหน้าที่และบทบาทในการเป็นผู้เรียนรู้ที่ดี

3. รู้ "วิธีการที่จะเรียน" นั่นคือ ผู้เรียนควรทราบขั้นตอนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ว่าจะไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร

4. มีบุคลิกภาพเชิงบวก มีแรงจูงใจ และเรียนแบบร่วมมือกับเพื่อนหรือบุคคลอื่น

5. มีระบบการเรียน รู้จักประยุกต์การเรียนรู้ และสนุกสนานกับกระบวนการเรียน

6. มีการเรียนจากข้อผิดพลาดและความสำเร็จ มีการประเมินตนเองและเข้าใจถึงศักยภาพของตนเอง

7. มีความพยายามในการหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อหาคำตอบ รู้จักประยุกต์ความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้กับสถานการณ์ของแต่ละบุคคล และหาโอกาสในการพัฒนา ค้นหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา

8. มีการชี้แนะ การอภิปรายในห้องเรียน การแสดงความคิดเห็นส่วนตัวและการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากผู้สอน

9. มีการรวบรวมข้อมูลจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและมีวิธีการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้

ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

- ผู้เรียนมีความสนใจ มีความพร้อม ศึกษาวิธีการเรียนให้เข้าใจขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีความรับผิดชอบ

- ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้รายบุคคลให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน

- ผู้เรียนกำหนดสื่อที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น เอกสารแบบเรียน ชุดการสอน ผู้รู้ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต ซีดี แหล่งเรียนรู้ เพื่อนเรียนรู้ ฯลฯ

- จัดทำสัญญาการเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างครูกับผู้เรียน

- พบครู ให้คำปรึกษา แนะนำในการเรียน ประมาณ 2-4 ครั้ง /ภาคเรียน

- สถานศึกษาและครูมีบทบาทในการจัดเตรียม อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือ แนะนำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

การเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรดำเนินการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์และกำหนดความต้องการในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนควรคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของตนเองเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะเรียน

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยผู้เรียนศึกษาจุดมุ่งหมายของรายวิชา แล้วเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียน จุดมุ่งหมายควรเน้นถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนคาดหวัง

ว่าจะเกิดขึ้น เป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถวัดได้ และจุดมุ่งหมายของผู้เรียนในแต่ละระดับควรมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด

3. การวางแผนการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนกำหนดแนวทางการเรียนของตนเองขึ้นมา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชา กำหนดเวลาการเรียนรู้ โดยกำหนดปริมาณเวลา (จำนวนชั่วโมง/จำนวนครั้ง) ที่ต้องการพบครูเพื่อขอคำปรึกษาแนะนำ หรือให้ครูสอน กำหนดเวลาในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้เรียนคนอื่น กำหนดเวลาที่ต้องการเรียนด้วยตนเอง พร้อมทั้งกำหนดว่ากิจกรรมการเรียนจะสิ้นสุดเมื่อใด

4. การเลือกรูปแบบการเรียนรู้/กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง /แหล่งวิทยาการ/สื่อที่จะใช้ในการเรียนด้วยตนเอง เช่น อ่านหนังสือประกอบ คู่มือที่ดี ศึกษาจากสื่อคอมพิวเตอร์ ศึกษาจากผู้รู้ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุด วัด สถานีนามัย

5. การกำหนดบทบาทของผู้ช่วยเหลือในการเรียน เนื่องจากบางครั้งผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทั้งหมด จึงจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น เพื่อนร่วมเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

6. การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียน ควรเป็นการประเมินผลร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน โดยครูและผู้เรียนร่วมกันตั้งเกณฑ์การประเมินผลร่วมกัน เลือกประเภทของการทดสอบ ลักษณะของการ Feedback ที่จะใช้

การจัดทำสัญญาการเรียนรู้

ในการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมาย คือ ผู้เรียนต้องมีการจัดทำข้อตกลงการเรียนรู้ หรือ สัญญาการเรียนรู้ ของตนเองไว้ไว้กับครู เพื่อที่ครูจะได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนแต่ละคน

สัญญาการเรียนรู้ (Learning Contact) คือ ข้อตกลงที่ผู้เรียนได้ทำไว้กับครู ว่าเขาต้องปฏิบัติอย่างไรบ้างในการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ในสัญญาการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเป็นผู้เขียนเองโดยระบุว่า ต้องการเรียนเรื่องอะไร จะวัดว่าได้บรรลุตามความมุ่งหมายแล้วหรือไม่ อย่างไร มีหลักฐานการเรียนรู้อะไรบ้างที่บ่งบอกถึงผลการเรียนของผู้เรียนว่า ผลการเรียนเป็นอย่างไร เมื่อเขียนเสร็จแล้วส่งให้ครูเก็บไว้ 1 ชุด เพื่อติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

แบบฟอร์มหรือตารางของการเขียนสัญญาการเรียน อาจประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. จุดมุ่งหมาย เป็นส่วนที่ระบุว่า ผู้เรียนต้องการบรรลุผลสำเร็จในเรื่องอะไร อย่างไร
2. แหล่งวิทยาการ/วิธีการ เป็นส่วนที่ระบุว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้อย่างไร จากแหล่งความรู้ใด
3. หลักฐาน เป็นส่วนที่มีสิ่งอ้างอิงหรือยืนยันเป็นรูปธรรม ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้แล้ว โดยเก็บรวบรวมเป็นแฟ้มสะสมงาน
4. การประเมินผล เป็นส่วนที่ระบุว่า ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ในระดับใด

3. การเรียนรู้แบบทางไกล

เป็นการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะเรียนรู้จากสื่อต่างๆ โดยผู้เรียนและครูจะสื่อสารกันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้แบบ e-learning

ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้แบบทางไกล

1. ผู้เรียนต้องมีเครื่องมือที่สามารถสื่อสาร และใช้อุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ ฯลฯ
2. มีเวลาสื่อสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กับครูตามเวลาที่ได้ตกลงร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน เช่น Chat room, E-mail, Web board, Blog, facebook ฯลฯ
3. สถานศึกษาและครูมีบทบาทในการจัดเตรียมสื่อทางไกล หรือ อำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือแนะนำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แบบทางไกลได้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

การเรียนรู้แบบทางไกล ควรดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาแนวทางการเรียนรู้แบบทางไกลจากสื่อต่างๆ
2. การเรียนรู้จากสื่อทางไกลตามที่สถานศึกษากำหนด
3. การประเมินความรู้ก่อนเรียนของตนเอง
4. การศึกษาเนื้อหาสาระจากสื่อต่างๆ และส่งงานตามที่กำหนด
5. การสื่อสารกับครูตามเวลาที่กำหนด เพื่อซักถาม นัดหมาย ขอคำปรึกษา ฯลฯ
6. การประเมินความรู้หลังเรียนของตนเอง

4. การเรียนรู้แบบชั้นเรียน

เป็นการเรียนรู้ในลักษณะแบบห้องเรียน ที่สถานศึกษากำหนดรายวิชา เวลาเรียน และสถานที่ที่ชัดเจน ซึ่งการจัดการเรียนรู้นี้เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีเวลาเข้าชั้นเรียนสม่ำเสมอ

ข้อควรคำนึงในการเรียนรู้แบบชั้นเรียน

1. สถานศึกษากำหนดสถานที่เรียน ตารางเรียนที่เหมาะสม
2. มีการประชาสัมพันธ์สถานที่ วัน เวลา ครูผู้สอน ให้ผู้เรียนทราบทั่วกัน
3. สถานศึกษาจัดหาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนเช่น เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และโสตทัศนูปกรณ์ ที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับการเรียนรู้แบบชั้นเรียน
4. ผู้เรียนต้องมีเวลาเข้าชั้นเรียนตามที่กำหนดในตารางเรียน

การเรียนรู้แบบชั้นเรียน ควรดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีครู/ผู้รู้/ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาต่างๆ เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหา ในการถ่ายทอดเนื้อหาของครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม แสดงความคิดเห็นได้ โดยเพิ่มการเขียนถาม/ ตอบหลังการบรรยาย รวมทั้งมีการจัดโอกาสให้ฝึกในห้องปฏิบัติการ และจัดเวลาการให้คำปรึกษา
2. การจัดกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู และผู้เรียนกับผู้เรียน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบพร้อมกับใช้กิจกรรมลักษณะที่เน้นการสื่อสาร เช่น กิจกรรมคู่ กิจกรรมกลุ่ม และการจัดที่นั่งในชั้นเรียนต้องเหมาะสม เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรม
3. การจัดให้มีการปรับบทบาทผู้เรียน ใช้การแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยที่แต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายงานให้ปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอนครูจะสอดแทรก กิจกรรม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมที่เน้นการให้ผู้เรียนได้รับข้อมูล/ข้อเท็จจริง กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการได้ลงมือปฏิบัติ/ สังเกต และกิจกรรมการสะท้อนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครู
4. การติดตามและช่วยเหลือผู้เรียน โดยอาจใช้กระบวนการติดตามช่วยเหลือโดยเพื่อน/กลุ่มเพื่อน จัดให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างครูกับผู้เรียน ใช้ผู้ช่วยสอน ใช้ระบบหัวหน้ากลุ่มผู้เรียน ใช้แฟ้มสะสมผลงาน ใช้การเรียนแบบทีม ใช้ e-mail, discussion boards และ internet เป็นต้น

การเรียนรู้แบบต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาและผู้เรียนจะร่วมกันกำหนด โดยในแต่ละรายวิชาจะเลือกการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่ง หรือหลายแบบก็ได้ ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหาในรายวิชา

นั้นๆ โดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการทำงานของนักเรียน รวมทั้งขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษาด้วย และสถานศึกษาสามารถจัดให้มีการสอนเสริมได้ในทุกรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อเติมเต็มความรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถออกแบบการเรียนรู้แบบอื่นๆ ได้ ตามความต้องการของนักเรียนและความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง แต่ไม่ว่าจะเรียนรู้ในแบบใด ต้องมีช่วงเวลาที่ผู้เรียนและครูได้พบกัน หรือมีการสื่อสารซึ่งกันและกัน เพื่อการติดตาม ตรวจสอบ ซักถามการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยเสมอ

การวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้

เมื่อสถานศึกษาจัดโปรแกรมการลงทะเบียนเรียนเป็นรายวิชา และเปิดรับลงทะเบียนเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไป สถานศึกษาควรเตรียมการเพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน แต่ละภาคเรียนที่ลงทะเบียนซึ่ง สถานศึกษาจะทราบว่า แต่ละระดับมีการลงทะเบียนรายวิชาอะไรบ้าง และเพื่อให้การจัดการเรียนรู้สามารถจัดได้อย่างหลากหลายและยืดหยุ่น ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรร่วมกันวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ โดยมีข้อควรคำนึง ดังนี้

1. สถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีการวิเคราะห์การเรียนรู้ร่วมกันโดยวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ และเนื้อหาของแต่ละรายวิชา ว่าควรจัดการเรียนรู้แบบไหนบ้าง และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวว่า สถานศึกษาสามารถจัดได้หรือไม่
2. สถานศึกษาควรกำหนด **หลักฐานการเรียนรู้** และคะแนนเก็บในแต่ละรายวิชาในการจัดการเรียนรู้ทุกแบบ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกัน ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จาก **หลักฐานการเรียนรู้** ไม่ว่าผู้เรียนจะเลือกเรียนรู้ในแบบใดก็ตาม
3. สถานศึกษา ที่จัดการเรียนรู้ไม่ว่าจะกี่แบบก็ตาม ต้องดำเนินการให้มีการสอบปลายภาคเรียนในทุกรายวิชา โดยสัดส่วนคะแนนเป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด

ตัวอย่าง การวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ และการกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สาระการเรียนรู้	รายวิชา	วิเคราะห์เนื้อหา	พบกลุ่ม	ตนเอง	ทางไกล	ชั้นเรียน	อื่นๆ	หลักฐานการเรียนรู้	คะแนน	
									คะแนนเก็บระหว่างภาค (60)	ปลายภาค (40)
1. ทักษะการเรียนรู้	ทักษะการเรียนรู้ (5)		✓	✓	✓	✓		1. บันทึกการฝึกทักษะ 2. บันทึกการเรียนรู้ 3. สอบกลางภาค 4. รายงาน	30 10 10 10	
2. ความรู้พื้นฐาน	ภาษาไทย (5)		✓	✓	✓	✓		1. บันทึกการเรียนรู้ 2. แบบฝึกหัด/ รายงาน 3. ผลงานจากการปฏิบัติ/ โครงการ 4. สอบกลางภาค	10 10 30 10	
3. การประกอบอาชีพ	ช่องทางการขยายอาชีพ (2)		✓	✓	✓	✓		1. บันทึกการเรียนรู้ 2. แผนสะสมงาน / โครงการ 3. สอบกลางภาค	15 30 15	

สาระการเรียนรู้	รายวิชา	วิเคราะห์ เนื้อหา	พบกลุ่ม	ตนเอง	ทาง ไกล	ชั้น เรียน	อื่นๆ	หลักฐานการเรียนรู้	คะแนน	
									คะแนนเก็บ ระหว่างภาค (60)	ปลาย ภาค (40)
4. ทักษะการดำเนิน ชีวิต	เศรษฐกิจพอเพียง (1)		✓	✓	✓	✓		1. บันทึกการเรียนรู้	10	
								2. แบบฝึกหัด/รายงาน/ โครงการ	20	
								3. ฝึกปฏิบัติ 1 เรื่อง	20	
								4. สอบกลางภาค	10	
5. การพัฒนาสังคม	สู่ศึกษา พลศึกษา (2)		✓	✓	✓	✓		1. บันทึกการเรียนรู้	15	
								2. แบบฝึกหัด/รายงาน	20	
								3. แบบประเมินตรวจสุขภาพ	15	
								4. สอบกลางภาค	10	
	สังคมศึกษา (3)		✓	✓	✓	✓		1. บันทึกการเรียนรู้	20	
								2. แบบฝึกหัด/รายงาน/ โครงการ	30	
								3. สอบกลางภาค	10	
	ศาสนาและหน้าที่พลเมือง (2)		✓	✓	✓	✓	✓	1. บันทึกการเรียนรู้	30	
								2. แบบฝึกหัด/รายงาน	20	
								3. สอบกลางภาค	10	

การวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ และการกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ เป็นวิธีการหนึ่งที่มุ่งเน้นให้ครูเห็นว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้และประเมินผลได้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหา สารวิชา และมาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และหลักฐานแสดงผลการเรียนรู้ให้ชัดเจน
2. วิเคราะห์ความต้องการและปัญหาของผู้เรียน เพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน
3. เก็บหลักฐานการเรียนรู้ ที่สามารถแสดงผลให้เห็นว่า ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระดับที่พึงประสงค์ได้จริง

วิธีการดังกล่าวนี้ก็เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรฯ อย่างแท้จริง

หลักฐานการเรียนรู้

หมายถึง การกำหนดชิ้นงาน ภาระงาน หรือลักษณะของชิ้นงาน ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ของแต่ละเรื่อง หรือแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปสู่การประเมินเพื่อปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ และสามารถทำได้ตามที่มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นการยืนยัน สร้างความมั่นใจให้กับครูว่า ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ จริง หลักฐานการเรียนรู้ที่เป็นการแสดงผลการเรียนรู้ 1 อย่าง อาจจะตอบได้หลายเป้าหมายของการเรียนรู้ก็ได้ เนื่องจากเป็นหลักฐานที่เป็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจน

การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียนนั้น ต้องเป็นหลักฐานที่สามารถบ่งชี้ได้ว่า ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ด้วยวิธีการประเมินอย่างหลากหลายและมีความต่อเนื่องจนจบสิ้นกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากครูกำหนดให้ หรืออาจให้ผู้เรียนร่วมกัน

กำหนดขึ้นจากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดในหน่วยการเรียนรู้นั้น เช่น **บันทึกการฝึกทักษะ** **บันทึกการเรียนรู้** รายงาน แบบฝึกหัด โครงงาน แฟ้มสะสมงาน ซึ่งขอยกตัวอย่างไว้พอสังเขป ดังนี้

1. **บันทึกการฝึกทักษะ** หมายถึง ข้อความที่ผู้เรียนจดหรือบันทึกเกี่ยวกับทักษะ ภาระงานที่ได้รับการฝึกปฏิบัติในการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็น ความก้าวหน้าของผู้เรียนที่เกี่ยวกับการฝึกทักษะในเรื่องดังกล่าว

2. **บันทึกการเรียนรู้** หมายถึง บันทึกที่ผู้เรียนจัดทำขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และประโยชน์ที่ผู้เรียนได้จากการเรียนรู้ทั้งในส่วนขององค์ความรู้และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

บันทึกการเรียนรู้ อาจมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ปกหน้า
2. ปกใน
3. รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้เรียน
ประกอบด้วย
 - 3.1 ชื่อ – นามสกุล
 - 3.2 รหัสประจำตัวนักศึกษา
 - 3.3 ระดับชั้นที่กำลังศึกษา
 - 3.4 ศรช.ที่นักศึกษาสังกัด
 - 3.5 สถานศึกษาที่นักศึกษาสังกัด
4. ส่วนบันทึกการเรียนรู้ ประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้
 - 4.1 สารการเรียนรู้ และรายวิชาที่ศึกษา
 - 4.2 หัวข้อที่ศึกษา หรือที่ครอบคลุมมาให้ศึกษา

4.3 จุดประสงค์ที่ศึกษาในหัวข้อนั้น เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ อันจะเป็นกรอบ หรือแนวทางการศึกษาในหัวข้อที่สนใจ และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ ด้วยตนเอง โดยเทียบกับจุดประสงค์ในการเรียนรู้ที่ผู้เรียนตั้งไว้

4.4 ขั้นตอนการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำงานอย่างมีระบบ และเพื่อฝึกการวางแผนการทำงาน การกำกับควบคุมตนเองและเวลาการทำงานให้สัมพันธ์กัน เพื่อให้งานสำเร็จตามจุดประสงค์ และระยะเวลาที่วางไว้ ซึ่งในขั้นตอนการศึกษา ผู้เรียนจะต้องระบุรายละเอียดดังนี้

4.4.1 ขั้นตอนรวบรวมข้อมูล ระบุว่าวิธีรวบรวม ข้อมูลอย่างไร เช่น ค้นหาเอกสารจากที่ใด หรือสอบถามผู้ใด จดบันทึกข้อมูลที่หาอย่างไร

4.4.2 ขั้นตอนจัดการข้อมูล ระบุว่าข้อมูลที่ได้ ผู้เรียนมีการจัดแบ่งเนื้อหาเป็นหัวข้ออย่างไร นำข้อมูลมาใช้อย่างไร

4.5 สรุปเนื้อหาที่เรียนรู้แบบย่อ โดยสรุปเนื้อหาสาระความรู้ที่สำคัญ ทั้งนี้ตามหัวข้อที่ผู้เรียนจัดทำไว้

4.6 ผลการเรียนรู้ ให้ออกถึงผลของการศึกษาค้นคว้าที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในส่วนของความรู้และการพัฒนาตนเอง

4.7 การนำไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ หรือในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้เรียนจะต้องระบุให้ชัดเจน หากเนื้อหาในเรื่องที่ศึกษาไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ หรือในชีวิตประจำวันได้ ก็ให้ระบุเหตุผลให้ชัดเจน

4.8 ความคิดเห็นของครูประจำวิชา เป็นความคิดเห็นของครูต่องานที่ผู้เรียนจัดทำ ครูต้องแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในเชิงสร้างสรรค์ต่องานของผู้เรียน ครูต้องมีเหตุผลประกอบเพื่อให้ผู้เรียนได้ประโยชน์จากข้อคิดเห็นของครู ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนรู้ถึงคุณค่าของการศึกษาค้นคว้า ครูจึงไม่ควรละเลยส่วนนี้ไป เพราะส่งผลต่อกำลังใจในการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียน

3. รายงาน หมายถึง การศึกษา ค้นคว้า หาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ หรือจากการทดลอง การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ ของผู้เรียน ที่นำสารสนเทศดังกล่าวมาประเมิน วิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ถูกต้องและเรียบเรียงอย่างมีแบบแผนที่กำหนด อาจศึกษาค้นคว้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยวิธีใดวิธีหนึ่งที่ผู้เรียนสนใจ หรือเป็นเรื่องที่ครูกำหนดให้ศึกษาค้นคว้า รายงานเป็นกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งของ การศึกษาในปัจจุบัน และถือเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการศึกษา การทำรายงานอาจทำเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ความยาวของรายงานขึ้นอยู่กับขอบเขตของหัวข้อรายงาน และระยะเวลาในการทำรายงาน

ตัวอย่างขั้นตอนการทำรายงาน

1. หัวข้อเรื่อง อาจกำหนดโดยครู หรือผู้เรียนเลือกเอง หากเลือกเองควรเลือกรื่องที่ตนเองสนใจ มีขอบเขตเนื้อหาไม่กว้างหรือแคบเกินไป และคาดว่าจะมีแหล่งข้อมูลให้ค้นคว้าอย่างเพียงพอ จะช่วยให้การทำรายงานสนุกและได้ความรู้เพิ่มขึ้น ส่วนการตั้ง'ชื่อเรื่อง' ควรตั้งให้กะทัดรัด ครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของรายงานที่ทำ

2. ค้นคว้าข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต ซีดีที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ จะได้ความละเอียด แม่นยำ หลากหลาย และทันสมัย

3. เรียบเรียงข้อมูล โดยวางโครงเรื่องให้เป็นหมวดหมู่ตามลำดับ แบ่งเนื้อหาเป็นบท จากหัวข้อใหญ่ที่มีความสำคัญมาก ตามด้วยหัวข้อย่อยที่มีความสำคัญรองลงมา จากนั้นจึงเขียนอย่างเป็นระบบ เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจ

4. การทำเอกสารอ้างอิง อ้างอิงแหล่งข้อมูลที่ใช้ค้นคว้า เพื่อความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือของเนื้อหา รายงาน

นอกจากทำรายงานแล้ว การนำเสนอหน้าชั้นก็มีความสำคัญ ต้องศึกษาเนื้อหาให้เข้าใจ อาจจดหัวข้อสำคัญไว้ดูเพื่อลืม รวมทั้งฝึกซ้อมพูดก่อนนำเสนอจริง เพื่อความพร้อมและความสมบูรณ์ของงาน

4. แบบฝึกหัด หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดเพื่อช่วยเสริมให้เกิดทักษะและความรู้ และความเข้าใจในบทเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนนั้น

5. โครงการงาน หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจของผู้เรียน ที่ต้องการศึกษาค้นคว้า เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลาย ๆ สิ่ง ที่สงสัยและต้องการรู้คำตอบให้ลึกซึ้งชัดเจน หรือต้องการเรียนรู้ ในเรื่องนั้น ๆ ให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยใช้ความรู้หลาย ๆ ด้าน และทักษะกระบวนการที่ต่อเนื่อง มีการ วางแผนในการศึกษา และรับผิดชอบปฏิบัติตามแผน จนได้ข้อสรุปหรือผลการศึกษา หรือคำตอบ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ อย่างเป็นระบบ เรื่องที่จะทำโครงการควรเป็นเรื่องที่ผู้เรียนสนใจ และสอดคล้องตาม สาระการเรียนรู้ตามรายวิชานั้น

ขั้นตอนการทำโครงการของผู้เรียน

1. ครูให้ความรู้เกี่ยวกับการทำโครงการและผู้เรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงการ
2. ผู้เรียนและครูร่วมกันศึกษาหลักสูตร และวิเคราะห์สาระของรายวิชา
3. ผู้เรียนเลือกหัวข้อในการทำโครงการตามความสนใจ
4. ผู้เรียนและครูร่วมกันจัดทำแผนการทำโครงการ
5. ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้า เอกสารและแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
6. ผู้เรียนเขียนโครงร่างการทำโครงการเพื่อเสนอขอความเห็นชอบต่อครู โดยครูต้องวิเคราะห์ โครงร่างให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระรายวิชา หากไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการ เรียนรู้ของสาระรายวิชาดังกล่าว ครูต้องสอนเสริมและให้ค้นคว้าเพิ่มเติม
7. ผู้เรียนจัดทำรายละเอียดของแผนปฏิบัติการการทำโครงการ (ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร)
8. ผู้เรียนปฏิบัติตามแผน โดยมีการจดบันทึกผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และนำเสนอ ความก้าวหน้า และผู้เรียนและครูร่วมกันประเมินผลการทำโครงการเป็นระยะตามแผนปฏิบัติการ
9. ผู้เรียนเขียนรายงานสรุปผลการทำโครงการ
10. ผู้เรียนนำเสนอผลการทำโครงการต่อสาธารณะ โดยใช้สื่อเทคโนโลยี นิทรรศการและสื่อ อื่น ๆ ตามความเหมาะสม
11. ผู้เรียนและครูร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้แบบโครงการ

เกณฑ์การประเมินโครงการ พิจารณาจากองค์ประกอบ ดังนี้

1. ความสามารถในการทำโครงการ

- การเลือกหัวข้อเรื่องในการทำโครงการ
- ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- โครงการที่ทำเป็นงานใหม่ หรือศึกษาเพิ่มเติมจากของเดิม

2. ความสามารถในการดำเนินการทำโครงการ

- ด้านเนื้อหาของโครงการ
 - ถูกต้องตามหลักการความเป็นจริง
 - มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - เลือกใช้แหล่งความรู้ที่เชื่อถือได้
 - สรุปความรู้ชัดเจนตรงตามจุดประสงค์
- ด้านทักษะกระบวนการ
 - มีทักษะกระบวนการคิดในการแก้ปัญหา
 - ศึกษาปัญหา ทำความเข้าใจกับปัญหา
 - วางแผนอย่างเป็นระบบ
 - ดำเนินการตามแผนครบทุกขั้นตอน
 - ประเมินและปรับปรุงการดำเนินการได้เหมาะสม
 - มีทักษะกระบวนการคิดและการสื่อสาร
 - มีความสามารถในการศึกษา ค้นคว้าจากแหล่งความรู้ที่เชื่อถือได้
 - มีการเขียนรายงานผลการทำโครงการถูกต้อง และสื่อความหมายได้ชัดเจน

3. ความสามารถในการนำเสนอโครงการ

- แนวคิดและวิธีการเรียนรู้ความรู้ใหม่ที่ค้นพบ
- ข้อสรุปของโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- ข้อมูลสมบูรณ์และชัดเจน
- รูปแบบนำเสนอเหมาะสม

4. ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชา

- บรรลุตัวชี้วัดของรายวิชา

ตัวอย่างหัวข้อการเขียนโครงการ

1. ชื่อโครงการ
2. หลักการและเหตุผล
3. วัตถุประสงค์
4. เป้าหมาย
5. ขอบเขตของการศึกษา
6. วิธีดำเนินงานและรายละเอียดของแผน
7. ระยะเวลาดำเนินงาน
8. งบประมาณ
9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ
10. ชื่อผู้รับผิดชอบโครงการ
11. ชื่อครูที่ปรึกษา

6. **เพิ่มสะสมงาน** หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นรวมตัวอย่าง หรือ หลักฐานที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์
ความสามารถ ความพยายาม ความถนัดของบุคคลหรือ ประเด็นที่ต้องจัดทำเพิ่มสะสมงานไว้อย่าง
เป็นระบบในการจัดทำเพิ่มสะสมงานมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. เพื่อให้เจ้าของแฟ้มได้ประเมินตนเองว่า ผลการเรียนรู้หรืองานที่ทำเป็นอย่างไร
ประสบผลสำเร็จในระดับใด มีระบบหรือไม่ ควรจะปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ อย่างไร
2. เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ประเมินเจ้าของแฟ้มว่า มีความสามารถในการเรียนรู้หรือการ
ปฏิบัติงานเป็นอย่างไร ประสบความสำเร็จในระดับใด ควรจะได้รับการช่วยเหลือหรือพัฒนาหรือไม่
อย่างไร

องค์ประกอบสำคัญของแฟ้มสะสมผลงาน มีดังนี้

1. ส่วนนำ ประกอบด้วย ปก ข้อมูลส่วนตัวของผู้เรียน ข้อมูลผลการเรียน สารบัญ
2. ส่วนเนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน เป็นส่วนที่แสดงรายละเอียดของผลงานและความคิดเห็นของตนเองต่อผลงานที่ได้เลือก อาจจัดจำแนกตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ หรือลักษณะธรรมชาติของงานก็ได้
3. เกณฑ์การตัดสินผลงาน ผลการประเมินครู ของตนเอง และของเพื่อนรวมทั้งภาคผนวก (ถ้ามี)

7. การสอบ หมายถึง การประเมินหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่ เพียงใด ซึ่งต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

การวางแผนการเรียนรู้

หลังจากที่สถานศึกษาได้วิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาเรียบร้อยแล้ว สถานศึกษาจะทราบว่า แต่ละรายวิชาจะจัดการเรียนรู้แบบไหนบ้าง มีหลักฐานการเรียนรู้และสัดส่วนคะแนนเก็บอย่างไรบ้าง จากนั้นสถานศึกษาควรดำเนินการจัดทำแผนการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา และในการเรียนรู้แต่ละแบบ (พบกลุ่ม / ตนเอง/ทางไกล/ชั้นเรียน และอื่นๆ) โดยมีข้อควรคำนึง ดังนี้

1. การจัดลำดับรายวิชาก่อน-หลัง ให้เป็นไปตามหน่วยการเรียนรู้ ที่จัดทำไว้ให้มากที่สุด
2. การจัดทำแผนการเรียนรู้ ในการเรียนรู้แต่ละแบบ ควรมีรายวิชาและเนื้อหา ที่จัดการเรียนรู้ในระยะเวลาเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการที่ผู้เรียนจะเรียนรู้แบบใดก็ได้ ตามความพร้อมของตน สถานศึกษาตรวจสอบการเรียนรู้ ของผู้เรียนจากหลักฐานการเรียนรู้ในแฟ้มสะสมงาน (port folio) ของผู้เรียน ที่จะต้องส่งครู ตามที่กำหนด

ตัวอย่าง การวางแผนการเรียนรู้ ในกรอบระยะเวลา 1 ภาคเรียน

1. ใน 1 ภาคเรียน กำหนดไว้ประมาณ 20 สัปดาห์
2. ฐานคิดว่า รายวิชาหนึ่งต้องใช้เวลาจัดการเรียนรู้ในทุกรูปแบบ (พบกลุ่ม / ตนเอง/ ทางไกล/ชั้นเรียน และอื่นๆ) เท่าไร คำนวณจากจำนวนหน่วยกิตของรายวิชานั้น (กำหนด 1 หน่วยกิต เท่ากับ 40 ชั่วโมง) ตัวอย่างเช่น แผนการลงทะเบียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลงทะเบียนเรียน รายวิชา ดังนี้

1. ทร 3101 ทักษะการเรียนรู้	จำนวน 5 หน่วยกิต
2. พท 3101 ภาษาไทย	จำนวน 5 หน่วยกิต
3. อช 3101 ช่องทางการขยายอาชีพ	จำนวน 2 หน่วยกิต
4. ทช 3101 เศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน 1 หน่วยกิต
5. ทช 3102 สุขศึกษา พลศึกษา	จำนวน 2 หน่วยกิต
6. สค 3101 สังคมศึกษา	จำนวน 3 หน่วยกิต
7. สค 3102 ศาสนาและหน้าที่พลเมือง	จำนวน 2 หน่วยกิต

จากแผนการลงทะเบียนดังกล่าวข้างต้น รวม 20 หน่วยกิต ต่อภาคเรียน ใน 1 ภาคเรียน กำหนดไว้ที่ 20 สัปดาห์ ดังนั้น 1 หน่วยกิต จะใช้เวลาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประมาณ 1 – 2

สัปดาห์ ซึ่งสถานศึกษาสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาของรายวิชานั้น ๆ

ดังนั้นถ้าสถานศึกษาวางแผนจัดลำดับรายวิชาตามตัวอย่างแผนการลงทะเบียนข้างต้น

ลำดับการจัดการเรียนรู้ในทุกรูปแบบการเรียนรู้จะเป็นดังนี้

สัปดาห์ที่	จัดกิจกรรมการเรียนรู้	รูปแบบการเรียนรู้
1-5	รายวิชา ทร 3101 ทักษะการเรียนรู้ (5)	ทุกรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิด
6-10	รายวิชา พท 3101 ภาษาไทย (5)	ทุกรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิด
11-12	รายวิชา อช 3101 ช่องทางการขยายอาชีพ (2)	ทุกรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิด
13	รายวิชา ทช 3101 เศรษฐกิจพอเพียง (1)	ทุกรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิด
14-15	รายวิชา ทช 3102 สุขศึกษา พลศึกษา (2)	ทุกรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิด
16-18	รายวิชา สค 3101 สังคมศึกษา (3)	ทุกรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิด
19-20	รายวิชา สค 3102 ศาสนาและหน้าที่พลเมือง (2)	ทุกรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิด

ในทุกรูปแบบการเรียน สถานศึกษาต้องทำปฏิทินการจัดกิจกรรม ทั้งภาคเรียน และแจ้งให้ผู้เรียนทราบ เพื่อผู้เรียนจะได้วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือวางแผนร่วมกับครู ได้

หมายเหตุ การวางแผนการเรียนรู้ในกรอบระยะเวลา 1 ภาคเรียนข้างต้น เป็นเพียงตัวอย่างในการวางแผนการบริหารจัดการวิธีหนึ่งเท่านั้น สถานศึกษา สามารถออกแบบการบริหารจัดการวิธีอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม

3. การเขียนแผนการเรียนรู้ สถานศึกษา ควรเขียนแผนการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้แต่ละแบบ ให้สอดคล้องกันกับปฏิทินการจัดกิจกรรมที่วางแผนไว้

4. สถานศึกษาสามารถเปิดให้มีการจัดการเรียนรู้ ก็แบบก็ได้ ตามความพร้อมของสถานศึกษา

การจัดทำปฏิทินการจัดการเรียนรู้

ตัวอย่าง ปฏิทินการจัดการเรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

สัปดาห์ที่	สาระ	รายวิชา	วิธีการจัดการเรียนรู้			
			พบกลุ่ม	ตนเอง	ทางไกล	ชั้นเรียน
		ปฐมนิเทศ 1. สถานศึกษาชี้แจงรายละเอียด การเรียนรู้ ทุกวิธีเรียนรู้ที่เปิด วิเคราะห์เนื้อหาทุก รายวิชาที่เปิดสอน หลักฐานการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนต้องส่ง 2. แลกเปลี่ยนการเรียนรู้และชี้แจง รายละเอียดให้ผู้เรียน 3. ชี้แจงช่องทางการสื่อสารระหว่างครู กับผู้เรียน และผู้เรียนกับสถานศึกษา 4. ชี้แจงการทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ ชีวิต (กพช.) 5. ชี้แจงเรื่องการทำโครงการ 6. ชี้แจงเรื่องการวัดและประเมินผล				

ตัวอย่าง ปฏิทินการจัดการเรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา

ศูนย์การศึกษาอบรมและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

สัปดาห์ที่	สาระ	รายวิชา	วิธีการจัดการเรียนรู้				หมายเหตุ
			พบกลุ่ม	ตนเอง	ทางไกล	ชั้นเรียน	
1-5	ทักษะการเรียนรู้	ทร 3101 ทักษะการเรียนรู้ (5)	- กระบวนการกลุ่ม - การแก้ปัญหา การเรียน - มอบหมาย ทรด.	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้ตามแผน - จัดทำหลักฐานการเรียนรู้ - ส่งงานตามกำหนด	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้จาก E-learning - สื่อสารกับครูทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ - จัดทำหลักฐานการเรียนรู้	จัดการเรียนรู้เรื่อง ... วันจันทร์-ศุกร์ วันละ 4 ชม. เวลา ถึง ทรด. 20 ชม./สัปดาห์	
6-10	ความรู้พื้นฐาน	พท 3101 ภาษาไทย (5)	- ติดตาม ทรด. - กระบวนการกลุ่ม - การแก้ปัญหาการเรียน - มอบหมาย ทรด.	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้ตามแผน - จัดทำหลักฐานการเรียนรู้ - ส่งงานตามกำหนด	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้จาก E-learning - จัดทำหลักฐานการเรียนรู้	จัดการเรียนรู้เรื่อง ... วันจันทร์-ศุกร์ วันละ 4 ชม. เวลา ถึง ทรด. 20 ชม./สัปดาห์	
11-12	การประกอบอาชีพ	อช3101 ช่าง ทางการขยาย อาชีพ (2)	- ติดตาม ทรด. - กระบวนการกลุ่ม - การแก้ปัญหา การเรียน - มอบหมาย ทรด.	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้ตามแผน - จัดทำหลักฐานการเรียนรู้ - ส่งงานตามกำหนด	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้จาก E-learning - จัดทำหลักฐานการเรียนรู้	จัดการเรียนรู้เรื่อง ... วันจันทร์-ศุกร์ วันละ 4 ชม. เวลา ถึง ทรด. 20 ชม./สัปดาห์	

สัปดาห์ที่	สาระ	รายวิชา	วิธีการจัดการเรียนรู้				หมายเหตุ
			พบกลุ่ม	ตนเอง	ทางไกล	ชั้นเรียน	
13	ทักษะการดำเนินชีวิต	ทช. 3101 เศรษฐกิจพอเพียง (1)	- คิดตาม กรด. - กระบวนการกลุ่ม - การแก้ปัญหาการเรียน - มอบหมาย กรด.	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้ตามแผน - จัดทำหลักฐานการเรียนรู้ - ส่งงานตามกำหนด	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้ตามแผน - จัดทำหลักฐาน การเรียนรู้ - ส่งงานตามกำหนด	จัดการเรียนรู้เรื่อง ... วันจันทร์ –ศุกร์ วันละ 4 ชม. เวลา ถึง กรด. 20ชม./สัปดาห์	
14-15	ทักษะการดำเนินชีวิต	ทช3102 สุขศึกษา พลศึกษา (2)	- คิดตาม กรด. -กระบวนการกลุ่ม - การแก้ปัญหา การเรียน - มอบหมาย กรด.	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้ตามแผน - จัดทำหลักฐานการเรียนรู้ - ส่งงานตามกำหนด	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้ตามแผน - จัดทำหลักฐาน การเรียนรู้ - ส่งงานตามกำหนด	จัดการเรียนรู้เรื่อง ... วันจันทร์ –ศุกร์ วันละ 4 ชม. เวลา ถึง กรด. 20ชม./สัปดาห์	
16-18	การพัฒนาสังคม	สค3101 สังคมศึกษา (3)	- คิดตาม กรด. - กระบวนการกลุ่ม - การแก้ปัญหาการเรียน - มอบหมาย กรด.	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้ตามแผน - จัดทำหลักฐานการเรียนรู้ - ส่งงานตามกำหนด	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้ตามแผน - จัดทำหลักฐาน การเรียนรู้ - ส่งงานตามกำหนด	จัดการเรียนรู้เรื่อง ... วันจันทร์ –ศุกร์ วันละ 4 ชม. เวลา ถึง กรด. 20ชม./สัปดาห์	
19-20	การพัฒนาสังคม	สค3102 ศาสนา และหน้าที่พลเมือง (2)	- คิดตาม กรด. - กระบวนการกลุ่ม - การแก้ปัญหาการเรียน - มอบหมาย กรด.	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้ตามแผน - จัดทำหลักฐานการเรียนรู้ - ส่งงานตามกำหนด	- วางแผนการเรียนรู้ - เรียนรู้ตามแผน - จัดทำหลักฐาน การเรียนรู้ - ส่งงานตามกำหนด	จัดการเรียนรู้เรื่อง ... วันจันทร์ –ศุกร์ วันละ 4 ชม. เวลา ถึง กรด. 20ชม./สัปดาห์	

หมายเหตุ การจัดทำปฏิทินการจัดการเรียนรู้ ควรทำให้สอดคล้องกับตารางการวิเคราะห์วิธีการจัดการเรียนรู้

วิธีการจัดการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การวางแผนการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่ครูและผู้เรียนต้องคำนึงถึง เพื่อให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในเรื่องบทบาทของครูและผู้เรียน ซึ่งครูและผู้เรียนต้องทราบบทบาทของตนเองในการเรียนรู้แต่ละรูปแบบ ซึ่งขอนำเสนอไว้เป็นแนวทาง ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกัน โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่มเพื่อให้มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาข้อสรุปร่วมกัน ทุกสัปดาห์ครูจะต้องจัดให้มีการพบกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกใช้เวลาในการพบกลุ่มอย่างน้อย สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ แบบ พบกลุ่ม รายวิชา 3.101.ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต).

สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มีรายชื่อกิจกรรมต่อไปนี้.....

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ขม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
1	หัวเรื่อง การเรียนรู้ด้วยตนเอง 1. ความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (5) 2. ทักษะพื้นฐานทางการศึกษาค้นคว้า ทักษะการแก้ปัญหา และเทคนิคในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการวางแผนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (10) 3. ทักษะการพูดและการทำแผนผังความคิด(15) 4. ปัจจัย ที่ทำให้การเรียนรู้ด้วยตนเองประสบความสำเร็จ(10)	1 อธิบายความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการของการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2 ปฏิบัติการฝึกทักษะพื้นฐานทางการศึกษาค้นคว้า ทักษะการแก้ปัญหา และเทคนิคในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และการวางแผนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3 ฝึกปฏิบัติทักษะการพูดและการทำแผนผังความคิด 4 อธิบายปัจจัย ที่ทำให้การเรียนรู้ด้วยตนเองประสบความสำเร็จ	ขึ้นวางแผน (P) 1. ครูศึกษาเนื้อหา วัตถุประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้ รายวิชา 2. ร่วมกับผู้เรียนจัดแบ่งเนื้อหา รายวิชา วิเคราะห์ความยากง่าย กำหนดหลักการการเรียนรู้ สัดส่วนคะแนนระหว่างภาค และกำหนดปฏิบัติการเรียนรู้ 3. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชา 4. กำหนดการสอบกลางภาค	ขึ้นวางแผน (P) 1. ร่วมกับครูศึกษาเนื้อหา รายวิชา 2. ร่วมกับครูวางแผนจัดแบ่ง เนื้อหาวิเคราะห์ความยากง่าย รับทราบปฏิบัติการเรียนรู้ หลักการการเรียนรู้ ที่ต้องส่ง สัดส่วนคะแนนระหว่างภาค	เนื้อหาวิชา 1. เนื้อหาวิชา 2. ปฏิบัติการเรียนรู้ 3. แบบหลักฐานการเรียนรู้	ขึ้นวางแผน (P) 1. กำหนดหลักฐานการเรียนรู้ 2. กำหนดการสอบกลางภาค

ครั้งที่	เนื้อหาารยวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
		ขั้นดำเนินการ (D) 1. ครูยกตัวอย่างสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมและผลกระทบจากการไม่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อเชื่อมโยงสู่ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2. ครูให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ทักษะและเทคนิคการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร่วมกันสรุปเทคนิคและวิธีปฏิบัติ 3. ครูมอบใบงานเป็น กรด. ให้ผู้เรียนใช้เทคนิคและวิธีปฏิบัติที่ร่วมกันสรุปไปเรียนรู้เรื่องที่สนใจด้วยตนเอง 1 เรื่อง จากนั้นให้นำเรื่องที่ได้อ่านมาบันทึกลงในแบบบันทึกการฝึกทักษะ ว่าได้รู้อะไรบ้าง ใช้ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	ขั้นดำเนินการ (D) 1. ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์และสรุปความหมายและความสำคัญของ การเรียนรู้ด้วยตนเอง บันทึกไว้ในสมุด 2. ร่วมกันศึกษาใบความรู้และสรุปเทคนิคและวิธีปฏิบัติ 3. ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามเรื่องที่สนใจ บันทึกการฝึกทักษะตามแบบ และจัดทำรายงานแผนผังความคิดเรียบเรียงเรื่องที่ศึกษาเพื่อเตรียมนำเสนอในการพบกลุ่มครั้งต่อไป	1. กรณศึกษาสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม 1. ใบความรู้ทักษะและเทคนิคการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2. ใบงานการฝึกทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3. แบบบันทึกการฝึกทักษะ	ครูประเมิน (C) การสรุปเทคนิคและวิธีปฏิบัติ พร้อมเพิ่มเติม ครูให้ผู้เรียนแจ้งเรื่องที่สนใจและติดตามประเมิน หลักฐานการเรียนรู้คือ 1. บันทึกการฝึกทักษะ (5 คะแนน) 2. รายงานการ	

ครั้งที่	เนื้อหาารวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
			อย่างไรบ้าง พร้อมทั้งจัดทำ รายงานการจัดทำแผนผัง ความคิดและนำเสนอเรื่องที่เรียนรู้ ด้วยตนเองมานำเสนอในการ พบกลุ่มครั้งต่อไป			จัดทำแผนผัง ความคิด (5 คะแนน) 3. ประเมินทักษะ การพูดจากการ นำเสนอ (5 คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ แบบพบกลุ่มรายวิชาท.ร.3101.ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต).
 สาระทักษะการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....
 จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล (C)
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
2	หัวเรื่อง การใช้แหล่งเรียนรู้ 1. ความหมาย ความสำคัญ ประเภทแหล่งเรียนรู้ เข้าถึง สารสนเทศ แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งการใช้ อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ของ ตนเอง (10) 2. ข้อควรคำนึงในการศึกษา เรียนรู้กับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งนวัตกรรมและ เทคโนโลยี (30)	1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ ประเภทแหล่งเรียนรู้ การใช้ ห้องสมุดและ แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งการใช้ อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ของ ตนเอง 2. บ่งชี้ข้อดีข้อเสียของแหล่ง เรียนรู้ 3. ปฏิบัติการเรียนรู้กับแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ ได้เหมาะสม	ขั้นวางแผน (P) 1. ครูจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนพบกลุ่ม ขั้นดำเนินการ (D) 1. ครูพบพานพบเรียนจากการ พบกลุ่มครั้งที่แล้ว และงานที่ มอบหมาย 2. ให้ผู้เรียนนำเสนอเรื่องที่ไป ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองคนละ ไม่เกิน 3 นาที ครูและผู้เรียน ร่วมวิเคราะห์และประเมินเรื่อง และทักษะที่ใช้ (C) และ เสนอแนะข้อบกพร่อง (A)	1. ผู้เรียนเตรียมตัวนำเสนอเรื่อง ที่ค้นคว้า 2. นำเสนอเรื่อง ส่วนผู้เรียนคน อื่นฟัง และร่วมกันวิเคราะห์ ประเมินและเสนอแนะ (C,A)		ประเมินทักษะการ พูด (5 คะแนน) ครูประเมินรายงาน (5 คะแนน) และบันทึกการฝึก ทักษะ (5 คะแนน)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล (C)
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
			3. ให้ผู้เรียนส่งรายงานแผนผังความคิดและบันทึกการฝึกทักษะ 4. ครูและผู้เรียนร่วมกันนำเสนอปัญหาและอุปสรรคเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปรับปรุงร่วมกัน (A) 5. จากนั้นครูนำเสนอเชื่อมโยงการเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ อธิบายความหมายของแหล่งเรียนรู้พร้อมยกตัวอย่าง 6. ครูแบ่งกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5-8 คน ทำใบงาน ให้ช่วยกันระดมแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ พร้อมระบุว่า เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องอะไร 7. ครูมอบหมาย กรต. ให้ผู้เรียนสำรวจแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ ตามแบบสำรวจ และให้ผู้เรียน	3. ผู้เรียนส่งรายงานแผนผังความคิดและบันทึกการฝึกทักษะ 4. ร่วมกันเสนอปัญหาและอุปสรรค จากการไปเรียนรู้ด้วยตนเอง (กรต.) 5. ผู้เรียนร่วมอธิบายความหมายตามที่ตนเองเข้าใจ 6. ผู้เรียนช่วยกันระดมสมอง ระดมแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ 7. ระหว่างสัปดาห์ผู้เรียนสำรวจแหล่งเรียนรู้ในตำบล บันทึกลงแบบสำรวจ และเลือกแหล่งเรียนรู้ที่สนใจ เข้าไป	- ใบงาน ให้ช่วยกันระดมแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ พร้อมระบุว่า เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องอะไร 1. รายงานการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในตำบล (5 คะแนน) 2. บันทึกการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล (C)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล (C)
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
			เข้าไปเรียนรู้และบันทึกการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่อย่างน้อย 3 แห่ง	เรียนรู้ และบันทึกการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ 3 แห่ง ส่งครูสรุปค่ากลับไป		จากแหล่งเรียนรู้ในตำบล (10 คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ แบบ พบกลุ่ม ราชวิชา ทร.3101 ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต).

สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
3	หัวเรื่อง การจัดการความรู้ 1. ความหมาย ความสำคัญ หลักการ กระบวนการจัดการความรู้ การรวมกลุ่มเพื่อต่อยอดความรู้ การพัฒนาขอบข่ายความรู้ การพัฒนากลุ่ม การจัดทำสารสนเทศเผยแพร่ความรู้(10) 2. ทักษะกระบวนการจัดการความรู้ด้วยตนเองและด้วยการรวมกลุ่มปฏิบัติการ(15) 3. สรุปองค์ความรู้ของกลุ่ม จัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเอง ครอบคลุม (15)	1 อธิบายความหมาย ความสำคัญ หลักการ กระบวนการจัดการความรู้ การรวมกลุ่มเพื่อต่อยอดความรู้ การพัฒนาขอบข่ายความรู้ของ กลุ่ม การจัดทำสารสนเทศเผยแพร่ความรู้ได้ 2 ปฏิบัติการค้นคว้าทักษะกระบวนการจัดการความรู้ด้วยตนเองและด้วยการรวมกลุ่มปฏิบัติการได้ 3 สรุปองค์ความรู้ของกลุ่ม จัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเอง ครอบคลุมได้	<u>ขั้นวางแผน (P)</u> 1. ครูจัดเตรียมใบความรู้เรื่อง การจัดการความรู้ และวางแผนการจัดการความรู้ <u>ขั้นดำเนินการ (D)</u> 1. ครูบทบาทนำเนื้อหาเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว และงานที่มอบหมาย 2. ครูสุ่มผู้เรียน 1-2 คน นำเสนอแหล่งเรียนรู้ที่สำรวจได้ และบันทึกการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ 3. ครูสรุปสิ่งที่ผู้เรียนนำเสนอ สอบถามปัญหาอุปสรรค และ	1. ผู้เรียนเตรียมส่งแบบสำรวจและบันทึกการเรียนรู้ 2. ผู้เรียนรับฟังการนำเสนอของเพื่อน วิเคราะห์เปรียบเทียบงานของตัวเอง 3. ผู้เรียนนำเสนอปัญหาอุปสรรคที่พบในการสำรวจและเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ พร้อมให้ข้อเสนอแนะ		1. ครูประเมิน การนำเสนอของผู้เรียนจากการสำรวจและบันทึกการเรียนรู้

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
		ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงในครั้งต่อไป (A) 4. จากนั้นครูเชื่อมโยงการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้สู่การจัดการความรู้ อธิบายความหมาย ความสำคัญ จากนั้นแจกใบความรู้ เรื่อง การจัดการความรู้ ครูอธิบายกระบวนการจัดการความรู้ การรวมกลุ่มย่อยอด การจัดทำขอบข่ายความรู้ และการทำสารสนเทศเผยแพร่ความรู้ 5. ให้ผู้เรียนรวมกลุ่ม 5-6 คน นำเอาแบบบันทึกการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่ได้ไปเรียนรู้อา มาดำเนินการตามกระบวนการจัดการความรู้ การต่อยอด และนำเสนอสารสนเทศเผยแพร่ โดยการจัดบอร์ด	4. ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องการจัดการเรียนรู้	1. ใบความรู้ เรื่องการจัดการความรู้	ครูประเมิน หลักฐานการเรียนรู้ (C) 1. แบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ (5 คะแนน) 2. บันทึกการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ (10 คะแนน) 3. บันทึกการฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้ (5 คะแนน) 4. รายงาน สารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเองและ	

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
			นิทรรศการในที่ที่ครูกำหนด ในระหว่างสัปดาห์ที่ไม่ได้พบกลุ่ม พร้อมทั้งให้ผู้เรียนบันทึกการฝึกทักษะ 6. ครูมอบหมาย กรต. ให้ผู้เรียนคัดลอกองค์ความรู้จากทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองและครอบครัว จัดทำเป็นรายงานส่งในการพบกลุ่มครั้งต่อไป	6. ระหว่างสัปดาห์ผู้เรียนจัดทำรายงานสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเองและครอบครัว		ครบถ้วน (5 คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ แบบ พบกลุ่ม รายวิชา ทร.3.101 ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยคิด)

สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มีรายชื่อกิจกรรมต่อไปนี้.....

จำนวน 1 หน่วยคิด (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
4	หัวเรื่อง การคิดเป็น 1.ความหมาย ความสำคัญ ของการคิดเป็น (6) 2. การรวบรวมและวิเคราะห์ สภาพปัญหา ของตนเอง และคิด ครอบครั้ว พุฒุน และคิด วิเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลด้าน ตนเอง ด้านวิชาการ และด้าน สังคมสิ่งแวดล้อม (14) 3.การกำหนดแนวทางทางเลือก ที่หลากหลายในการแก้ปัญหา อย่างมีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสุข การ ประยุกต์ใช้อย่างมีเหตุผล เหมาะสมกับตนเอง ครอบครั้ว	1 อธิบายความหมาย ความสำคัญ ของการคิดเป็น 2 รวบรวมและวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ของตนเอง ครอบครั้ว พุฒุน และคิดวิเคราะห์ โดยใช้ ข้อมูลด้านตนเอง ด้านวิชาการ และด้านสังคมสิ่งแวดล้อม 3 กำหนดแนวทางทางเลือกที่ หลากหลายในการแก้ปัญหาอย่าง มีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสุข การประยุกต์ใช้ อย่างมีเหตุผลเหมาะสมกับตนเอง ครอบครั้ว และชุมชน/สังคม	ขั้นวางแผน (P) 1. ครูเตรียมสื่อประกอบการ จัดการเรียนรู้การคิดเป็น และ การทำโครงการ ขั้นดำเนินการ (D) 1. ครูทบทวนเนื้อหาจาก สัปดาห์ที่แล้ว และให้ส่ง รายงานสารสนเทศฯ คัดเลือก ผลงานดีเด่น ถอดบทเรียนและ องค์ความรู้ให้กับผู้เรียน 2. นำเข้าสู่บทเรียน เรื่องการคิด เป็น แจกใบความรู้เรื่องการคิด เป็น กรุณาสอนโมเดล “คิด เป็น” อธิบายความหมาย	1. ส่งรายงานสารสนเทศฯ จัดการเรียนรู้จากการเรียนรู้ 2. ศึกษาโมเดลคิดเป็นประกอบ ใบความรู้ เรื่อง การคิดเป็น	1. โมเดล “คิด เป็น” 2. ใบความรู้เรื่อง การคิดเป็น 3. ใบความรู้เรื่อง การทำโครงการ 4. กรณียกิจเรื่อง การคิดเป็น	

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
	และชุมชน/สังคม(20)		ความสำคัญและกระบวนการคิดเป็น 3. ยกตัวอย่างกรณีศึกษาเรื่อง การคิดเป็น ถอดบทเรียน กรณีศึกษาตามโมเดล “คิดเป็น” 4. มอบหมายงานให้ผู้เรียน รวมกลุ่ม 5-8 คน นำกรณีศึกษา จากพื้นที่ ที่สะท้อนการนำหลักคิดเป็นมาใช้จนประสบผลสำเร็จ ในลักษณะโครงการ 5. ครูแจกใบความรู้เรื่องการทำโครงการ อธิบายการทำโครงการ 6. กำหนดการทำโครงการแล้วเสร็จภายใน 4 สัปดาห์	3. ร่วมถอดบทเรียนตามโมเดลคิดเป็น 4. ผู้เรียนรวมกลุ่ม 5-8 คน คัดเลือกประธาน เตรียมวางแผนการทำโครงการ 5. ผู้เรียนเรียนรู้การทำโครงการวางแผนการทำโครงการ 6. ดำเนินการทำโครงการตามแผนที่วางไว้ กำหนดแล้วเสร็จภายใน 4 สัปดาห์		ครูประเมินหลักฐานการเรียนรู้ (C) 1. โครงการ (10 คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ แบบ รายวิชา ท.ร.3.10.1.ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิจ).

สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย.....

จำนวน 1 หน่วยกิจ (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
5	หัวเรื่อง การวิจัยอย่างง่าย 1. ความหมาย ความสำคัญ การวิจัยอย่างง่าย กระบวนการและขั้นตอนของการดำเนินงาน (5) 2. สถิติง่าย ๆ เพื่อการวิจัย (5) 3. การสร้างเครื่องมือการวิจัย (10) 4. การเขียน โครงการวิจัยอย่างง่าย ๆ (10) 5. ทักษะการวิจัยในอาชีพ การเขียนรายงานวิจัย การนำเสนอ และเผยแพร่งานวิจัย (10)	1 อธิบายความหมาย ความสำคัญ การวิจัยอย่างง่าย กระบวนการและขั้นตอนของการดำเนินงาน 2 อธิบาย และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับ สถิติง่าย ๆ เพื่อการวิจัย 3 สร้างเครื่องมือการวิจัยอย่างง่าย ๆ 4 ปฏิบัติการเขียน โครงการวิจัยอย่างง่าย ๆ และมีทักษะการวิจัยในอาชีพ การเขียนรายงานวิจัย การนำเสนอ และเผยแพร่งานวิจัย	ขั้นวางแผน (P) จัดเตรียมสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ ขั้นดำเนินการ (D) 1. คำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยอย่างง่าย อธิบาย ความหมายและความสำคัญ 2. แจกใบความรู้ เรื่อง การวิจัยอย่างง่าย อธิบาย กระบวนการและขั้นตอน การดำเนินงาน สถิติ เครื่องมือการวิจัย ยกตัวอย่าง การเขียน โครงการวิจัยอย่างง่าย แบ่งกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ	1. ศึกษาใบความรู้ เรื่องการวิจัยอย่างง่าย 2. รวมกลุ่มฝึกปฏิบัติ การตั้งหัวข้อการวิจัย และเขียนโครงการวิจัย ปรึกษาครู เพื่อช่วยประเมิน และปรับแก้ไข จนได้โครงการวิจัยในท้ายชั่วโมงการพบกลุ่ม	1. ใบความรู้ เรื่อง การทำวิจัยอย่างง่าย 2. ตัวอย่างงานวิจัยอย่างง่าย	ครูประเมินหลักฐานการเรียนรู้ (C) คือ 1. โครงการวิจัยอย่างง่าย 1 เรื่อง (5 คะแนน)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
			5 คน เลือกรื่องที่สนใจเพื่อทำการวิจัย 1 เรื่อง แล้วให้ฝึกเขียนโครงงาน วิจัยส่งครูให้คำปรึกษาปรับแก้ไข 3. ครูมอบหมายงาน กรต. ให้นำโครงงานวิจัยสู่การปฏิบัติการวิจัยเสร็จแล้วเขียนรายงานผลการวิจัยนำเสนอ และส่งในการพบกลุ่มครั้งต่อไป	3. ครูมอบหมายงาน กรต. ให้นำโครงงานวิจัยสู่การปฏิบัติการวิจัยเสร็จแล้วเขียนรายงานผลการวิจัย นำเสนอและส่งในการพบกลุ่มครั้งต่อไป		ครูประเมินหลักฐานการเรียนรู้ (C) 1. รายงานการวิจัยอย่างง่าย 1 เรื่อง และการนำเสนอ งานวิจัย (5 คะแนน)

2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน โดยระบุว่าการเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนรู้ด้วยวิธีการใด มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มจนจบอย่างไร และมีครูเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้จากสื่อต่างๆ

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ ด้วย ตนเอง รายวิชา ทร.3101 ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต) .

สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 1	หัวเรื่อง การเรียนรู้ด้วยตนเอง 1. ความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (5) 2. ทักษะพื้นฐานทางการศึกษาหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา และเทคนิคในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการวางแผนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย	1 อธิบายความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการของการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2 ปฏิบัติการฝึกทักษะพื้นฐานทางการศึกษาหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา และเทคนิคในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ และการวางแผนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย	ขึ้นวางแผน (P) 1. ครูศึกษาเนื้อหาจัดทำปฏิทินการเรียนรู้ 2. ร่วมกับผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ แจ้งกรอบรายละเอียดเนื้อหาปฏิทินการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ หลักระบวนการเรียนรู้ พร้อมแจกแบบให้ผู้เรียน	ขึ้นวางแผน (P) - ร่วมกับครูศึกษารายละเอียดการเรียนรู้ด้วยตนเอง - ศึกษากรอบเนื้อหา สื่อกิจกรรมประกอบ ปฏิทินการเรียนรู้ หลักระบวนการเรียนรู้ ที่ต้องส่ง	- สื่อแบบเรียน - ทำเนียบสื่ออื่นๆที่สามารถใช้ประกอบการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ - คู่มือการ	ขึ้นวางแผน (P) 1. กำหนดหลักฐานการเรียนรู้ 2. กำหนดการสอบกลางภาค

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
	ตนเอง (10) 3. ทักษะการพูด และการทำแผนผังความคิด (15) 4. ปัจจัยที่ทำให้การเรียนรู้ด้วย ตนเองประสบความสำเร็จ(10)	3 ฝึกปฏิบัติทักษะการพูด และการทำแผนผังความคิด 4 อธิบายปัจจัย ที่ทำให้การเรียนรู้ ด้วยตนเองประสบความสำเร็จ	ขั้นตอนการ (D) 1. ครูติดตามให้คำปรึกษา แนะนำ ทบทวนหลักฐานการ เรียนรู้ที่ต้องส่ง	ขั้นตอนการ (D) - วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามระยะเวลาที่กำหนด - จัดทำหลักฐานการเรียนรู้ ส่ง ตามกำหนด คือ 1) บันทึกการฝึกทักษะ 2) รายงานการจัดทำแผนผัง ความคิด - พบครูตามนัดหมายเพื่อ ประเมินทักษะการพูดและส่ง หลักฐานการเรียนรู้	เรียนรู้ด้วย ตนเอง - แบบหลักฐาน การเรียนรู้ การเขียน 1. บันทึกการฝึก ทักษะ (5 คะแนน) 2. รายงานการจัดทำ แผนผังความคิด (5 คะแนน) 3. ประเมินทักษะ การพูด (5 คะแนน)	

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ ด้วยตนเอง..... รายวิชา 3.101ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต).....
 สาระทักษะการเรียนรู้..... ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย.....
 จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 2	หัวเรื่อง การใช้แหล่งเรียนรู้ 1. ความหมาย ความสำคัญ ประเภทแหล่งเรียนรู้ เข้าถึง สารสนเทศ แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งการใช้ อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ของ ตนเอง(10) 2. ข้อควรคำนึงในการศึกษา เรียนรู้กับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งนวัตกรรมและ เทคโนโลยี(30)	1 อธิบายความหมาย ความสำคัญ ประเภทแหล่งเรียนรู้ การใช้ ห้องสมุดและ แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งการใช้ อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ของ ตนเอง 2 บ่งชี้ข้อดีข้อเสียของแหล่ง เรียนรู้ 3 ปฏิบัติการเรียนรู้กับแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ ได้เหมาะสม	1. ครูติดตามให้คำปรึกษา แนะนำ ทบทวนหลักฐานการ เรียนรู้ที่ต้องส่ง	1. ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วย ตนเองตามระยะเวลาที่กำหนด 2. จัดทำหลักฐานการเรียนรู้ส่ง ตามกำหนดคือ 1) รายงานการสำรวจแหล่ง เรียนรู้ 2) บันทึกการเรียนรู้จากแหล่ง เรียนรู้	- สื่อแบบเรียน - ทำเนียบสื่อ ประกอบการใช้ เรียน - คู่มือการ เรียนรู้ด้วย ตนเอง - แบบหลักฐาน การเรียนรู้	ครูประเมิน (C) หลักฐานการเรียนรู้ คือ 1. รายงานการ สำรวจแหล่งเรียนรู้ (5 คะแนน) 2. บันทึกการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ (10 คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ ด้วย รายวิชา ทร.3.101.ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต).

สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย.....

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 3	หัวเรื่อง การจัดการความรู้ 1. ความหมาย ความสำคัญ หลักการ กระบวนการจัดการ ความรู้ การรวมกลุ่มเพื่อต่อ ยอดความรู้ การพัฒนา ขอบข่ายความรู้ของกลุ่ม การ จัดทำสารสนเทศเผยแพร่ ความรู้(10) 2. ทักษะกระบวนการจัดการ ความรู้ด้วยตนเองและด้วยการ รวมกลุ่มปฏิบัติการ(15) 3. สรุปองค์ความรู้ของกลุ่ม จัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ ในการพัฒนาตนเอง ครอบคลุม (15)	1 อธิบายความหมาย ความสำคัญ หลักการ กระบวนการจัดการ ความรู้ การรวมกลุ่มเพื่อต่อยอด ความรู้ การพัฒนาขอบข่าย ความรู้ของกลุ่ม การจัดทำ สารสนเทศเผยแพร่ความรู้ได้ 2 ปฏิบัติการด้านทักษะ กระบวนการจัดการความรู้ด้วย ตนเองและด้วยการรวมกลุ่ม ปฏิบัติการได้ 3 สรุปองค์ความรู้ของกลุ่ม จัดทำ สารสนเทศองค์ความรู้ในการ พัฒนาตนเอง ครอบคลุมได้	1. ครูติดตามให้คำปรึกษา แนะนำ ทบทวนหลักฐานการ เรียนรู้ที่ต้องส่ง	1. ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วย ตนเองตามระยะเวลาที่กำหนด 2. จัดทำหลักฐานการเรียนรู้ส่ง ตามกำหนด คือ 1) บันทึกการฝึกทักษะ 2) รายงานสารสนเทศองค์ ความรู้ในการพัฒนาตนเอง และครอบคลุม	- สื่อแบบเรียน - ทำเนียบสื่อ ประกอบ การเรียน - คู่มือการ เรียนรู้ด้วย ตนเอง - แบบหลักฐาน การเรียนรู้ การเรียนรู้ พัฒนาตนเองและ ครอบคลุม (5 คะแนน)	ครูประเมิน (C) หลักฐานการเรียนรู้ คือ 1. บันทึกการฝึก ทักษะ (5 คะแนน) 2. รายงาน สารสนเทศองค์ ความรู้ในการ พัฒนาตนเองและ ครอบคลุม (5 คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ ด้วย รายวิชา ทร.3.101.ทักษะการเรียนรู้(ร.หน่วยกิต)..
 สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย
 จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 4	หัวเรื่อง การคิดเป็น 1.ความหมาย ความสำคัญ ของ การคิดเป็น (6) 2. การรวบรวมและวิเคราะห์ สภาพปัญหา ของตนเอง ครอบครัวยุคนครีว ชุมชน และคิดวิเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลด้าน ตนเอง ด้านวิชาการ และด้าน สังคมสิ่งแวดล้อม (14) 3.การกำหนดแนวทางทางเลือก ที่หลากหลายในการแก้ปัญหา อย่างมีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสุข การประยุกต์ใช้ อย่างเหมาะสมกับตนเอง ครอบครัว และชุมชน/สังคม(20)	1 อธิบายความหมาย ความสำคัญ ของการคิดเป็น 2 รวบรวมและวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และคิดวิเคราะห์ โดยใช้ ข้อมูลด้านตนเอง ด้านวิชาการ และด้านสังคมสิ่งแวดล้อม 3 กำหนดแนวทางทางเลือกที่ หลากหลายในการแก้ปัญหาอย่าง มีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสุข การประยุกต์ใช้ อย่างมีเหตุผลเหมาะสมกับ ตนเอง ครอบครัว และชุมชน/ สังคม	1. ครูติดตามให้คำปรึกษา แนะนำ ทบทวนหลักฐานการ เรียนรู้ที่ต้องส่ง 2. นัดหมายผู้เรียนนำเสนอ โครงงาน	1.ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วย ตนเองตามระยะเวลาที่กำหนด 2. จัดทำหลักฐานการเรียนรู้ส่ง ตามกำหนด คือ 1) โครงงาน “กรณีศึกษา 1 เรื่อง” ที่สะท้อนการนำ หลักคิดเป็นไปใช้ 3. นำเสนอโครงงานตามที่ครู กำหนด	- สื่อแบบเรียน - ทำเนียบสื่อ ประกอบการ เรียน - คู่มือการเรียนรู้ ด้วยตนเอง - แบบหลักฐาน การเรียนรู้	ครูประเมิน (C) หลักฐานการเรียนรู้ คือ 1. โครงงาน (10 คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ ด้วย ตนเอง รายวิชา ท.ร.3.101.ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต).

สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 5	หัวเรื่อง การวิจัยอย่างง่าย 1. ความหมาย ความสำคัญ การวิจัยอย่างง่าย กระบวนการและขั้นตอนของการดำเนินงาน (5) 2. สถิติง่าย ๆ เพื่อการวิจัย (5) 3. การสร้างเครื่องมือการวิจัย (10) 4. การเขียนโครงการวิจัยอย่างง่าย ๆ (10) 5. ทักษะการวิจัยในอาชีพ การเขียนรายงานวิจัย การนำเสนอ และเผยแพร่ผลงานวิจัย (10)	1 อธิบายความหมาย ความสำคัญ การวิจัยอย่างง่าย กระบวนการและขั้นตอนของการดำเนินงาน 2 อธิบาย และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับ สถิติง่าย ๆ เพื่อการวิจัย 3 สร้างเครื่องมือการวิจัยอย่างง่าย ๆ 4 ปฏิบัติการเขียน โครงการวิจัย อย่างง่าย ๆ และมีทักษะการวิจัยใน อาชีพ การเขียนรายงานวิจัย การ นำเสนอและเผยแพร่ผลงานวิจัย	1. ครูติดตามให้คำปรึกษา แนะนำ ทบทวนหลักฐานการเรียนรู้ที่ต้องส่ง 2. นัดหมายผู้เรียน เพื่อนำเสนองานวิจัย	1. ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองตามระยะเวลาที่กำหนด 2. จัดทำหลักฐานการเรียนรู้ส่งตามกำหนด คือ 1) โครงการวิจัยอย่างง่าย 1 เรื่อง 2) รายงานการวิจัย 3. การนำเสนองานวิจัยตามที่ครูกำหนด	- สื่อแบบเรียน - ทำเนียบสื่อประกอบ การเรียน - คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง - แบบหลักฐานการเรียนรู้	ครูประเมิน (C) หลักฐานการเรียนรู้ คือ 1. โครงการวิจัย (5 คะแนน) 2. รายงานการวิจัย และการนำเสนอ (5 คะแนน)

3. การเรียนรู้แบบทางไกล

เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะเรียนรู้จากสื่อต่างๆ โดยผู้เรียนและครูจะสื่อสารกันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้แบบ e-learning

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ วิธีจัดการเรียนรู้แบบ ทางไกล รายวิชา ทร.3101 ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต).

สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 1	หัวเรื่อง การเรียนรู้ด้วยตนเอง 1. ความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการของการเรียนรู้ด้วยตนเอง (5) 2. ทักษะพื้นฐานทางการศึกษา หาคความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา และเทคนิคในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการวางแผนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (10)	1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการของการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2. ปฏิบัติการฝึกทักษะพื้นฐานทางการศึกษาหาคความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา และเทคนิคในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และการวางแผนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง	จำนวนแผน (P) 1. ครูศึกษาเนื้อหา จัดทำระบบ E-learning รองรับ 2. ร่วมกับผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ แจ้งกรอบรายละเอียดเนื้อหาปฏิบัติการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ การส่งหลักฐานการเรียนรู้พร้อมแจกแบบหลักฐานการเรียนรู้ นัดหมายการสอบกลางภาค	จำนวนแผน (P) - ร่วมกับครูศึกษารายละเอียด การเรียนรู้แบบ E-learning ศึกษากรอบเนื้อหา ปฏิบัติการเรียนรู้ หลักฐานการเรียนรู้ที่ต้องส่งและสอบกลางภาค	-สื่อ E-learning -คู่มือการเรียนรู้ แบบทางไกล -แบบหลักฐานการเรียนรู้	จำนวนแผน (P) 1.กำหนดหลักฐานการเรียนรู้ 2.กำหนดสอบกลางภาค

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
	3. ทักษะการพูดและการทำแผนผังความคิด (15) 4. บัณฑิต ที่ทำให้การเรียนรู้ด้วยตนเองประสบความสำเร็จ(10)	และการทำงานแผนผังความคิด 4. อธิบายปัจจัย ที่ทำให้การเรียนรู้ด้วยตนเองประสบความสำเร็จ	<u>ขั้นดำเนินการ (D)</u> 1.ครูติดตามทางโทรศัพท์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ให้ผู้เรียนดำเนินการตามปฏิทินหรือไม่ ควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบว่าเมื่อไหร่ควรเรียนรู้ให้แล้วเสร็จเมื่อใด 2.นัดหมายเพื่อประเมินทักษะการพูด	<u>ขั้นดำเนินการ (P)</u> 1.ผู้เรียนลงทะเบียนเข้าศึกษา E-learning ทางเว็บไซต์ที่กำหนด 2.เรียนรู้ตามแบบเรียนรู้ 3.ใช้ระบบการประเมินผลและจัดทำหลักฐานการเรียนรู้ คือ 1) บันทึกการฝึกทักษะ 2) รายงานการจัดทำแผนผังความคิด 4.พบครูตามนัดหมายเพื่อประเมินทักษะการพูด และส่งหลักฐานการเรียนรู้		ครูประเมิน (C) หลักฐานการเรียนรู้ 1.บันทึกการฝึกทักษะ(5คะแนน) 2.รายงานการจัดทำแผนผังความคิด (5คะแนน) 3.ประเมินทักษะการพูด(5คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้แบบทางไกล.....รายวิชาพร.3101 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....
สาระทักษะการเรียนรู้.....ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 2	หัวเรื่อง การใช้แหล่งเรียนรู้ 1. ความหมาย ความสำคัญ ประเภทแหล่งเรียนรู้ เข้าถึงสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ของตนเอง(10) 2. ข้อควรคำนึงในการศึกษาเรียนรู้กับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งนวัตกรรมและเทคโนโลยี(30)	1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ ประเภทแหล่งเรียนรู้ การใช้ห้องสมุดและ แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งการใช้ อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ของตนเอง 2. บ่งชี้ข้อดีข้อเสียของแหล่งเรียนรู้ 3. ปฏิบัติการเรียนรู้กับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้เหมาะสม	1. ครูติดตาม ให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามปฏิทิน พร้อมทวนหลักฐานการเรียนรู้ที่ต้องส่ง	1. ผู้เรียนลงทะเบียนเข้าเรียน E-learning ในเนื้อหา 2. เรียนรู้ตามแบบการเรียนรู้ 3. ประเมินผล และจัดทำหลักฐานการเรียนรู้ คือ 1) รายงานสำรวจแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ 2) บันทึกการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ 4. ส่งหลักฐานการเรียนรู้ตามที่ครูกำหนด	- E-learning - คู่มือการเรียนรู้แบบทางไกล - แบบหลักฐานการเรียนรู้ การ เรียนรู	ครูประเมิน (C) หลักฐานการเรียนรู้ 1.รายงานการ สำรวจแหล่งเรียนรู้ (5คะแนน) 2.บันทึกการเรียนรู้ (10คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ วิธีกรเรียนรู้แบบ ทางไกล รายวิชา ทร.3101 ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต) ..
 สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย
 จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 3	หัวเรื่อง การจัดการความรู้ 1. ความหมาย ความสำคัญ หลักการ กระบวนการจัดการความรู้ การรวมกลุ่มเพื่อต่อยอดความรู้ การพัฒนาขอบข่ายความรู้ของกลุ่ม การขอบข่ายความรู้ของสหประชาชาติ การจัดทำสารสนเทศเผยแพร่ความรู้(10) 2. ทักษะกระบวนการจัดการความรู้ด้วยตนเองและด้วยการรวมกลุ่มปฏิบัติการ(15) 3. สรุปองค์ความรู้ของกลุ่มจัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเอง ครอบคลุม (15)	1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ หลักการ กระบวนการจัดการความรู้ การรวมกลุ่มเพื่อต่อยอดความรู้ การพัฒนาขอบข่ายความรู้ของกลุ่ม การจัดทำสารสนเทศเผยแพร่ความรู้ได้ 2. ปฏิบัติการด้านทักษะกระบวนการจัดการความรู้ด้วยตนเองและด้วยการรวมกลุ่มปฏิบัติการได้ 3. สรุปองค์ความรู้ของกลุ่มจัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเอง ครอบคลุมได้	1. ครูติดตามผู้เรียนสอบถามปัญหาอุปสรรคให้คำปรึกษา แนะนำ ทบทวนหลักฐานการเรียนรู้ที่ต้องส่งและปฏิบัติการเรียนรู้	1. ผู้เรียนลงทะเบียนเข้าเรียน E-learning ในเนื้อหาที่ 2. เรียนรู้ตามแบบเรียนรู้ 3. ประเมินผล และจัดทำหลักฐานการเรียนรู้คือ 1) บันทึกการฝึกทักษะ 2) รายงานสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเองและครอบคลุม 4. ส่งหลักฐานการเรียนรู้ตามที่ครูกำหนด	- E-learning - คู่มือการเรียนรู้ทางไกล - แบบหลักฐานการเรียนรู้	ครูประเมิน (C) หลักฐานการเรียนรู้คือ 1.บันทึกการฝึกทักษะ (5คะแนน) 2.รายงาน สารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเองและครอบคลุม (5คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้แบบ ทางไกล รายวิชา ทร.3.101.ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต) ..
 สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มีรายชื่อกิจกรรมต่อไปนี้

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 4	หัวเรื่อง การคิดเป็น 1.ความหมาย ความสำคัญ ของการคิดเป็น (6) 2. การรวบรวมและวิเคราะห์ สภาพปัญหา ของตนเอง ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชน และคิดวิเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลด้านตนเอง ด้านวิชาการ และด้านสังคมสิ่งแวดล้อม (14) 3.การกำหนดแนวทางทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหา อย่างมีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสุข การประยุกต์ใช้อย่างมีเหตุผล เหมาะสมกับตนเอง ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน/สังคม (20)	1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ ของการคิดเป็น 2. รวบรวมและวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ของตนเอง ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชน และคิดวิเคราะห์ โดยใช้ ข้อมูลด้านตนเอง ด้านวิชาการ และด้านสังคมสิ่งแวดล้อม (14) 3. กำหนดแนวทางทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหาอย่าง มีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสุข การประยุกต์ใช้ อย่างมีเหตุผลเหมาะสมกับ ตนเอง ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชน/สังคม	1. ครูติดตามผู้เรียนสอบถาม ปัญหาอุปสรรคให้คำปรึกษา แนะนำ ทบทวนหลักฐานการเรียนรู้ที่ต้องส่งและปฏิบัติการ เรียนรู้ 2. นัดหมายผู้เรียนนำเสนอ โครงการ	1. ผู้เรียนลงทะเบียนเข้าเรียน E-learning 2. เรียนรู้ตามที่กำหนด 3. ประเมินผลและจัดทำ หลักฐานการเรียนรู้ คือ 1) โครงการ “กรณีศึกษา 1 เรื่อง” ที่สะท้อนการนำหลัก คิดเป็นไปใช้ 4. นำเสนอโครงการตามที่ครู กำหนด	- E-learning - คู่มือการเรียนรู้ แบบทางไกล - แบบหลักฐาน การเรียนรู้	ครูประเมิน (C) หลักฐานการเรียนรู้ คือ 1.โครงการ (10 คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้แบบทางไกล.....รายวิชาท.ร 3.101 ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต).....

สาระทักษะการเรียนรู้.....ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหาสาระวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 5	หัวเรื่อง การวิจัยอย่างง่าย 1. ความหมาย ความสำคัญการวิจัยอย่างง่าย กระบวนการและขั้นตอนของการดำเนินงาน (5) 2. สถิติง่าย ๆ เพื่อการวิจัย (5) 3. การสร้างเครื่องมือการวิจัย (10) 4. การเขียนโครงการวิจัยอย่างง่าย ๆ (10) 5. ทักษะการวิจัยในอาชีพ การเขียนรายงานวิจัย การนำเสนอ และเผยแพร่งานวิจัย (10)	1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ การวิจัยอย่างง่าย กระบวนการและขั้นตอนของการดำเนินงาน 2. อธิบาย และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับ สถิติง่าย ๆ เพื่อการวิจัย 3. สร้างเครื่องมือการวิจัยอย่างง่าย ๆ 4. ปฏิบัติการเขียนโครงการวิจัยอย่างง่าย ๆ และมีทักษะการวิจัยในอาชีพ การเขียนรายงานวิจัย การนำเสนอและเผยแพร่งานวิจัย	1. ครูติดตามผู้เรียนให้คำปรึกษาแนะนำ ทบทวน หลักฐานการเรียนรู้ที่ต้องส่ง และปฏิบัติการการเรียนรู้ 2. นัดหมายเพื่อนำเสนอ งานวิจัย	1. ผู้เรียนลงทะเบียนเข้าเรียน E-learning 2. เรียนรู้ตามที่กำหนด 3. ประเมินผลและจัดทำ หลักฐานการเรียนรู้ คือ 1) โครงการวิจัยอย่างง่าย 2) รายงานการวิจัย 4. นำเสนองานวิจัยตามที่ครู กำหนด	- E-learning - เครื่องมือการเรียนรู้ทางไกล - แบบหลักฐานการเรียนรู้ การเรียนรู้ 1. โครงการวิจัยอย่างง่าย (5 คะแนน) 2. รายงานการวิจัย และการนำเสนอ (5 คะแนน)	ครูประเมิน (C) หลักฐานการเรียนรู้ คือ 1. โครงการวิจัยอย่างง่าย (5 คะแนน) 2. รายงานการวิจัย และการนำเสนอ (5 คะแนน)

4. การเรียนรู้แบบขั้นเรียน

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดรายวิชา เวลาเรียน และสถานที่ที่ชัดเจน ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้เหมาะสำหรับผู้เรียน
ที่มีเวลาเข้าชั้นเรียนสม่ำเสมอ

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ แบบ ขั้นเรียน รายวิชา ทร.3101 ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต).

สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ ที่ 1	หัวเรื่อง การเรียนรู้ด้วยตนเอง 1. ความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการของการ เรียนรู้ด้วยตนเอง (5) 2. ทักษะพื้นฐานทางการศึกษา หาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา และเทคนิคในการเรียนรู้ด้วย ตนเอง รวมทั้งการวางแผนการเรียนรู้ และการ ประเมินผลการเรียนรู้ด้วย ตนเอง (10)	1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการของการเรียนรู้ ด้วยตนเอง 2. ปฏิบัติการฝึกทักษะพื้นฐาน ทางการศึกษาหาความรู้ ทักษะ การแก้ปัญหา และเทคนิคในการ เรียนรู้ด้วยตนเองได้ และการวางแผนการเรียนรู้ และการประเมิน ผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3. ฝึกปฏิบัติทักษะการพูด	ขั้นวางแผน (P) 1. ครูศึกษาเนื้อหา วัตถุประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้วิชา 2. จัดแบ่งเนื้อหา เพื่อจัดการ เรียนการสอน กำหนดหลักฐาน การเรียนรู้ เขียนแผนการเรียนรู้ รายสัปดาห์ กำหนดปฏิบัติการ เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร 3. กำหนดการสอบกลางภาค	ขั้นวางแผน (P) 1. ศึกษาเนื้อหาจากสื่อ แบบเรียน 2. ศึกษาปฏิบัติการเรียนรู้เพื่อ เข้าเรียนตามกำหนด		ขั้นวางแผน (P) 1. กำหนดหลักฐาน การเรียนรู้ที่ต้องส่ง 2. กำหนดการสอบ กลางภาคเรียน

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
	3. ทักษะการพูดและการทำแผนผังความคิด (15) 4. ปัจจัยที่ทำให้การเรียนรู้ด้วยตนเองประสบความสำเร็จ(10)	และการทำงานที่มุ่งความคิด 4. อธิบายปัจจัยที่ทำให้การเรียนรู้ด้วยตนเองประสบความสำเร็จ	ขึ้นดำเนินการ (D) โดยวิทยากร วันที่ 1 เวลา 16.00 -21.00 น. 1.ครูนำเข้าสู่บทเรียน เรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเอง อธิบายความหมาย ความสำคัญและกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง พร้อมยกตัวอย่างประกอบและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอภิปรายซักถาม	ขึ้นดำเนินการ (D) ศึกษาสื่อแบบเรียนประกอบการอธิบายของครู พร้อมอภิปรายซักถามในประเด็นต่างๆ	1.สื่อแบบเรียน	
			วันที่ 2 เวลา 16.00 -21.00 น. 1. ครูทบทวนบทเรียนครั้งที่แล้ว 2. นำเข้าสู่บทเรียนเรื่อง “ทักษะพื้นฐานทางการศึกษาหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหาและเทคนิคการเรียนรู้ด้วยตนเอง” โดยการอธิบาย อภิปรายซักถาม	ผู้เรียนรับฟังการอธิบายร่วมอภิปรายและซักถาม	สื่อแบบเรียน	

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
			“ทักษะการพูดและการทำแผนผังความคิด” โดยให้อธิบาย สาธิต ลองฝึกปฏิบัติ 3. ครูให้ผู้เรียนนำเรื่องที่ไปเรียนรู้ด้วยตนเองมาจัดทำแผนผังความคิด และให้ออกมาพูดหน้าชั้น ครูให้ข้อเสนอแนะ วันที่ 5 เวลา 16.00 -21.00 น. 1. ครูทบทวนบทเรียนครั้งที่แล้ว 2. ให้ผู้เรียนนำเสนอโดยใช้ทักษะการพูด(ต่อ)ในส่วนที่ต้องปรับปรุง เพื่อพัฒนาการของทักษะ 3. ครูอธิบายเรื่อง “ปัจจัยที่ทำให้การเรียนรู้ด้วยตนเองประสบความสำเร็จ” จากนั้นร่วมกับผู้เรียนสรุปและถอดบทเรียนถึงปัจจัยความสำเร็จจากที่ผู้เรียนไปเรียนรู้ด้วยตนเอง	ผู้เรียนฟังการอธิบาย ร่วมสาธิตและฝึกปฏิบัติ ผู้เรียนจัดทำแผนผังความคิด และเตรียมตัวพูดหน้าชั้น และออกมานำเสนอหน้าชั้นตามที่ครูกำหนด ผู้เรียนนำเสนอหน้าชั้น โดยปรับปรุงตามที่ครูเสนอแนะ ผู้เรียนร่วมสรุปและถอดบทเรียนปัจจัยสู่ความสำเร็จ	1.สื่อแบบเรียน	2.รายงานการจัดทำแผนผังความคิด (5คะแนน) 3.ประเมินทักษะการพูด(5คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ แบบชั้นเรียน..... รายวิชาท.ร.3.101.ทักษะการเรียนรู้(ร.หน่วยกิต).....
 สาระทักษะการเรียนรู้..... ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....
 จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
ครั้งที่ 2	หัวเรื่อง การใช้แหล่งเรียนรู้ 1. ความหมาย ความสำคัญ ประเภทแหล่งเรียนรู้ เข้าถึง สารสนเทศ แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งการใช้ อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ของ ตนเอง(10) 2. ข้อควรคำนึงในการศึกษา เรียนรู้กับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งนวัตกรรมและ เทคโนโลยี(30)	1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ ประเภทแหล่งเรียนรู้ การใช้ ห้องสมุดและ แหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งการใช้ อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ของ ตนเอง 2. บ่งชี้ข้อดีข้อเสียของแหล่ง เรียนรู้ 3. ปฏิบัติการเรียนรู้กับแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ ได้เหมาะสม	วันที่ 1 เวลา 16.00-21.00 น. 1. ครูทบทวนบทเรียนครั้งที่แล้ว 2. นำเข้าสู่บทเรียน เรื่อง “การใช้แหล่งเรียนรู้” ครูอธิบาย ความหมาย ความสำคัญ ประเภทแหล่งเรียนรู้ การเข้าถึง สารสนเทศ 3. ครูมอบหมายงาน ให้ไป สำรวจแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ นำส่งในวันถัด วันที่ 2 เวลา 16.00-21.00 น. 1. ครูทบทวนบทเรียนครั้งที่แล้ว 2. นำเข้าสู่บทเรียน เรื่อง “การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ ของตนเอง” ฝึกปฏิบัติการกับ	ผู้เรียนศึกษาสื่อแบบเรียน ประกอบบทอภิปราย ชักถาม ผู้เรียนสำรวจแหล่งเรียนรู้ใน พื้นที่ ฝึกปฏิบัติ	1. สื่อแบบเรียน 2. แบบสำรวจ แหล่งเรียนรู้ 1. ห้อยปฏิบัติ การคอมพิวเตอร์ 2. สื่อแบบเรียน	

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
			คอมพิวเตอร์ในการใช้ อินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์เพื่อ การค้นหาข้อมูลและเว็บไซต์ที่ น่าสนใจ วันที่ 3 เวลา 16.00-21.00 น. 1. ครูทบทวนบทเรียนครั้งที่แล้ว 2. ครูให้ผู้เรียนส่งแบบสำรวจแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ไปสำรวจมา 3. ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปจัดทำเนียบแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ 4. ครูนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องคำนิ้งในการศึกษาเรียนรู้แหล่งข้อมูลต่างๆ รวมทั้ง นวัตกรรมและเทคโนโลยี 5. มอบหมายงานให้ผู้เรียนไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่อย่างน้อย 3 แห่ง พร้อมบันทึก	- ส่งแบบสำรวจ - ร่วมกับครูสรุปจัดทำเนียบแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ - ผู้เรียนฝึกอภิปรายประกอบสื่อแบบเรียน อภิปรายซักถาม - ผู้เรียนไปเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ที่สนใจ พร้อมบันทึกการเรียนรู้ตามแบบ		ครูประเมิน(C) หลักฐานการเรียนรู้ 1.รายงานการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในตำบล(5คะแนน)

ครั้งที่	เนื้อหารายวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
			การเรียนรู้ ส่งในครั้งต่อไป วันที่ 4 เวลา 16.00-21.00 น. 1. ครูพบพานบทเรียนครั้งที่แล้ว 2. ให้ผู้เรียนออกมานำเสนอผล จากการที่ไปเรียนรู้จากแหล่ง เรียนรู้พร้อมอภิปรายซักถาม 3. ครูสรุปและให้ส่งบันทึกการ เรียนรู้ วันที่ 5 เวลา 16.00-21.00 น. 1. ครูพบพานบทเรียนครั้งที่แล้ว 2. นำเข้าสู่บทเรียนเรื่อง “ข้อ คำนึงในการศึกษาเรียนรู้ (ต่อ)” 3. สรุปบทเรียน	- ผู้เรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้หน้าชั้นเรียน - ส่งบันทึกการเรียนรู้	สื่อแบบเรียน	ครูประเมิน(C) หลักฐานการเรียนรู้ 1. บันทึกการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ (10 คะแนน)

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหาทฤษฎี (ท.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 3	หัวข้อ การจัดการความรู้ 1. ความหมาย ความสำคัญ หลักการ กระบวนการจัดการความรู้ การรวมกลุ่มเพื่อต่อยอด พัฒนาความรู้ การพัฒนา ขยายความรู้ของกลุ่ม การขยายความรู้ของชุมชน การจัดทำสารสนเทศเผยแพร่ จัดทำสารสนเทศเผยแพร่ ความรู้(10) 2. ทักษะกระบวนการจัดการความรู้ด้วยตนเองและช่วยการรวมกลุ่มปฏิบัติการ(15) 3. สรุปองค์ความรู้ของกลุ่มจัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเอง ครอบคลุม	1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ หลักการ กระบวนการจัดการความรู้ การรวมกลุ่มเพื่อต่อยอด ความรู้ การพัฒนาความรู้ การขยายความรู้ของชุมชน การจัดทำสารสนเทศเผยแพร่ความรู้ได้ 2. ปฏิบัติการด้านทักษะกระบวนการจัดการความรู้ด้วยตนเองและช่วยการรวมกลุ่มปฏิบัติการได้ 3. สรุปองค์ความรู้ของกลุ่มจัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเอง ครอบคลุม	วันที่ 1 เวลา 16.00-21.00 น. 1. ครูพบทบทวนบทเรียนครั้งที่แล้ว 2. นำเข้าสู่บทเรียนเรื่อง “การจัดการความรู้” อธิบายความหมาย ความสำคัญ หลักการ กระบวนการจัดการความรู้ การรวมกลุ่มเพื่อต่อยอดความรู้ การพิจารณาขอบข่ายความรู้ของกลุ่ม การจัดทำสารสนเทศเผยแพร่ความรู้ได้ 3. สรุปองค์ความรู้ของกลุ่มจัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเอง ครอบคลุม	ผู้เรียนฟังคำอธิบายประกอบสื่อแบบเรียน ร่วมอภิปรายซักถาม ฝึกปฏิบัติการจัดการความรู้ ฝึกทักษะ	- สื่อแบบเรียน - บันทึกการฝึกทักษะ	

ครั้งที่	เนื้อหาารยวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
	(15)		วันที่ 4 เวลา 16.00-21.00 น. - ครูทบทวนบทเรียน - นำเข้าสู่วิธีเรียน “การจัดทำสารสนเทศเผยแพร่ความรู้” - ฝึกปฏิบัติการจัดทำสารสนเทศโดยนำองค์ความรู้ที่ได้จัดการจัดการความรู้มาวิเคราะห์จัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเองและครอบครัว วันที่ 5 เวลา 16.00-21.00 น. - ทบทวนบทเรียนครั้งที่แล้ว - ให้ผู้เรียนนำเสนอรายงานการจัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเองและครอบครัว - ครูสรุปองค์ความรู้	ฝึกปฏิบัติการจัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเองและครอบครัว นำเสนอรายงานการจัดทำสารสนเทศองค์ความรู้เสร็จแล้วส่งรายงาน	- สื่อแบบเรียน	ครูประเมิน(C) หลักฐานการเรียนรู้ รายงานการจัดทำสารสนเทศองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเองและครอบครัว (5 คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้แบบ ชั้นเรียน รายวิชา ทร.3.101.ทักษะการเรียนรู้ (๕ หน่วยกิต).

สาระทักษะการเรียนรู้ ระดับ มีชัยที่วิทยาดอนปลาย.....

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 4	หัวเรื่อง การคิดเป็น 1.ความหมาย ความสำคัญ ของการคิดเป็น (6) 2. การรวบรวมและวิเคราะห์สภาพปัญหา ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และคิดวิเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลด้านตนเอง ด้านวิชาการ และด้านสังคมสิ่งแวดล้อม (14) 3.การกำหนดแนวทางทางเลือก ที่หลากหลายในการแก้ปัญหา อย่างมีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสุข การประยุกต์ใช้อย่างมีเหตุผล	1. อธิบายความหมาย ความสำคัญของการคิดเป็น 2. รวบรวมและวิเคราะห์สภาพปัญหา ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และคิดวิเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลด้านตนเอง ด้านวิชาการ และด้านสังคมสิ่งแวดล้อม และด้านสังคมสิ่งแวดล้อม (14) 3. กำหนดแนวทางทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสุข การประยุกต์ใช้อย่างมีเหตุผลเหมาะสมกับตนเอง ครอบครัว และชุมชน/สังคม	ครั้งที่ 1 เวลา 16.00-21.00 น. 1. ครูทบทวนบทเรียนครั้งที่แล้ว 2. นำเข้าสู่บทเรียน เรื่อง “การคิดเป็น” อธิบายความหมาย ความสำคัญ นำเสนอโมเดล “คิดเป็น” พร้อมยกตัวอย่างกรณีศึกษา 3. อธิบายเรื่องการทำโครงการ 4. แบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 5-8 คน ร่วมกัน นำกรณีศึกษาพื้นที่ที่สะท้อนการนำหลักคิดเป็น มาใช้จนประสบผลสำเร็จ ในลักษณะ โครงการ	- ฟังการอธิบายประกอบสื่อแบบเรียนและโมเดล อภิปรายซักถาม - ศึกษากรณีทำโครงการ - นำกลุ่มระดมสมอง ค้นหาเรื่องที่จะศึกษา วางแผนการทำโครงการ	1.สื่อแบบเรียน 2. โมเดล “คิดเป็น” 3. ใบความรู้เรื่องทำโครงการ	

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
	เหมาะสมกับตนเอง ครบถ้วน และชุมชน/สังคม(20)		ให้ผู้เรียนปฏิบัติการจัดทำโครงการครูให้คำปรึกษา ชี้นำและ ครั้งที่ 5 เวลา 16.00-21.00 น. - ครูให้ผู้เรียนนำเสนอโครงการ และส่งรายงานการจัดทำโครงการ - ครูสรุปเรื่องการคิดเป็นและการนำไปใช้	- ปฏิบัติการจัดทำโครงการ - นำเสนอโครงการและส่งรายงานการจัดทำโครงการ		ครูประเมิน (C) หลักฐานการเรียนรู้ คือ 1. โครงการ (10 คะแนน)

ตัวอย่าง แผนการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้แบบ ฉบับเรียน รายวิชา ท.ร. 3101 ทักษะการเรียนรู้ (5 หน่วยกิต).
 สาระ ทักษะการเรียนรู้ ระดับ มีชัยศึกษาตอนปลาย

จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
สัปดาห์ที่ 5	หัวเรื่อง การวิจัยอย่างง่าย 1. ความหมาย ความสำคัญ การวิจัยอย่างง่าย กระบวนการและขั้นตอนของการดำเนินงาน (5) 2. สถิติง่าย ๆ เพื่อการวิจัย (5) 3. การสร้างเครื่องมือการวิจัย (10) 4. การเขียนโครงงานการวิจัยอย่างง่าย ๆ (10) 5. ทักษะการวิจัยในอาชีพ การเขียนรายงานวิจัย การนำเสนอและเผยแพร่งานวิจัย (10)	1. อธิบายความหมาย ความสำคัญ การวิจัยอย่างง่าย กระบวนการและขั้นตอนของการดำเนินงาน 2. อธิบาย และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับ สถิติง่าย ๆ เพื่อการวิจัย 3. สร้างเครื่องมือการวิจัยอย่างง่าย ๆ 4. ปฏิบัติการเขียนโครงงานการวิจัยอย่างง่าย ๆ และมีทักษะการวิจัยในอาชีพ การเขียนรายงานวิจัย การนำเสนอและเผยแพร่งานวิจัย	ครั้งที่ 1 เวลา 16.00-21.00 น. 1. ครูทบทวนบทเรียนครั้งที่แล้ว 2. นำเข้าสู่บทเรียนเรื่อง “การวิจัยอย่างง่าย” อธิบายความหมาย ความสำคัญ กระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินงานและสถิติง่าย ๆ เพื่อการวิจัย ครั้งที่ 2 เวลา 16.00-21.00 น. 1. ครูทบทวนบทเรียนครั้งที่แล้ว 2. นำเข้าสู่บทเรียนเรื่อง “การสร้างเครื่องมือการวิจัย”	ผู้เรียนฟังคำอธิบายประกอบสื่อแบบเรียน ร่วมอภิปราย ชักถาม	1. สื่อแบบเรียน	
				ผู้เรียนฟังคำอธิบายประกอบสื่อและตัวอย่าง อภิปราย ชักถาม	1. สื่อแบบเรียน	

ครั้งที่	เนื้อหาวิชา (ชม.)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดกิจกรรม		สื่อการเรียนรู้	วัดผลประเมินผล
			บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน		
			พร้อมยกตัวอย่าง 3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มละ 5 คน กำหนดหัวข้อเรื่องที่สนใจจะทำวิจัยอย่างง่าย กำหนดวัตถุประสงค์ นำเสนอครูเมื่อผ่านแล้ว ฝึกปฏิบัติการจัดทำเครื่องมือการวิจัย เสนอครูเมื่อผ่านจึงนำไปเก็บข้อมูลได้ 4. ให้ผู้เรียนเขียนโครงการวิจัย เสนอครูเพื่อทำการวิจัย ครั้งที่ 3-4 เวลา 16.00-21.00 น. ปฏิบัติการเก็บข้อมูล เขียนการรายงานการวิจัย ครั้งที่ 5 เวลา 16.00-21.00 น. 1. ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม นำเสนองานวิจัย และสำรวจงานการวิจัย 2. ครูสรุปบทเรียน	จัดทำหัวข้อเรื่อง วัตถุประสงค์ และเครื่องมือ -ผู้เรียนเขียนโครงการวิจัยเสนอครู -ปฏิบัติการเก็บข้อมูล เขียนรายงานการวิจัย -ผู้เรียนนำเสนองานวิจัยและส่งรายงานการวิจัย	-ตัวอย่างโครงการวิจัย -ตัวอย่างการเขียนรายงานการวิจัย	ครูประเมิน (C) หลักฐานการเรียนรู้ 1. โครงการวิจัย (5 คะแนน) 2. รายงานการวิจัย และการนำเสนอ (5 คะแนน)

แผนการเรียนรู้รายบุคคล

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นที่จะจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งมีความพร้อม ศักยภาพ ภูมิหลัง และโอกาสที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการที่จะบรรลุผล จึงต้องเป็นจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการแต่ละบุคคลได้ แผนเรียนรู้รายบุคคล จึงเป็นแนวทางที่จะตอบสนองความต้องการดังกล่าว

แผนการเรียนรู้รายบุคคลจะเป็นแนวทางให้ครูจัดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สนองตอบความต้องการของแต่ละบุคคล ตามความพร้อม ศักยภาพ และโอกาส ทำให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากที่สุด รายละเอียดของแผนการเรียนรู้รายบุคคล ควรจะมีกำหนดการเรียนรู้รายวิชา หลักฐานการเรียนรู้ กำหนดการนัดหมายต่างๆ ระหว่างครูกับผู้เรียน ดังตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างแผนการเรียนรู้รายบุคคลของ นายสมชาย คนดี
ภาคเรียนที่ 1 / 2553 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กศน. ตำบลสามเรือน

ว.ด.ป.	เวลา	สาระ/รายวิชา	หัวข้อ/เนื้อหา	การเรียนรู้แบบ				หลักฐานการเรียนรู้ (คะแนน)	กำหนดส่ง
				พบ กลุ่ม	ต่อ.	ทก.	สร.		
		สาระทักษะการ เรียนรู้รายวิชา ทร.3101 ทักษะการเรียนรู้							
18 พ.ค. 53	09.00-12.00	“	การเรียนรู้ด้วย ตนเอง	✓				1. บันทึกการฝึกทักษะ (5) 2. รายงานการจัดทำแผนผังความคิด (5) 3. ประเมินทักษะการพูด (5)	25 พ.ค.53
24-28 พ.ค.53		“	การใช้แหล่ง เรียนรู้		✓			1. รายงานการสำรวจแหล่งเรียนรู้ใน ตำบล 2. บันทึกการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ในตำบล (10)	4 มิ.ย.53

ว.ด.ป.	เวลา	สาระ/รายวิชา	หัวเรื่อง/เนื้อหา	การเรียนรู้แบบ				หลักฐานการเรียนรู้ (คะแนน)	กำหนดส่ง
				พบ กลุ่ม	ตอ.	ทก.	ชร.		
31 พ.ค.- 4 มิ.ย.53	16.00-21.00	“	การจัดการ ความรู้				✓	1. บันทึกการฝึกทักษะการจัดการ ความรู้ (5) 2. รายงานสารสนเทศองค์ความรู้ใน การพัฒนาตนเองและครอบครัว (5)	8 มิ.ย.53
8 มิ.ย.53	09.00-12.00	“	คิดเป็น	✓				1. โครงการ”กรณีศึกษา 1 เรื่อง” ที่สะท้อนการนำหลักคิดไปใช้ (10)	6 ก.ค.53
14-18 มิ.ย.53		“	การทำวิจัยอย่าง ง่าย			✓		1. โครงการวิจัยอย่างง่าย 1 เรื่อง (5) 2. รายงานผลการวิจัยและการนำเสนอ (5)	15 มิ.ย.53 22 มิ.ย.53

หมายเหตุ ครูควรจัดทำสมุดบันทึกวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนว่าแต่ละสัปดาห์ได้ให้ผู้เรียนเลือกแบบใด หรือ อาจบันทึกใน กศน.5 ก็ได้

บทที่ 4

เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 กำหนดให้ครูจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการแบบเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การที่ครูจะสามารถจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว ครูจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งมีอยู่หลากหลาย ในที่นี้จึงขอเสนอรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้เป็นตัวอย่างโดยสรุปจากหนังสือ “60 วิธีจัดการเรียนรู้” ของ ดร.สุวิทย์ มูลคำ และ ดร.อรรถ มูลคำ เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับครูนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด
3. การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ
4. การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ตรงตามความสนใจ ความสามารถและความถนัดของผู้เรียนเอง โดยจะเน้นว่ากระบวนการเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนรู้ด้วยวิธีการใด มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไรโดยเปิดโอกาสและจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ ประเมินจุดดี จุดด้อย และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมพร้อมที่จะนำไปใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป

ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.1 แบบการใช้ชุดการสอน (Instructional Package)

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนเป็นสื่อในลักษณะสื่อประสม (Multi-media) เป็นการใช้สื่อตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
2. เพื่อฝึกให้ผู้เรียนรับผิดชอบการทำกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด ความสนใจและได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น

องค์ประกอบสำคัญ

1. คู่มือการใช้ชุดการสอน
2. บัตรคำสั่งหรือบัตรงาน
3. เนื้อหาสาระและสื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อเอกสาร (หนังสือ บทความ ใบความรู้ ฯลฯ) สื่อโสตทัศนูปกรณ์ (รูปภาพ แผนภูมิ เทปเสียง วิดีทัศน์ ซีดีรอม ฯลฯ)
4. แบบประเมินผล

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. ทดสอบก่อนเรียน	ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนและเฉลยผลการทดสอบ	ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
2. นำเข้าสู่บทเรียน	นำเข้าสู่บทเรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน	มีส่วนร่วมในกิจกรรมขั้นนำ
3. ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้	ชี้แจงขั้นตอนการเรียนรู้ตามชุดการสอน	ทำกิจกรรมตามชุดการสอน
4. สรุปบทเรียน	นำสรุปบทเรียนโดยการตั้งคำถาม	ร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
5. ประเมินผลการเรียน	ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนและประเมินเพื่อปรับปรุงกรณีที่ยังไม่ผ่านจุดประสงค์	ทำแบบทดสอบหลังเรียน

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
- ส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล ตามความสามารถ ความสนใจ เวลาและโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละคน - แก้ปัญหาการขาดครูผู้สอน เพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง - ส่งเสริมการเรียนรู้แบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากชุดการสอนได้ทุกที่ ทุกเวลา ไม่จำกัดชั้นเรียน และผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ - สร้างความมั่นใจและลดภาระให้ครู	- การผลิตชุดการสอนต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้านทำงานร่วมกัน - ครูต้องเป็นกัลยาณมิตร กระตือรือร้นและใฝ่รู้วิทยาการใหม่ๆ อยู่เสมอ - การเตรียมชุดการสอนพร้อมสื่ออุปกรณ์ใช้เวลานาน

1.2 แบบการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI : Computer Assisted Instruction)

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อหรือเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระหรือประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะบทเรียน โปรแกรมการเรียน ฯลฯ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการของตนเอง
2. เพื่อตอบสนองความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล

องค์ประกอบสำคัญ

1. เนื้อหาสาระหรือบทเรียน
2. คอมพิวเตอร์พร้อมชุดอุปกรณ์
3. คู่มือแนะนำขั้นตอนการเรียนรู้
4. โปรแกรมคอมพิวเตอร์และโปรแกรมประยุกต์ต่างๆ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. นำเข้าสู่บทเรียน	ทักทายผู้เรียน บอกวิธีการเรียน และจุดประสงค์เพื่อให้รู้ว่าจบบทเรียนนี้จะสามารถทำอะไรได้	ทำความเข้าใจและเลือกเรียนตามความสนใจโดยสามารถจัดลำดับการเรียนก่อนหลังได้ด้วยตนเอง
2. การเสนอเนื้อหา	-	เรียนรู้จาก CAI โดยสามารถควบคุมความเร็วในการเรียนด้วยตนเองได้
3. คำถามและคำตอบ	-	ทำแบบฝึกหัดผ่านทางแป้นพิมพ์หรือเมาส์ (Mouse)

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
4. การตรวจคำตอบ	-	ตรวจคำตอบและอาจทำแบบฝึกหัดซ่อมเสริมกรณีที่ตอบผิดแล้วจึงไปสู่หัวเรื่องใหม่
5. การปิดบทเรียน	-	ทำแบบทดสอบและรับทราบคะแนน

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. ครูสามารถใช้และควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้งานและเห็นการทำงานของผู้เรียนด้านความสำเร็จและล้มเหลว 2. ครูสามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย 3. ครูสามารถจัดเก็บคะแนน หรือความก้าวหน้าของผู้เรียนได้ 4. ผู้เรียนสามารถทำงานเกี่ยวกับกิจกรรมที่เหมือนกันพร้อมกันได้	1. คอมพิวเตอร์มีไม่พอในการใช้งาน 2. ครูไม่สะดวกในการใช้คอมพิวเตอร์หรือเคลื่อนย้ายผู้เรียนบ่อย ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการใช้คอมพิวเตอร์ 3. อุปกรณ์ หรือสิ่งที่อยู่ในห้องปฏิบัติการถูกมองว่าเป็นอุปกรณ์พิเศษ ครูไม่กล้าใช้เครื่อง

1.3 แบบการไปทัศนศึกษา (Field Trip)

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้แบบการไปทัศนศึกษา เป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่นำผู้เรียนออกไปศึกษาเรียนรู้ จากแหล่งความรู้ในเรื่องนั้น โดยมีการศึกษา ตามกระบวนการที่ครูและผู้เรียนได้ร่วมกันวางแผนไว้ และมีการอภิปรายสรุปผลการเรียนรู้จากข้อมูลที่ได้ศึกษาเรียนรู้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในเรื่องที่เรียนรู้
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริงจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้เข้าใจเจตคติที่ดีต่อสถานที่หรือแหล่งเรียนรู้นั้น
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริง

องค์ประกอบสำคัญ

1. มีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ สถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ การเดินทาง เรื่องที่จะศึกษา วิธีการศึกษา ค่าใช้จ่าย ระยะเวลาและการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
2. มีการเดินทางออกไปสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้
3. มีกระบวนการศึกษาเรียนรู้
4. มีการสรุปผลการเรียนรู้จากการไปทัศนศึกษา

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. การวางแผน	ร่วมวางแผนกับผู้เรียนในเรื่องวัตถุประสงค์ของการไปศึกษา/หัวข้อเรื่อง/สถานที่(โดยต้องคำนึงถึงฤดูกาลด้วย)/กำหนดการ/วิธีเดินทาง/ค่าใช้จ่าย/วิธีการศึกษา/แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ/การขออนุญาตผู้บังคับบัญชา/การขออนุญาตผู้ปกครอง/ติดต่อสถานที่และ วิทยากร/การทำประกันอุบัติเหตุ ฯลฯ	วางแผนร่วมกับครู
2. การเดินทางไป	ดูแลเรื่องความปลอดภัย สังเกตพฤติกรรมและให้คำปรึกษาแนะนำตามความเหมาะสม	เดินทางไปทัศนศึกษาตามโปรแกรมที่กำหนด

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
3. การศึกษาเรียนรู้	เมื่อไปถึงที่หมายควรจัดประชุม ผู้เรียนทั้งหมดก่อนปล่อยให้ไป ศึกษาเรียนรู้ตามที่ได้รับ มอบหมาย โดยต้องมอบหมาย งานให้ชัดเจน เน้นย้ำเรื่อง วัตถุประสงค์ การเคารพกฎ กติกา ความปลอดภัย วิธี การศึกษา การนัดหมาย การตรง ต่อเวลา และคอยสังเกตการณ์ ดูแลช่วยเหลือ	ศึกษาเรียนรู้ตามที่ได้รับ มอบหมายและปฏิบัติตาม ข้อตกลงร่วมกัน
4. การเดินทางกลับ	ดูแลเรื่องความปลอดภัย สังเกต พฤติกรรมและให้คำปรึกษา แนะนำตามความเหมาะสม	เดินทางกลับตามโปรแกรมที่ กำหนด
5. การสรุปผลการเรียนรู้	ให้คำปรึกษา/จัดบรรยายหรือ เวทีนำเสนอ โดยดูแลให้มีการ สรุปครอบคลุมทั้งด้านความรู้ที่ ได้รับ/ด้านเจตคติ/และด้านทักษะ กระบวนการที่ใช้แสวงหาความรู้ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการทำงานเป็นกลุ่มฯลฯ	เลือกวิธีการนำเสนอ ประสบการณ์และข้อมูลที่ได้ จากการศึกษา อาจมีการ อภิปราย การเขียนรายงาน การ จัดนิทรรศการ
6. การประเมินผล	ร่วมประเมินผลกับผู้เรียน จากการสอบถาม สังเกต การให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อ ดูว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง	ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับครู

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้สัมผัสสภาพความเป็นจริง 2. เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศของกระบวนการเรียนรู้ 3. ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผนการประสานงาน กระบวนการกลุ่ม ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม เช่น ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความเสียสละ 4. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ 5. ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับ ผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน	1. เป็นวิธีการที่สลับซับซ้อน มีขั้นตอนมาก เพราะมีการวางแผน ติดต่อประสานงาน จัดการหลายด้าน 2. เป็นวิธีที่มีค่าใช้จ่ายสูง ใช้เวลานาน หากจัดการไม่ดีไม่คุ้มกับเงินและเวลา 3. เสี่ยงต่ออันตรายทั้งการเดินทางและการเข้าศึกษา 4. ผู้เรียนกลุ่มใหญ่มากเกินไปอาจจะไม่ได้ผลดี และยากแก่การควบคุม

1.4 แบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ

ความหมาย

แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง

1. สถาบันของชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิตและการทำมาหากินในชุมชน เช่น วัด ตลาด ลานนวดข้าว โรงงาน ป่า ห้วย
2. สถานที่หรือสถาบันที่รัฐและประชาชนจัดตั้งขึ้น เช่น อุทยานแห่งชาติทางทะเล ศูนย์ศิลปาชีพ ศูนย์หัตถกรรม พิพิธภัณฑ์
3. สื่อเทคโนโลยีที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชน เช่น วิทยุทัศน์ ภาพสไลด์ ภาพยนตร์
4. สื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชน เช่น ตำราหาพื้นที่บ้าน ภาพถ่าย
5. บุคลากรผู้ที่มีความรู้ด้านต่างๆในชุมชน เช่น ผู้นำศาสนา เกษตรกร ศิลปิน ผู้นำชุมชน

แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ หมายถึง

1. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ภูเขา แม่น้ำ ป่าไม้ ต้นไม้ สวน ไร่นา ดิน หิน แร่
2. มนุษย์และสัตว์ต่างๆ เช่น บุคคลต่างๆรอบตัวและสัตว์ทุกชนิด

การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ ในการวางแผนเพื่อแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชน ร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกทักษะกระบวนการต่างๆให้กับผู้เรียน
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริงจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อแหล่งเรียนรู้ต่างๆ
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับวิถีชีวิตจริง
4. เพื่อปลูกฝังความรักท้องถิ่น เห็นคุณค่า มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพร้อมจะเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

องค์ประกอบสำคัญ

1. มีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ สถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ การเดินทาง เรื่องที่จะศึกษา วิธีการศึกษา ค่าใช้จ่าย ระยะเวลาและการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
2. มีการเดินทางออกไปสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้
3. มีกระบวนการศึกษาเรียนรู้
4. มีการสรุปผลการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. การวางแผน	ร่วมวางแผนกับผู้เรียนเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์/หัวเรื่องที่จะศึกษา/ สำรวจแหล่งเรียนรู้/ทำทะเบียน และแผนที่แหล่งเรียนรู้/เลือก แหล่งเรียนรู้/ประสาน ขอใช้ แหล่งเรียนรู้ วิทยากร/กำหนด กรอบเนื้อหาและวิธีการศึกษา/ มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ/วัน เวลา วิธีเดินทางและ ค่าใช้จ่าย	วางแผนร่วมกับครู
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล	ดูแลเรื่องความปลอดภัย สังเกต พฤติกรรมและให้คำปรึกษา แนะนำตามความเหมาะสม	เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ทักษะ กระบวนการต่างๆ เช่น สังเกต สัมภาษณ์ จดบันทึก
3. สรุปผลการเรียนรู้	ให้คำปรึกษา/จัดบรรยากาศหรือ เวทีนำเสนอ โดยดูแลให้มีการ สรุปครอบคลุมทั้งด้านความรู้ที่ ได้รับ/ด้านเจตคติ/และด้านทักษะ กระบวนการที่ใช้แสวงหาความรู้ เช่น กระบวนการคิดกระบวนการ ทำงานเป็นกลุ่ม ฯลฯ	เลือกวิธีการนำเสนอ ประสบการณ์และข้อมูลที่ได้จาก การศึกษา อาจมีการอภิปราย การเขียนรายงาน การจัด นิทรรศการ
4. ประเมินผล	ร่วมประเมินผลกับผู้เรียน จาก การสอบถาม สังเกตการให้ ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อดูว่าบรรลุ วัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง	ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับครู

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงได้เรียนรู้จากสภาพจริง 2. เปลี่ยนบรรยากาศกระบวนการเรียนรู้ 3. ได้ฝึกทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการวางแผน การประสานงาน กระบวนการกลุ่ม การสรุปองค์ความรู้ 4. ส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านต่างๆ และประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์ 5. เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา และชุมชนและการใช้ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	1. ครูต้องมีเวลาเตรียมการวางแผน คิดต่อประสานงานและต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน 2. มีความเสี่ยงกับอุบัติเหตุ ถ้าต้องเดินทางออกนอกสถานที่โดยกลุ่มใหญ่

2. การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถในการประมวลข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่ให้เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ เพื่อใช้ในสถานการณ์ต่างๆ สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้

ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด

2.1 แบบใช้คำถาม (Questioning Method)

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้แบบใช้คำถาม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน โดยครูจะป้อนคำถามในลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นคำถามที่ดี สามารถพัฒนาความคิดผู้เรียน ถามเพื่อให้ผู้เรียนใช้ความคิดเชิงเหตุผล วิเคราะห์ วิวิจารณ์ สังเคราะห์ หรือประเมินค่าเพื่อตอบคำถามเหล่านั้น

วัตถุประสงค์

เพื่อมุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน

องค์ประกอบสำคัญ

1. คำถามประเภทต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นคำถามที่ดี มีคุณภาพ สามารถพัฒนาความคิดผู้เรียน
2. เทคนิคการใช้คำถามของครู
3. การตอบคำถามของผู้เรียน

ประเภทของคำถาม

1. ถามเพื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้คิดเปรียบเทียบความเหมือน/ความแตกต่าง
2. ถามเพื่อการตัดสินใจ เพื่อให้จำแนกและตัดสินใจให้แน่นอน
3. ถามเพื่อนำเอาความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ โดย

อาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่แล้ว

4. ถามเพื่อการจำแนก ให้คิดจำแนกหมวดหมู่ หรือจัดพวกใหม่โดยอาศัยการเปรียบเทียบ

ความแตกต่าง

5. ถามความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผล เพื่อให้สังเกตปรากฏการณ์ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ผลเป็น

อย่างไร

6. ถามเพื่อให้ทราบความมุ่งหมาย เพื่อให้บอกความมุ่งหมายของเนื้อเรื่อง

7. ถามเพื่อให้เกิดความคิดวิจารณ์ เพื่อให้เกิดการสรุปผล ตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลความจริง
คิดใคร่ครวญก่อนตอบ

8. ถามเพื่อให้เห็นความคิดเห็น เพื่อให้เกิดการสรุปผล ตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลความจริง

9. ถามเพื่อเปิดการอภิปราย เพื่อให้เกิดการถกเถียง การพิจารณา ตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

10. ถามเพื่อให้กำหนดนิยามหรือให้อธิบาย เพื่อให้สรุปความคิดรวบยอด ความหมาย คำนิยาม
คำอธิบายในแต่ละคำหรือวลีให้กระจ่างขึ้น

11. ถามเพื่อให้สังเกต เพื่อให้หาคำตอบโดยวิธีการสังเกต

12. ถามเพื่อช่วยทำให้เกิดคำถามใหม่ ๆ อีก ระหว่างที่ผู้เรียนกำลังคิด หรือปฏิบัติงานอยู่ อาจถาม
ถึงงานที่กำลังคิดว่าพบปัญหาอะไรหรือไม่

แนวคิดของ บลูม (BLOOM) สามารถแบ่งคำถามออกเป็น 6 ประเภท ได้ดังนี้

ประเภทคำถาม	ลักษณะคำถาม	ตัวอย่างคำถาม
1. ถามความรู้	คำถามที่มีคำตอบแน่นอน เกี่ยวกับ ใคร อะไร เมื่อไร ที่ไหน ใช่หรือไม่	- การคุมกำเนิดหมายถึงอะไร - มนุษย์สัมพันธ์หมายถึงอะไร
2. ถามความเข้าใจ	คำถามที่ต้องใช้ความรู้ ความจำ มาประกอบเพื่ออธิบาย	- จงอธิบายลักษณะของผู้มี สุขภาพจิตดี - จงยกตัวอย่างกรดที่ใช้ใน ชีวิตประจำวัน
3. ถามการนำไปใช้	คำถามที่นำความรู้และความ เข้าใจไปใช้แก้ปัญหาใน สถานการณ์ใหม่	- ท่านจะมีวิธีการประหยัด การใช้น้ำในครอบครัวของ ท่าน ได้หรือไม่ อย่างไร
4. ถามการวิเคราะห์	คำถามที่จำแนกแยกแยะ เรื่องราวต่าง ๆ ว่าประกอบด้วย ส่วนย่อยอะไรบ้าง	- สาเหตุสำคัญใดบ้างที่ทำให้ เยาวชนเสพยาเสพติด
5. ถามสังเคราะห์	คำถามที่ใช้กระบวนการคิด เพื่อ สรุปความสัมพันธ์ระหว่าง	- จงสรุปหลักการถนอมอาหาร - จากการศึกษา จงสรุปผล

ประเภทคำถาม	ลักษณะคำถาม	ตัวอย่างคำถาม
	ข้อมูลย่อย ๆ ขึ้นเป็นหลักการหรือแนวคิดใหม่	เกี่ยวกับสาเหตุการเกิดมะเร็ง
6. ถามการประเมินค่า	คำถามที่ให้ผู้เรียนตีคุณค่าโดยใช้ความรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็นในการกำหนดเกณฑ์เพื่อประเมินค่าสิ่งเหล่านั้น	- ผู้เรียนมีวิธีการใดที่จะบอกได้ว่า บุคคลนี้ดี บุคคลนั้นไม่ดี - ความคิดของเพื่อนคนใดเหมาะสมที่สุด

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1.การวางแผนการใช้คำถาม	วางแผนล่วงหน้าว่าจะใช้คำถามเพื่อวัตถุประสงค์ใด คำถามแบบใดที่จะสอดคล้องกับเนื้อหา	-
2.การเตรียมคำถาม	เตรียมสร้างคำถามอย่างมีหลักเกณฑ์	-
3.การใช้คำถาม	ใช้คำถามที่เตรียมมาได้ในทุกขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และอาจสร้างคำถามใหม่ได้โดยให้เหมาะกับเนื้อหาและสถานการณ์	มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และการแสดงความคิดเห็น
4.การสรุปและประเมินผล	ใช้คำถามเพื่อการสรุปบทเรียนและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ร่วมประเมินผลการเรียนรู้โดยประเมินตามสภาพจริง

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. ผู้เรียนกับครู สื่อความหมายกันได้ดีขึ้นช่วยให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 2. ช่วยเน้นและทบทวนประเด็นสำคัญของสาระการเรียนรู้ และช่วยในการประเมินผลของการเรียนการสอน 3. ช่วยสร้างลักษณะนิสัยการขบคิดให้กับผู้เรียน	1. ครูจะต้องคิดเตรียม โดยเลือกใช้คำถามประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระและวิธีการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องใช้เวลาเตรียมมากพอสมควร 2. เนื่องจากผู้เรียนมีความสามารถต่าง ๆ กัน บางครั้งครูจำเป็นต้องใช้ไหวพริบในการใช้และปรับคำถามให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ดังนั้น ครูจำเป็นจะต้องเข้าใจประเภทของคำถามอย่างลึกซึ้ง จึงจะนำไปใช้ได้ดี

2.2 แบบใช้กรณีศึกษา (Case Study Method)

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้กรณีหรือเรื่องราวต่างๆ ซึ่งอาจเป็นเรื่องจริงหรือสมมุติขึ้นจากความเป็นจริง โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์ อภิปราย การจัดการเรียนรู้แบบนี้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่และนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนเผชิญหรือแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การแสวงหาความรู้ด้วยวิธีต่างๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีมุมมองกว้างขึ้น

องค์ประกอบสำคัญ

1. เรื่องหรือกรณีที่จะศึกษา
2. ประเด็นคำถาม
3. คำตอบที่หลากหลาย
4. การอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ ปัญหา มุมมองและวิธีแก้ปัญหา

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. นำเสนอกรณีศึกษา	เตรียมกรณีศึกษา อาจใช้เรื่องจริงหรือเรื่องสมมุติที่มีสาระสอดคล้องกับจุดประสงค์และมีสถานการณ์ปัญหาความขัดแย้งอยู่ เช่น ปัญหาด้านสังคม ยาเสพติด เป็นต้น โดยพิมพ์เป็นเอกสารแจกให้อ่าน/เล่าให้ฟัง หรือใช้วีดิทัศน์ นสพ. ฯลฯ ตั้งประเด็นคำถามสำหรับการค้นหาคำตอบและการอภิปราย	ฟังกรณีศึกษาที่ครูนำเสนอ
2. การศึกษากรณีศึกษาหรือตัวอย่าง	แบ่งกลุ่มผู้เรียนศึกษากรณีศึกษาและนำเสนอ	ศึกษากรณีศึกษาและอภิปรายตามประเด็นคำถาม/หาข้อสรุปและนำเสนอ
3. สรุปผลการเรียนรู้	กระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายหาคำตอบและเตรียมแบบประเมินผลการเรียนรู้ เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต	อภิปรายหาคำตอบ ปัญหา มุมมอง วิธีแก้ปัญหาและสรุปสาระสำคัญหรือข้อคิด/ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับครู

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเผชิญปัญหาจากสถานการณ์จริง ได้ฝึกแก้ปัญหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ 2. ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองกว้างไกลขึ้น 3. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูงและส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน	1. กรณีที่กลุ่มผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ไม่แตกต่างกันจะทำให้การเรียนรู้ไม่กว้างขวางเท่าที่ควร 2. ถ้าประธานหรือผู้นำกลุ่มขาดความสามารถในการเป็นผู้นำ จะทำให้การเรียนรู้ไม่ได้ผลเท่าที่ควร

2.3 แบบระดมสมอง (Brainstorming Method)

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้การระดมสมอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนทุกคน ได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาให้มากที่สุด โดยเสนอได้อย่างเสรี ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เสนอมามีการบันทึกความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะทั้งหมดไว้ หลังจากนั้นอาจจะจัดให้มีการอภิปราย ทบทวนความคิดทั้งหมด จัดเป็นหมวดหมู่หรือประเภทและตัดสินใจเลือกวิธีการที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี มีแนวความคิดใหม่ ที่กว้างขวาง และสามารถนำแนวคิดเหล่านั้นไปสู่การตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาได้ดี

องค์ประกอบสำคัญ

1. การแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี
2. การจดบันทึกความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะทั้งหมด
3. การจัดหมวดหมู่หรือประเภทของความคิด
4. การตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีไปใช้แก้ปัญหา

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. นำเข้าสู่บทเรียน	อธิบายประเด็นหัวข้อ หรือเรื่องที่ผู้เรียนจะต้องระดมความคิด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ท้าทาย หรือเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจ โดยทั่วไปแล้ว มักจะเริ่มคำถามนำเช่น “เราจะสามารถแก้ปัญหาโลกร้อนได้อย่างไร” เขียนไว้บนกระดาน	มีส่วนร่วมในการนำเข้าสู่บทเรียน
2. ระดมสมอง	กระตุ้นให้ผู้เรียนเสนอความคิดเห็นให้มากที่สุด โดยเสนอได้อย่างเสรี และไม่มีการวิจารณ์ความคิดของคนอื่น และเขียนความคิดที่ผู้เรียนแต่ละคนเสนอมา ทุก ๆ ความคิด โดยให้ผู้เรียนทุกคนสามารถมองเห็น	ร่วมเสนอความคิดเห็นในประเด็นหัวข้อเรื่องที่กำหนด
3. อภิปรายและคัดสรร	อภิปรายร่วมกับผู้เรียนในประเด็นต่างๆ ที่ได้นำเสนอไว้ อาจกำหนดเกณฑ์คร่าวๆ ให้ผู้เรียนไว้ก่อน และให้กลุ่มเลือกความคิดที่เห็นว่าดีที่สุด	อภิปรายสิ่งที่นำเสนอไว้ โดยดูว่าวิธีการนั้นดีหรือไม่ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร ร่วมกันคัดเลือกความคิดเห็นที่เห็นว่าดีที่สุดมา

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
	เป็นการให้ผู้เรียนได้ฝึกการอภิปรายและฝึกทักษะการยอมรับ	2-3 ความคิด
4. จัดลำดับความคิด	จัดให้ผู้เรียนได้มีการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของความคิดอย่างเสรี	- นำความคิดที่ได้เลือกไว้เขียนลงในกระดานหรือแผ่นกระดาษ - เลือกว่าความคิดใดสำคัญที่สุด โดยการพิจารณาให้เหตุผล หรือใช้วิธีลงคะแนนโดยยกมือ - ความคิดใดที่เห็นว่ามีความสำคัญมากก็จัดเป็นลำดับที่ 1 ลดหลั่นลงมา
5. วางแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ	กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการวางแผน	เขียนแผนในการนำแนวคิดไปใช้ โดยระบุหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. สามารถใช้ได้ดีเมื่อครูต้องการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง 2. เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะอย่างเสรี มีความสบายใจ 3. ทำให้ได้ความคิดที่กว้างขวาง แปลกใหม่ และอาจนำไปใช้แก้ปัญหาได้ดี	1. เป็นวิธีการที่อาจใช้เวลาามาก 2. ถ้าผู้เรียนมีจำนวนมากเกินไปอาจทำให้มีการแสดงความคิดเห็นไม่ทั่วถึงหรืออาจมีโอกาสดำเนินการแสดงความคิดเห็นน้อยเกินไป 3. ผู้เรียนที่ไม่คุ้นเคยวิธีการนี้ อาจจะไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นที่แปลกๆ ในระยะแรก ๆ

3. การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองและทักษะในการจัดการตนเอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬา ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ ความรู้และทักษะด้านการประกอบอาชีพ

ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ

3.1 แบบบรรยาย (Lecture Method)

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย คือกระบวนการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดแก่ผู้เรียนโดยการพูดบอกเล่า อธิบายเนื้อหาที่ครูเตรียมศึกษาค้นคว้ามาอย่างดี ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับ อาจจดบันทึกสาระสำคัญในขณะรับฟัง ชักถามแสดงความคิดเห็นได้บ้างถ้าครูเปิดโอกาส วิธีนี้เหมาะกับผู้ฟังจำนวนมาก และผู้บรรยายซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ต้องการนำเสนอเนื้อหาจำนวนมากในลักษณะ คม ชัด ลึก โดยใช้เวลาไม่มาก เป็นการเรียนรู้ที่ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนจำนวนมากได้เรียนรู้เนื้อหาสาระจำนวนมาก ในลักษณะคม ชัด ลึก พร้อม ๆ กันในเวลาจำกัด
2. เพื่อให้ความรู้ประสบการณ์ใหม่แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นความรู้ที่ค้นหายากหรือเป็นประสบการณ์เฉพาะของตนเอง
3. เพื่อช่วยนำทางการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน ช่วยสรุปประเด็นสำคัญในกรณีคลุมเครือให้ผู้เรียนศึกษามาล่วงหน้า

องค์ประกอบสำคัญ

1. เนื้อหาสาระหรือข้อความรู้ที่ต้องการให้เรียนรู้
2. การบรรยาย
3. ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. เตรียมการ	- กำหนดจุดประสงค์ของการบรรยายให้ชัดเจน - ศึกษาภูมิหลังผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลการวางแผนการจัดการเรียนรู้ - เตรียมเนื้อหาสาระที่จะบรรยาย - กำหนดเค้าโครง จัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาที่เหมาะสมกับเวลาและลักษณะผู้เรียน - เตรียมเทคนิคการนำเสนอ - เตรียมสื่อต่างๆ ที่จะใช้ประกอบการบรรยาย - เตรียมวิธีการประเมินผลที่จะใช้	-
2. บรรยาย	ขั้นนำ : ชักถามพูดคุยกับผู้เรียน/ ทบทวนการบรรยายครั้งก่อน เพื่อเชื่อมโยงกับเนื้อหาใหม่/ใช้ปัญหาเป็นสิ่งที่สร้างความสนใจ เช่น ข่าว เหตุการณ์สำคัญ กรณีตัวอย่าง การตั้งคำถามนำ/ อาจทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัด	มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และการแสดงความคิดเห็น ชักถาม อภิปราย แลกเปลี่ยน

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
	ความรู้ความเข้าใจก่อนเรียน ขั้นอธิบาย : บอกโครงเรื่อง ขอบข่ายเนื้อหาและแจ้ง จุดประสงค์ของบทเรียนให้ ทราบก่อน/อธิบายเนื้อหาสาระ ตามลำดับ/ ใช้สื่อประกอบการ บรรยาย/ยกตัวอย่างประกอบ เนื้อหาที่เข้าใจยาก / อาจ แบ่งกลุ่ม ระดมสมอง แสดง ความคิดเห็น อภิปรายกลุ่มย่อย/ ใช้คำถามกระตุ้นความสนใจ ของผู้เรียน ขั้นสรุป : สรุปสาระสำคัญและ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	
3. ประเมินผลการเรียนรู้	ร่วมประเมินผลการเรียนรู้กับ ผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ทดสอบหลังการบรรยาย ทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม	ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับครู

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. เป็นวิธีการให้ความรู้เนื้อหาสาระผู้เรียนได้มาก และใช้เวลาน้อย 2. เป็นวิธีที่ใช้กับผู้เรียนจำนวนมาก 3. เป็นวิธีที่สะดวก ครูดำเนินการคนเดียว	1. เป็นวิธีการที่ไม่สามารถสนองความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เพราะต้องรับรู้เรื่องเดียวกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน 2. เป็นวิธีการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

ข้อดี	ข้อจำกัด
ผู้เรียนไม่ต้องทำงานมาก สามารถรับรู้ตรงกัน 4. เหมาะกับเนื้อหาที่ยุ่งยากซับซ้อน ผู้เรียนฟังการบรรยายแล้วเข้าใจง่ายกว่าค้นคว้าด้วยตนเอง	น้อย ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ขาดความสนใจในการเรียนรู้ 3. เป็นวิธีการที่ต้องอาศัยความสามารถ ทักษะเทคนิคของผู้บรรยาย ถ้าผู้บรรยายไม่มีศิลปะหรือการสื่อสารที่ดีในการดึงดูดใจผู้เรียน ผู้เรียนอาจขาดความสนใจ ทำให้ขาดการรับรู้ที่ดีไม่เข้าใจเนื้อหาสาระสำคัญได้

3.2 แบบอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยประมาณ 4 – 8 คน ให้ผู้เรียนในกลุ่มมีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น ประสพการณ์ในประเด็นหรือปัญหาที่กำหนด และสรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือระดมความคิดเห็นร่วมกันและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง
2. เพื่อฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การเป็นผู้นำและผู้ตาม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม
3. เพื่อฝึกการค้นคว้าหาความรู้ ข้อมูล ข้อเท็จจริงมาเพื่ออภิปรายให้ผู้อื่นได้รับทราบ

องค์ประกอบสำคัญ

1. ประเด็นที่จะอภิปราย
2. มีการอภิปราย พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ระหว่างผู้เรียน
3. มีการนำข้อสรุปของกลุ่มมาใช้ในการสรุปบทเรียน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. จัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย	แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 4-8 คน จัดให้นั่งเป็นกลุ่มที่ทุกคนสามารถมองเห็นและรับฟังกันได้ดี ถ้ามีหลายกลุ่มควรจัดให้ห่างกันพอสมควรเพื่อไม่ให้เสียงพูดรบกวนกลุ่มอื่น	ร่วมกระบวนการแบ่งกลุ่มย่อย
2. กำหนดประเด็นการอภิปราย	กำหนดประเด็นการอภิปรายหรืออาจให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดก็ได้ แต่ไม่ควรมีประเด็นมากเกินไป	ร่วมกำหนดประเด็นการอภิปราย
3. อภิปราย	- กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้เรียน เช่น ประธานกลุ่ม เลขานุการ ผู้นำการอภิปราย พร้อมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจหรือคำแนะนำกลุ่มก่อนการอภิปราย - ดูแลช่วยเหลือให้การอภิปรายดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย	ดำเนินการอภิปรายตามบทบาทและประเด็นที่กำหนด ให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างทั่วถึง ไม่ให้ผู้ใดผู้หนึ่งผูกขาดการอภิปราย
4. สรุปผลการอภิปราย	ร่วมสรุปผลการอภิปรายกับผู้เรียนเพื่อให้ได้คำตอบตามประเด็นที่กำหนด	สรุปผลการอภิปรายและนำเสนอผลการอภิปรายของแต่ละกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน
5. สรุปบทเรียน	เชื่อมโยงข้อสรุปการอภิปรายของกลุ่มเข้ากับบทเรียนหรืออาจร่วมกับผู้เรียนสรุปบทเรียน	สรุปบทเรียนร่วมกับครู

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
6. ประเมินผลการเรียน	ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน	ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับครู

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. เป็นวิธีการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี 2. ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนให้พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ เช่น การฟัง การพูด การแสดงความคิดเห็น การตั้งคำถาม ฯลฯ 3. ผู้เรียนกลุ่มใหญ่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา 4. ครูสามารถประเมินพฤติกรรมพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญาของผู้เรียนโดยการสังเกต 5. สามารถใช้ควบคู่กับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีอื่นๆ เช่น การสาธิต การทดลอง การแบ่งกลุ่มทำงาน เป็นต้น	1. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เวลานาน 2. กรณีที่ผู้เรียนไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม การอภิปรายอาจไม่ได้ผล เช่น อาจ ไม่กล้าแสดงออก 3. ครูเกิดความคับข้องใจ ถ้าข้อสรุปไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ครูต้องการ 4. กรณีที่ผู้นำการอภิปรายขาดความสามารถในการควบคุมกลุ่ม ผลจะไม่เกิดตามที่คาดหวังเอาไว้ 5. การมอบหมายให้สมาชิกคณะหนึ่งไปดำเนินการอภิปราย จะไม่ได้ความคิดเห็นของสมาชิกทั้งหมด

3.3 แบบสาธิต (Demonstration Method)

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต คือ กระบวนการที่ครู ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตาม วัตถุประสงค์ โดยการแสดงหรือกระทำให้ดูตัวอย่างพร้อมๆ กับการบอก อธิบาย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จากการสังเกตกระบวนการขั้นตอน การสาธิตนั้นๆ แล้วให้ผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ ที่ได้จากการสาธิต จึงเหมาะสำหรับการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นขั้นตอนของการปฏิบัติ เช่น วิชา พลศึกษา ดนตรี ศิลปศึกษา เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว โดยเห็นขั้นตอนต่าง ๆ จากการแสดงหรือการ ปฏิบัติจริงให้ดูและสามารถปฏิบัติตามได้

องค์ประกอบสำคัญ

1. เรื่องหรือสิ่งที่สาธิต
2. การสาธิต
3. ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการสาธิต

ประเภทของการสาธิต

1. ครูสาธิต เป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะสามารถควบคุมระเบียบในชั้นเรียนได้ดีและนำเข้าสู่ บทเรียนได้ง่าย
2. ครูและผู้เรียนร่วมกันสาธิต กระทำโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติเอง อาจเป็นกลุ่มเล็กๆ หรือคนเดียว
3. ผู้เรียนสาธิตเป็นกลุ่ม ผู้เรียนให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง ควรใช้ในบางโอกาสเพื่อเป็นการ เปลี่ยนบรรยากาศเท่านั้น
4. ผู้เรียนสาธิตเป็นรายบุคคล ผู้เรียนซึ่งเป็นผู้สาธิต เป็นผู้ที่เพื่อนชอบและเขาจะรู้สึกภาคภูมิใจ ที่ได้สาธิต
5. วิทยาการสาธิต เชี่ยววิทยาการที่มีความชำนาญมาสาธิต ผู้เรียนจะรู้สึกตื่นเต้นเกิดความแปลกใหม่ ได้เปลี่ยนบรรยากาศ

6. การสาธิตเจียบ สาธิตขั้นตอน ผู้เรียนใช้ความสามารถในการสังเกตการณ์บันทึกข้อมูลและ
แปลความหมายข้อมูลเอง

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. เตรียมการสอน	- กำหนดจุดประสงค์ในการสาธิต - ศึกษาเนื้อหาอย่างละเอียด และจัดลำดับเนื้อหาตามขั้นตอนให้เหมาะสม - เตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติคำถาม สื่อและเอกสารต่างๆ - กำหนดวิธีการวัดผลประเมินผลที่ชัดเจน - เตรียมห้องเรียนให้ผู้เรียนมองเห็นการสาธิตได้ทั่วถึง - ทดลองการสาธิตให้แน่ใจ	-
2. สาธิต	- บอกจุดประสงค์การสาธิตให้ผู้เรียนทราบ - บอกกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติ / แนะนำสื่อการเรียน - ดำเนินการสาธิตตามลำดับขั้นตอนที่เตรียมไว้อย่างช้าๆ และสังเกตผู้เรียนว่ามองเห็นทั่วถึงหรือไม่	มีส่วนร่วมในกระบวนการสาธิต
3. สรุป	- ให้ผู้เรียนสรุปผลจากที่เห็นตามลำดับขั้นต่างๆจากการ	ร่วมกันสรุปผลและจดลงในสมุดบันทึก ซึ่งเป็นข้อความที่

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
	สาธิต เพื่อประเมินว่าเข้าใจ มากน้อยเพียงใด โดยใช้วิธี สันทนาและใช้คำถามให้คิด พิจารณาว่าขั้นตอนต่างๆ ถูกต้องหรือไม่ - สรุปความสำคัญ ของสิ่งที่ สาธิต และให้ผู้เรียนจดบันทึก	ช่วยกันจัดเกลาภาษาและเนื้อหา อย่างถูกต้องแล้ว
4. วัดผล	- ให้ผู้เรียนคนใดคนหนึ่งออกมา สาธิตให้ดูถ้ามีเวลา - ให้ผู้เรียนตอบแบบทดสอบที่ ครูจัดทำขึ้น - อาจใช้วิธีการต่างๆ เพื่อ ประเมินความเข้าใจผู้เรียน เช่น ให้ตอบคำถาม เขียน รายงาน ให้แสดงการสาธิตให้ ดู ฯลฯ และเปิดโอกาสให้ ผู้เรียน ได้ซักถามหรือแสดง ความคิดเห็น	มีส่วนร่วมในการวัดผล

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีปฏิบัติได้ดี เพราะได้รับประสบการณ์ตรง 2. ประหยัดเวลาการลองผิดลองถูกของผู้เรียน 3. เป็นการกระตุ้นการเรียนการสอนที่น่าสนใจ 4. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต หาเหตุผล และสรุปหลักเกณฑ์ได้ 5. เป็นวิธีที่ใช้สอนผู้เรียนได้จำนวนมากในการสาธิตต่อครั้ง	1. การสาธิตกับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ อาจมองไม่เห็นการสาธิต 2. ครูต้องศึกษาภูมิหลังของผู้เรียนทุกคนและให้ความรู้พื้นฐานก่อน 3. เป็นวิธีที่ผู้เรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติเองอาจเรียนรู้ไม่ลึกซึ่งมากเท่าที่ควร 4. การสาธิตอาจติดขัดบกพร่องหรือเกิดอุบัติเหตุ 5. การสาธิตจะใช้ควบคู่กับการบรรยายหรืออภิปราย เวลาที่จะเปิดโอกาสให้ซักถามอาจไม่เพียงพอสำหรับทุกคน

3.4 แบบสถานการณ์จำลอง (Simulation)

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ครูให้ผู้เรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมา ซึ่งสถานการณ์นั้นจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจจากสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ การเรียนรู้แบบสร้างสถานการณ์จำลอง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ดีและสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริง เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ต่างๆ
2. เพื่อฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่ม การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

3. เพื่อฝึกการคิดวิจักษ์ แก้ปัญหา ควบคุมอารมณ์ การตัดสินใจในสถานการณ์ที่อาจพบได้
ในชีวิตจริง

องค์ประกอบสำคัญ

1. สถานการณ์ ข้อมูล บทบาทและกติกาที่สะท้อนความเป็นจริง
2. ผู้เรียนทำหน้าที่ผู้แสดงบทบาทต่างๆ ตามที่กำหนด
3. การแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจที่เกิดจากวิจารณ์ผู้แสดง
4. การอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ ข้อมูล กติกา บทบาทหรือการแสดงพฤติกรรม และ
ผลการแสดงเพื่อการเรียนรู้

ลักษณะของสถานการณ์จำลอง

1. สถานการณ์แท้จำลอง เป็นสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงเพื่อเรียนรู้ความ
จริง เช่น การจำลองสถานการณ์ประวัติศาสตร์ให้ผู้เรียนแสดงและใช้ข้อมูลของสถานการณ์นั้นในการ
ตัดสินใจเหตุการณ์ต่างๆ

2. เกมจำลองสถานการณ์ มีลักษณะเป็นเกมการเล่นที่สะท้อนความเป็นจริง แบ่งออก 2
ประเภท คือ เกมจำลองสถานการณ์แบบไม่มีการแข่งขัน เช่น เกมจำลองการเลือกอาชีพ และเกมจำลอง
สถานการณ์แบบมีการแข่งขัน เช่น เกมจำลองสถานการณ์การค้าขาย

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. เตรียมการ	- เตรียมสถานการณ์จำลองที่จะใช้จัดการเรียนรู้ อาจสร้างขึ้นเองหรือสถานการณ์ที่มีผู้สร้างไว้แล้ว - เตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และสถานที่ - ศึกษาและทำความเข้าใจในสถานการณ์จำลองนั้นและ	-

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
	ควรทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง	
2. นำเสนอสถานการณ์จำลองและแนวทางปฏิบัติ	- จัดเตรียมข้อมูลทุกอย่างให้พร้อม - นำเสนอสถานการณ์ตามลำดับขั้นตอน เริ่มจากการบอกเหตุผล วัตถุประสงค์ ภาพรวมของสถานการณ์จำลองทั้งหมด - ให้ข้อมูลรายละเอียดที่จำเป็น และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนหรือผู้แสดงได้ซักถามเพื่อความเข้าใจ	ร่วมในกระบวนการนำเสนอสถานการณ์จำลอง
3. มอบหมายบทบาทให้ผู้เรียน	มอบหมายบทบาทให้ผู้เรียน โดยอาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเองหรืออาจกำหนดให้ตามความเหมาะสม	ทำความเข้าใจภาพรวม บทบาท กติกาของสถานการณ์จำลองนั้น
4. แสดง	- ควบคุม ติดตามคอยสังเกต พฤติกรรมของผู้แสดงอย่างใกล้ชิด - จัดบันทึกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน - ให้คำปรึกษาเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น - กำหนดว่าจะเริ่มและยุติการแสดงเมื่อไร	ร่วมแสดงในสถานการณ์จำลอง โดยพิจารณาว่า จะพูดอะไร/จะพูดกับใคร/จะเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบทบาทอย่างไร

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
5. อภิปราย	หลังจากแสดงแล้ว ร่วมกับ ผู้เรียนอภิปรายประเด็นการ เรียนรู้จากสถานการณ์ในเรื่อง นั้นๆ รวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อสถานการณ์นั้น	ร่วมอภิปรายประเด็นการเรียนรู้
6. สรุปและประเมินผล	สรุปสาระสำคัญและประเมินผล การเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน	ร่วมกันสรุปสาระสำคัญและ ประเมินผลการเรียนรู้

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. เป็นการให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการ แก้ปัญหา การสื่อสาร การคิด ฯลฯ 2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูงเกิดความ สนุกสนาน 3. สามารถจัดประสบการณ์ที่เพิ่มความจำได้ดี 4. สามารถจัดทดลองจริงได้ตามสมมติฐาน การ ทดสอบและการประยุกต์ใช้ 5. ควบคุมเวลาในการจัดการเรียนรู้ได้ดี ประเมินผลได้ถูกต้อง	1. เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ต้องใช้เวลามาก 2. เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ต้องใช้จ่ายสูงมาก 3. เป็นวิธีการที่พึ่งสถานการณ์จำลอง หากครูไม่ มีความรู้ ความเข้าใจ จะไม่เกิดสัมฤทธิ์ผล 4. การอภิปรายและสรุปผล ครูต้องมีความ ชำนาญ

3.5 แบบกระบวนการกลุ่ม (Group Process)

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการลงมือร่วมกันปฏิบัติเป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน และสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มก็มีอิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและมีบทบาทในการเรียน จะช่วยให้มีความพร้อม มีความกระตือรือร้น และมีความสุขในการเรียน
2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนทางด้านวิชาการและทักษะทางสังคม เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การตัดสินใจ การคิดสร้างสรรค์
3. เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

องค์ประกอบสำคัญ

1. เนื้อหา สถานการณ์จริง กรณีศึกษา
2. กิจกรรมที่ใช้ในกระบวนการกลุ่ม
3. ผลการเรียนรู้จากกลุ่ม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. ตั้งจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้	- กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน รวมทั้งเตรียมเรื่องสถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการแบ่งกลุ่มย่อย (อาจใช้วิธีแบ่งตามเพศ/ตามความถนัด ความสนใจ/	- มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
	ตามอายุ/นับหมายเลข/จับฉลาก/เกมและเพลง/คิดเลข/ใช้อุปกรณ์ บัตรคำ ภาพที่เป็นพวกเดียวกัน) อาจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด	
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองและทำงานเป็นกลุ่ม)	- ขั้นนำ : สร้างบรรยากาศและสมาธิของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ แนะนำวิธีการเรียนรู้ ทดึกาข้อตกลงร่วมกัน ระยะเวลาในการทำกิจกรรมกลุ่ม ฯลฯ - ขั้นดำเนินการจัดกระบวนการกลุ่ม : ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อยซึ่งโดยทั่วไปจะแบ่งกลุ่มประมาณ 6-8 คน (เลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหา เช่น เกม เพลง ข่าว บทความ บทบาทสมมุติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จริง สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม) - ขั้นวิเคราะห์ : ให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ความสัมพันธ์ในกลุ่ม	มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และการแสดงความคิดเห็น ชักถาม อภิปราย แลกเปลี่ยนและสรุปความคิดเป็นหมวดหมู่ ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
	ความร่วมมือในการทำงาน กลุ่ม ให้ผู้อื่นได้รับรู้ จะช่วย ให้เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น มองเห็นปัญหาและวิธีการที่ เหมาะสมเพื่อเป็นแนวทางใน การทำงาน - ขั้นสรุปและนำหลักการไป ประยุกต์ใช้: กระตุ้นให้ผู้เรียน สรุปความคิดเป็นหมวดหมู่ และให้ทำกิจกรรมเพื่อ ประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต โดยอาจ ให้เขียนสิ่งที่นำไปปฏิบัติ และมีผลเป็นรูปธรรมส่งให้ครู เช่น เรื่องการปรับปรุง บุคลิกภาพ การเป็นอาสาสมัคร ช่วยเหลือชุมชนในด้านต่าง ๆ	
3. ประเมินผล	- ประเมินผลทั้งด้านเนื้อหาและ ด้านกลุ่มสัมพันธ์ ได้แก่ ประเมินด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม เช่น ผลการทำงาน ความสามัคคี คุณธรรมหรือค่านิยมของกลุ่ม โดยใช้วิธีการต่างๆ ดังนี้ - สังเกตการณ์ทำงานในกลุ่ม ย่อย พฤติกรรมของสมาชิก กลุ่มในบทบาทผู้นำ ผู้ตาม	ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกับครู

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
	ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ - พุคคย ชักถามประเด็นสำคัญในกลุ่มใหญ่เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาและนำไปสู่การแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรม - ดูจากผลงานกลุ่มและการเข้าร่วมทำกิจกรรม	

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานร่วมกันและได้ฝึกทักษะทางสังคม 2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ค้นพบความรู้และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง	1. เป็นวิธีการที่ใช้เวลาในการเรียนรู้ค่อนข้างมาก 2. ถ้าสมาชิกในกลุ่มขาดความเอาใจใส่และความรับผิดชอบ จะส่งผลให้ผลงานกลุ่มและการเรียนรู้ไม่ประสบผลสำเร็จ 3. เป็นวิธีการที่ครูจะต้องดูแล ช่วยเหลือ เอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจึงจะเกิดผลดี

4. การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่พึงปฏิบัติต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวมที่อยู่บนพื้นฐานของสังคมอันจะส่งผลต่อความสงบสุขและความเจริญของตนเอง ครอบครัวและสังคม

ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม

4.1 แบบกระบวนการสร้างนิสัย

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสร้างนิสัย เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังคุณลักษณะ และบุคลิกภาพของผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่สอดคล้องกับระดับขั้นพัฒนาของ พฤติกรรมด้านคุณลักษณะ ซึ่งจะทำให้เกิดคุณลักษณะนิสัยที่ดีและถาวรขึ้นในตัวผู้เรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ โดยเป็นไปตาม ขั้นตอนที่เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะทางอารมณ์และสภาพแวดล้อม
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิด วิเคราะห์และฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดคุณลักษณะนิสัยที่ดีและถาวร

องค์ประกอบสำคัญ

1. คุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เช่น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รักการอ่าน ความประหยัด ความซื่อสัตย์สุจริต การตรงต่อเวลา ความขยัน ฯลฯ
2. กระบวนการสร้างนิสัย
3. ผลการเรียนรู้หรือคุณลักษณะนิสัยที่ดีของผู้เรียน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. รับรู้ (สังเกต)	นำเสนอเรื่อง เช่น วัตถุหรือ เหตุการณ์ให้ผู้เรียนรับรู้เกี่ยวกับ คุณลักษณะที่ต้องการ/กระตุ้น ให้สังเกตวัตถุหรือเหตุการณ์ที่ ใช้เป็นสื่อและคิดวิเคราะห์	มีส่วนร่วมในขั้นตอนการรับรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
2. คัดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ	กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของ คุณลักษณะและผลกระทบของ การปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ เพื่อ กระตุ้นจิตใจผู้เรียนให้เริ่ม ยินยอมที่จะปฏิบัติ	แสดงความคิดเห็นในหัวข้อ ต่างๆ
3. สร้างแนวปฏิบัติที่เหมาะสม (สังเคราะห์)	กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิธีการ ปฏิบัติตน หรือปฏิบัติงานที่ดี ที่สุด โดยพิจารณาข้อดีข้อเสีย อย่างรอบคอบ	คิดหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสม
4. ลงมือปฏิบัติ	แนะนำและชี้ให้เห็นประโยชน์ ของสิ่งที่กระทำว่ามีคุณค่าต่อ ตนเอง ผู้อื่นและส่วนรวม ให้ ผู้เรียนปฏิบัติบ่อยๆจนเห็น ประโยชน์และยอมรับว่าเป็นสิ่งดี	ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดทั้ง ในสถานศึกษาและชีวิตประจำวัน
5. ประเมินผล/ปรับปรุง	กระตุ้นให้ผู้เรียนประเมินผล การปฏิบัติและแนะนำ ให้ ปรับปรุงการปฏิบัติให้เข้ากับ คุณลักษณะนั้น ๆ อย่างเป็น ระบบ โดยให้คำปรึกษาอย่าง ต่อเนื่อง	ประเมินผลการปฏิบัติของ ตนเองและอาจขอคำแนะนำ จากครู
6. ชื่นชมต่อการปฏิบัติ	ใช้กลวิธีแสดงออกให้ผู้เรียนรู้ว่ การกระทำของเขาเป็นสิ่งที่ดี น่าพอใจ น่าชื่นชม อาจกล่าว ชมเชย ให้รางวัล ฯลฯ	-

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง 2. ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ 3. เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ประหยัด	1. เป็นวิธีการที่ใช้เวลาค่อนข้างมาก 2. ครูจะต้องดูแล เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและทั่วถึงจะได้ผลดี

4.2 แบบการพัฒนาจริยธรรม (Moral Development)

ความหมาย

ศีลธรรม (Morality) หมายถึง ข้อบัญญัติที่กำหนดไว้เป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติทางกายและวาจาที่ดีที่ชอบ เพื่อก่อให้เกิดสันติสุขแก่สังคม

จริยธรรม (Ethic) หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติที่กำกับอยู่ในจิตใจของคน ถ้าผู้ใดปฏิบัติก็จะส่งผลให้เกิดสันติสุขแก่สังคม

คุณธรรม (Morality) หมายถึง สภาพของคุณงามความดี คนที่มีคุณธรรมหมายถึง คนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับสูง จะไม่ก่อความเดือดร้อนให้ผู้อื่นและมีใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่น

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรม เป็นกระบวนการเรียนรู้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนที่พึงปฏิบัติต่อผู้อื่นและสังคมซึ่งจะก่อให้เกิดความสันติสุขแก่สังคม

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม โดยการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ อันจะส่งผลต่อความสงบสุข และความเจริญของตนเอง ครอบครัวและสังคม

องค์ประกอบสำคัญ

1. กรณีปัญหาหรือข้อขัดแย้ง
2. การอภิปรายแสดงความคิดเห็น
3. ผลการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสู่คุณธรรมและจริยธรรม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
1. นำเสนอปัญหา	- นำเสนอปัญหา อาจอยู่ในรูปของปัญหา กรณีศึกษา ข่าวดังจากหนังสือพิมพ์ เรื่องจริง โดยใช้การนำเสนอด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเล่าเรื่อง การอ่านให้ฟัง การดูวิดีโอ ฯลฯ - อธิบายเพื่อชี้ประเด็นปัญหา หรือข้อเท็จจริง และอาจเปิดโอกาสให้ซักถามข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวที่นำเสนอ - เปิดการอภิปรายทั่วไปทั้งชั้น โดยอาจเป็นผู้นำการอภิปราย ซึ่งอาจใช้คำถามเพื่อขยายความคิดผู้เรียน และนำไปสู่การอภิปรายกลุ่มย่อยต่อไป	ร่วมรับฟังปัญหาที่ครูนำเสนอ แสดงความคิดเห็นในการอภิปราย
2. แบ่งกลุ่มผู้เรียน	แบ่งกลุ่มผู้เรียน จำนวนสมาชิกประมาณ 6-8 คน โดยในกลุ่มย่อย ควรมีผู้เรียนที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกันอยู่ร่วมกัน	ร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
3. อภิปรายกลุ่ม	กระตุ้นให้ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น/เหตุผลของตนเอง	วิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหา ประเมินค่าของพฤติกรรม โดย ระบุเหตุผลของตนเองให้ชัดเจน
4. นำเสนอผลการอภิปราย กลุ่มย่อย	รับฟังการนำเสนอของผู้เรียน แต่ละกลุ่ม	ให้ผู้แทนกลุ่มแต่ละกลุ่ม มาเสนอสรุปผลการอภิปราย และเปิดโอกาสให้เพื่อนๆ ชักถามและเสนอเหตุผลเพิ่มเติม
5. สรุปเหตุผลของผู้เรียนทั้งชั้น	ร่วมกับผู้เรียนสรุปเหตุผลของ ทุกกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็น เหตุผลในการกระทำของเพื่อนๆ อย่างชัดเจน	สรุปเหตุผลร่วมกับครู

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. ผู้เรียนได้มีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนสมาชิก 2. เป็นการสร้างความตระหนักการปฏิบัติตนที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์และสังคม 3. ผู้เรียนสามารถนำข้อสรุปจากเหตุผลเชิงจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	1. ครูจะต้องเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียนได้ จึงจะทำการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสู่ระดับที่สูงขึ้น 2. ถ้าประเด็นปัญหาที่ครูเลือกมาใช้ไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน การเรียนรู้อาจจะไม่ได้ผล 3. เป็นวิธีการที่ใช้เวลาค่อนข้างมาก

4.3 แบบการพัฒนาศักยภาพ

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ เป็นกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ของคาร์ล โรเจอร์ ที่ว่าความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อกันระหว่างครูกับนักเรียนจะช่วยเสริมสร้างให้ผู้นเรียนมีความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ ครูและนักเรียนจะต้องแสดงความรัก ความห่วงใย ความมีน้ำใจ และความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ครูเป็นผู้รับฟังนักเรียนอย่างตั้งใจและพยายามทำให้ผู้นเรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือปัญหาออกมา แล้วค่อยๆ ค่อยๆ ช่วยให้ผู้นเรียนเข้าใจปัญหาของตนเอง จะช่วยให้ผู้นเรียนเกิดความรู้สึกมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหา ช่วยทำให้การตัดสินใจดีขึ้นและเกิดพฤติกรรมใหม่ในที่สุด

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน โดยมุ่งไปที่สภาวะของอารมณ์ ประสบการณ์ ความเข้าใจและการแก้ปัญหา โดยการให้ผู้นเรียนได้ระบายความรู้สึกออกมาเป็นการสะท้อนให้ผู้นเรียนเข้าใจปัญหาด้วยตนเอง และพยายามแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ด้วยความมุ่งมั่น และด้วยความเป็นตัวของตัวเอง

องค์ประกอบสำคัญ

1. ผู้นเรียน (ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้นเรียน เช่น ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการเรียน ปัญหาที่เกี่ยวกับคนอื่น)
2. ครู (ที่ผู้นเรียนเกิดความรู้สึกและไว้วางใจ)
3. ผลการเรียนรู้ หรือพฤติกรรมใหม่ที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้นเรียน
1. สนทนา	- พูดยถึงสิ่งที่เป็นปัญหา สนทนากับผู้นเรียน โดยการ ซักชวน กระตุ้นหรือใช้คำถาม เพื่อให้ผู้นเรียนได้แสดงถึง ความรู้สึกหรือระบายอารมณ์ ออกมา	- มีส่วนร่วมในการ พูดย สนทนา พูดยในสิ่งที่อยากพูดย หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
	- ควรแสดงออกถึงความเอาใจใส่ สนใจและตั้งใจที่จะรับฟัง ปัญหาของผู้เรียน เลือกลงใช้ ถ้อยคำที่เหมาะสม ใช้คำถาม กระตุ้น เช่น “วันนี้เราจะพูดคุย เรื่องอะไรกันดี ” / “มีเรื่อง อะไรที่จะบอกกับครูบ้าง”	
2. แสดงความคิดเห็น	- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็นทั้งทางบวกและ ทางลบและการระบาย ความรู้สึกที่คับแค้นใจออกมา ให้มากๆ เพื่อจะได้มองเห็น แนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา - ต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียน ได้ระบายอารมณ์และช่วยให้ ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมุ่งมั่นที่จะ แก้ปัญหาและตัดสินใจได้ดี ขึ้น	ร่วมแสดงความคิดเห็นและ ความรู้สึกของตนเอง
3. ทำความเข้าใจปัญหา	กระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจว่าปัญหา คืออะไร มองเห็นเหตุและผล มี ความเข้าใจในพฤติกรรมที่ ตัวเองทำลงไป	สำรวจปัญหา ทำให้เกิดความ เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น
4. การวางแผนและแก้ปัญหา	ปรึกษา ให้ข้อคิดตลอดจนการ ชี้แนะแนวทางที่ถูกที่ควร	คิดหาแนวทางแก้ปัญหา โดยการเริ่มต้นคิดวางแผนและ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ขั้นตอน	บทบาทครู	บทบาทผู้เรียน
5. รายงานผล	รับฟังสิ่งที่ผู้เรียนบอกหรือ รายงานสิ่งที่เป็นแนวคิดใหม่ๆ	บอกหรือรายงานสิ่งที่เป็น แนวคิดใหม่ๆในทางบวกซึ่งอาจ เป็นพฤติกรรมที่ดีเกิดขึ้นใหม่

ข้อดีและข้อจำกัด

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปัญหากับข้อใจ ได้มีโอกาสเรียนรู้และหาทางแก้ไขปัญหาค้น ตัวตนเอง 2. ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาความคิดและ พฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น 3. เป็นการป้องกันการเกิดปัญหาที่รุนแรงที่อาจ เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน และสังคมในอนาคต	1. เป็นวิธีการที่อาจใช้เวลาพอสมควร 2. ครูจะต้องมีความเข้าใจในขั้นตอนการจัดการ เรียนรู้อย่างชัดเจนและต้องมีความใจเย็น พอสมควร สนใจ และตั้งใจรับฟัง รับรู้ปัญหา ของผู้เรียนอย่างจริงจังจึงจะได้ผลดี

ข้อเสนอแนะในการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

หลังจากครูได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว เมื่อถึงขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ครูจำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้ หรือแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งครูสามารถเลือกรูปแบบ / เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามที่เสนอไว้ และก่อนที่จะออกแบบการเรียนรู้ ครูอาจใช้การวิเคราะห์ตามหัวข้อ 7 ขั้นตอน (7 Steps of Design , Jane Vella, 2002) เพื่อให้การออกแบบการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ ดังนี้

1. Who? กลุ่มเป้าหมายคือใคร จำนวนเท่าไร มีพื้นฐานความรู้ ทักษะใด อย่างไร / ใครจะเป็นครูผู้สอน หรือผู้อำนวยการความสะดวก
2. Why ? ทำไมต้องเรียนเรื่องนี้ อะไรคือสิ่งที่ผู้เรียนต้องการเรียน หรือสิ่งที่ครู/ผู้อื่นเห็นว่าผู้เรียนจำเป็นต้องเรียน เกิดเหตุการณ์/สถานการณ์อะไรที่ทำให้ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. When? จะจัดการเรียนรู้เมื่อไร วัน เวลา จำนวนชั่วโมงที่เหมาะสมกับเนื้อหาและ ผู้เรียนควรใช้เวลาเท่าไร หัวข้อเรื่องนี้ควรจัดการเรียนรู้ในช่วงเวลาไหนจึงจะเหมาะสมและทันเหตุการณ์ โดยต้องกำหนดเนื้อหาให้สัมพันธ์กับความสามารถของผู้เรียน

4. Where? จะจัดการเรียนรู้ที่ไหน สถานที่จัดนั้นเอื้ออำนวยให้การจัดการเรียนรู้ราบรื่นหรือเป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้

5. What? อะไรคือเนื้อหาที่จำเป็นต้องเรียน ความรู้ เจตคติ ทักษะอะไรบ้างที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ในขณะนั้น ควรเรียงลำดับเนื้อหาอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน

6. What For? อะไรที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ คือการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อจบกิจกรรมการเรียนรู้แล้วผู้เรียนสามารถทำอะไรได้ รวมทั้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ผู้เรียนจะได้รับ

7. How? จะจัดการเรียนรู้อย่างไร คือขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่ควรเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยมีลำดับขั้นตอนที่ครูสามารถนำไปใช้และจดจำได้ง่าย คือ The 4 A Model ซึ่งมี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. Anchor (ทอคสมอ / ปักฐาน/ วางฐาน) คือการให้ผู้เรียนนำเอาความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ไปเชื่อมโยงกับหัวข้อหรือสาระหลักที่จะเรียนรู้

2. Add (เพิ่มเติม) คือการให้ผู้เรียนมองเห็น ได้ยิน หรือมีประสบการณ์กับข้อมูล เนื้อหาใหม่ที่จะเรียน

3. Apply (ประยุกต์ใช้) คือการให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมบางอย่างในเนื้อหาใหม่ที่ได้เรียน เช่น ตอบคำถาม ฝึกประยุกต์ในสถานการณ์ต่างๆ สร้างกรณีศึกษา

4. Away (จากไป) คือการให้ผู้เรียนได้สรุปการเรียนรู้ข้อมูลใหม่และเชื่อมโยงเข้าสู่ชีวิตของตนเองและการนำไปใช้ในอนาคต

ขั้นตอนการออกแบบการเรียนรู้ The 4 A Model นี้สอดคล้องกับ ONIE Model ที่เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นคน “คิดเป็น” โดยเน้นพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ และสร้างองค์ความรู้สำหรับตนเองและสังคม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 2552 : หน้า 40-41)

ขั้นที่ 1 กำหนดสภาพ ปัญหา ความต้องการในการเรียนรู้ (O : Orientation)

เป็นการเรียนรู้จากสภาพปัญหา หรือความต้องการของผู้เรียนและชุมชน สังคม โดยให้เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

ขั้นที่ 2 แสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ (N : New ways of learning)

การแสวงหาข้อมูลและจัดการเรียนรู้ โดยศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และรวบรวมข้อมูลของตนเองข้อมูลของชุมชน สังคมและข้อมูลทางวิชาการ จากสื่อและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย มีการระดมความคิดเห็น วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปเป็นความรู้

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้ (I : Implementation)

นำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เหมาะสมกับวัฒนธรรมและสังคม

ขั้นที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้ (E : Evaluation)

ประเมิน ทบทวน แก้ไขข้อบกพร่อง ผลจากการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้แล้วสรุปเป็น ความรู้ใหม่พร้อมกับเผยแพร่ผลงาน

โดยสรุปแล้ว หากครูให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมโดยจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การปฏิบัติจริง การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาและนำไปใช้ในวิถีชีวิต ก็จะทำให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

บรรณานุกรม

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ การศึกษานอกโรงเรียน.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.

จกกลณี ชุตินาเทวินทร์. การฝึกอบรมเชิงพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ชูศักดิ์ เพรศคอกท. “วิธีการและสื่อการฝึกอบรมแบบรายกรณี เกม และสถานการณ์จำลอง”.

ในประมวลสาระชุดเทคโนโลยีและสื่อการฝึกอบรม หน่วยที่ 6 หน้า 189 นนทบุรี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, 2537.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2547.

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. 19 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2545.

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. 20 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการเรียนรู้โดยการ

แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2550.

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. 21 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร

: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2546.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไข

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด, 2545.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน

ส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2522.

กรุงเทพมหานคร : หจก.ยูนิเวอร์แซล กราฟฟิค แอนด์ เทรคดิง, 2551.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอก

ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. หลักสูตรสถานศึกษา. เอกสารอัด

สำเนา, 2551.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. แนวทางการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษา. อัดสำเนา, 2551.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. แนวทางการวัดและประเมินผลเอกสาร.

อัดสำเนา, 2551.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. แนวทางการเทียบโอน. เอกสารอัดสำเนา, 2551.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. คู่มือดำเนินงานหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. เอกสารอัดสำเนา, 2551.

สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. สื่อการเรียนรู้. อ้างอิงใน www.bmaeducation.in.th 22 ตุลาคม 2551
รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลซิปปา (CIPPA Model)
อ้างอิงใน <http://gotoknow.org/blog/thaidancesujira/119092> 27 พฤศจิกายน 2551

หลากหลายรูปแบบการสอน. อ้างอิงใน
<http://www.geocities.com/jackypoll2/a3.html> 27 พฤศจิกายน 2551

อมรรัตน์ จันทวงศ์. การเรียนรู้ด้วยตนเอง (*Self-directed learning*). อ้างอิง
ใน <http://gotoknow.org/blog/amornrat/39420> 28 พฤศจิกายน 2551

กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อ. อ้างอิง
ใน <http://learners.in.th/blog/zodiaczero/136284> 1 ธันวาคม 2551

Jane Vella. *Seven Steps of Design*. 2002.

**รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมบรรณาธิการแนวทางการจัดการเรียนการสอน
ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
วันที่ 25 -26 ธันวาคม 2551 ณ ห้องประชุม 2 ชั้น 6 กศน.**

1. นางพรทิพย์ กล้ารบ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
2. นางสาวอรัญญา จารุภัทรพาณิชย์	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร
3. นายธนวิทย์ ตันสาดี	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
4. นายจิรพงศ์ ผลนาค	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
5. นางอรุณประเสริฐ ศรีวิชัยมูล	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
6. นายชิตพันธ์ ระลอกแก้ว	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
7. นายสุนทร รอดทองอยู่	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
8. ว่าที่ร้อยตรีเกรียงไกรจักร เพชรสังข์	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
9. นายกัญจน์โชติ สหพัฒนสมบัติ	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา
10. นางสาวนงเยาว์ จรูญศักดิ์	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี
11. นายกริชพัฒน์ ภูวนา	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอ จังหวัดมหาสารคาม
12. นายดำรงศักดิ์ บุญลา	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี
13. นายพล ศรีกลยา	ผู้อำนวยการ กศน. เขตสวนหลวง กทม.
14. นายวิรัช แสงศิริวัฒน์	ผู้อำนวยการ กศน. เขตบางคอแหลม กทม.
15. นางสาวจตุพร สุทธิวัฒน์	ศึกษานิเทศก์
16. นางสาวรัชฎา อูจาวา	นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
17. นายวิวัฒน์ไชย จันทน์สุคนธ์	นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
18. นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ	นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
19. นางกนกพรรณ สุวรรณพิทักษ์	นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
20. นายสมชาย ฐิติรัตน์อัสวี	นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
21. นางสาวเยาวรัตน์ คำตรง	นักวิชาการศึกษา ชำนาญการ กพ.กศน.
22. นางสาวนภาพร อมรเดชาวัฒน์	นักวิชาการศึกษา กพ.กศน.

**รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมบรรณาธิการแนวทางการจัดการเรียนการสอน
ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
วันที่ 4-5 กุมภาพันธ์ 2552 ณ ห้องประชุม 2 ชั้น 6 กศน.**

1. นางพรทิพย์	กล้ารบ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
2. นางสาวอรทัย	จารุกัทรพาณิชย์	ผู้อำนวยการ กศน. อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร
3. นายธนวิทยา	ตันสาลี	ผู้อำนวยการ ศูนย์ กศน. อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
4. นายจิรพงศ์	ผลนาค	ผู้อำนวยการ ศูนย์ กศน. อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
5. นายพล	ศรีกล้า	ผู้อำนวยการ กศน. เขตสวนหลวง
6. นายวิวัฒน์ไชย	จันทน์สุคนธ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
7. นางศุภี	ศรีวัฒนาโรทัย	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
8. นางสาวศุภินี	งามเขตต์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
9. นางสาวชนิตา	จิตต์ธรรม	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
10. นางกนกพรรณ	สุวรรณพิทักษ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
11. นายสมชาย	ฐิติรัตน์อัสว	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
12. นางสาวเยาวรัตน์	คำตรง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ กพ.กศน.
13. นางสาวนภาพร	อมรเดชาวัฒน์	นักวิชาการศึกษา กพ.กศน.

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปรับเอกสารประกอบการใช้หลักสูตร
การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ระหว่างวันที่ 6 – 8 มกราคม 2553

ณ โรงแรม ณ อยู่ทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. นายทองอยู่	แก้วไทรชะ	ที่ปรึกษาด้านหลักสูตร สำนักงาน กศน.
2. นางพรทิพย์	กลัรบ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน
หลักสูตรสถานศึกษา		
3. นายอุทัย	หนูแดง	ข้าราชการบำนาญ สังกัดสำนักงาน กศน.
4. นายพิชิต	แสงลอย	ผอ. กศน. อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม
5. นางสุศุสวาท	สงปริดา	ครูเชี่ยวชาญ กศน. อำเภอเมืองอุบลราชธานี
6. นางผกาพันธ์	วัฒนปานิ	ผอ. กศน. อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
7. นางดุขุฎี	ศรีวัฒนาโรทัย	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
8. นางรุ่งอรุณ	ไสยโสภณ	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
พัฒนาคุณภาพชีวิต		
9. นางจุรีรัตน์	โพธิ์วิจิตร	ผอ. กศน. อำเภอเมืองกระบี่
10. นายเจริญศักดิ์	ดีแสน	ผอ.กศน.อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
11. นางพรทิพย์	เข้มทอง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
วัดและประเมินผล		
12. นายสว่าง	ท้าวอาจ	รอง ผอ. สำนักงาน กศน. จังหวัดพิจิตร
13. นายสุภชัย	สกุลแก้ว	ผอ.กศน.อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
14. นายเอกชัย	ยุติศรี	ครูชำนาญการพิเศษ กศน.อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
15. นางสาวสมถวิล	ศรีจันทร์วิโรจน์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
คู่มือดำเนินงาน		
16. นายอวิรุทธิ์	ภักดีสุวรรณ	ผอ.กศน.อำเภอเมืองมหาสารคาม
17. นายสุรศักดิ์	อนันต์	ผอ.ศูนย์ กศน. อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

18. นางสาวชนิตา จิตต์ธรรม

นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.

19. นางสาวผนิษฐา แซ่เอ็ง

นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.

การเรียนการสอน

20. นายจิรพงศ์ ผลนาค

ผอ. กศน. อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

21. นางเกิ้ลเกิ้ลแก้ว เจริญศักดิ์

ครูชำนาญการพิเศษ สำนักงาน กศน. จังหวัดราชบุรี

22. นางกนกพรรณ สุวรรณพิทักษ์

นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.

23. นายสมชาย จิตต์รัตนอัสว

นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.

24. นางสาวเขวรัตน์ คำตรง

นักวิชาการศึกษา ชำนาญการ กพ.กศน.

เทียบโอน

25. นางกัลยาณี อุดกฤษฎ์

สพฐ.

26. นายเจ้เจ้ คิชฐศรี

ครู กศน.อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

27. นางสาวบรรยาข ทิมธรรม

ครู กศน. อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

28. นางศุทธิณี งามเขตต์

นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.

29. นางสาวธนสรวง ชัยชาญทิพยุทธ

นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.

30. นางสาววรรณิ์ สมนวน

นักวิชาการศึกษา ชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.

ผู้ประสานงาน

31. นางสาวชาลิณี ธรรมธิยา

นักวิชาการศึกษา กพ.กศน.

32. นางสุกัญญา กุลเลิศพิทยา

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน กพ.กศน.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายอภิชาติ	จิระวุฒิ	เลขาธิการ กศน.
นายวิมล	จำนงบุตร	รองเลขาธิการ กศน.
นายทองอยู่	แก้วไทรชะ	ที่ปรึกษาด้านหลักสูตร สำนักงาน กศน.
นายชัยยศ	อัมสุวรรณ์	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตร
นางพรทิพย์	กล้ารบ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้ทรงคุณวุฒิ

นายจิรพงศ์	ผลนาค	ผู้อำนวยการ ศูนย์ กศน. อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย
นางเกิ้ลแก้ว	เจริญศักดิ์	ครูชำนาญการพิเศษ สำนักงาน กศน.จังหวัดราชบุรี
นางกนกพรรณ	สุวรรณพิทักษ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
นายสมชาย	ฐิติรัตน์อัสว	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
นางสาวเขาวรัตน์	คำตรง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ กพ.กศน.
นางสาวนภาพร	อมรเดชาวัฒน์	นักวิชาการศึกษา กพ.กศน.

ผู้รับผิดชอบ

นางกนกพรรณ	สุวรรณพิทักษ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
นายสมชาย	ฐิติรัตน์อัสว	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กพ.กศน.
นางสาวเขาวรัตน์	คำตรง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ กพ.กศน.
นางสาวนภาพร	อมรเดชาวัฒน์	นักวิชาการศึกษา กพ.กศน.

กลุ่มงานพัฒนาการเรียนการสอน

กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงาน กศน.

โทรศัพท์ 02-628-5068-72 ต่อ 318 , 02-282-2853 , 02-282-1895

Note

Note